לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים

על המשמר

יום ו', ט"ז בתשרי תשמ"ח, 9 באוקטובר 1987 / שנה מ"ח מס' 13465 / המחיר 1.50 ש"ח כולל מע"מ

חמישה נוסעים ישראלים למצרים נפצעו מיידוי אבנים בחאן־יונס

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

חמישה ישראלים נפצעו באורח קל לאחר שאוטובוס בו נסעו נרגם באבנים בתוך העיירה חאן יונס שבאיזור רצועת עזה.
הישראלים, שהיו בדרכם לטיול במצרים, נפצעו באורח קל. ארבעה מהם טופלו במקום ופצוע חמישי פונה לטיפול בבית החולים "ברזילי" באשקלון.
קבוצת המטיילים עשתה דרכה אתמול ב־7.30 בבוקר אל מעבר הגבול ברפיח. לפתע נתקל האוטובוס בהתגודדות מקומית של צעירים שיידו מטחי־אבנים לעברו.
כוחות הביטחון באיזור לא הצליחו ללכוד את מידי האבנים.

שביתה כללית והפגנות אלימות ברצועת עזה

איש שב"כ, ויקטור ארג'ואן, נהרג בהיתקלות עם מחבלים

ארבעת אנשי החוליה נהרגו ■ נמצאו כלי־נשק, אמצעי־חבלה וכלי־פריצה ■ אלוף מרדכי: נמנע אסון גדול ■ המחבלים חברי הג'יהאד האיסלמי

מאת שלי יחימוביץ', כתבת "על המשמר"

איש כוחות הביטחון, ויקטור ארג'ואן, בן 27 מבאר־שבע — נהרג בהיתקלות עם חוליית מחבלים ברצועת עזה.

ההיתקלות אירעה ביום שלישי בשעות הערב המאוחרות. בקרב יריות שהתפתח, נהרגו ארבעת חברי החוליה — כולם אנשי הג'יהאד האיסלמי. הארבעה היו חמושים וכבתי־הכליעה של נשקם היו מחסניות טעונות, וכפי הנראה היו בדרכם לבצע פיגוע חבלני.

כתב סי"צ מוסר, כי הפגנות אלימות נערכו אתמול בבוקר ברצועת עזה, שם הוכרז על שביתה כללית. מפגינים שרפו צמיגים, הניפו תמונות של יאסר ערפאת ודגלים פלשתיניים. הם יידו אבנים על חיילי צה"ל, שהפעילו את כלי הנשק שלהם בנוסף על גאז מדמיע, הוסיפו ואמרו אותם מקורות.

דובר צה"ל אמר כי לא היו כל קורבנות בנפש בתקריות אלה. צה"ל תפס עמדות בנקודות שונות של רצועת עזה, ציין הדובר. כתבנו הצבאי מוסר, כי כוחות צה"ל ברצועת עזה הגבירו את הסיורים והמחסומים ברצועה.

שניים מן ההרוגים נמנים עם השישה שנמלטו מכלא עזה ב־18 במאי השנה. השניים הם מוחמד עבדאללה מחמוד אל־גמאל, וסמי מוחמד שייך חליל. השניים האחרים הם פאיז חמד קאסם קריקע ערבלי, ואחמד עומר אחמד חלס, תושבי

(המשך בעמוד 4)

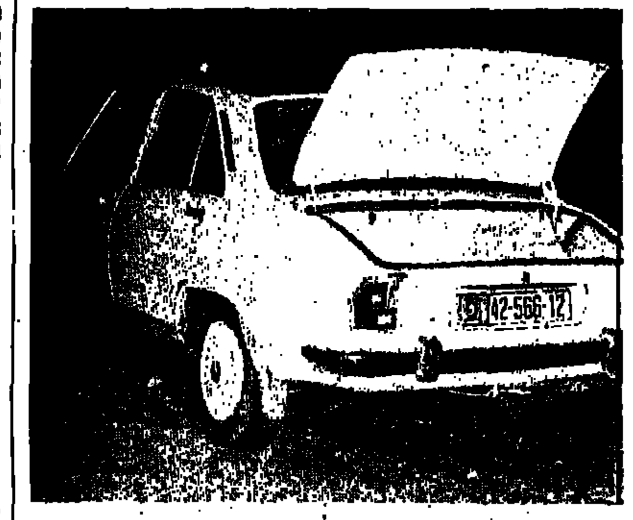

אחת משתי המכוניות של המחבלים ההרוגים. משמאל: שניים משישת האסירים שברחו מכלא עזה ונהרגו בהיתקלות — סמי מחמוד שייך חליל ומחמוד עבדלה מחמוד אל גמל

ר"יגן חזר בו מהצעתו למכור 1600 טילי נ"ט לערב הסעודית

עדיין רוצה למכור מטוסי אף־15, נגמ"שים, ציוד אלקטרוני ■ הוויתור — במסגרת עיסקה עם מנהיגי הסנאט ■ עתה קיים סיכוי לאישור המכירה

מאת כתבי "רויטר" ואי.פי.

וושינגטון. — הנשיא רייגן חזר בו מדרישתו למכור 1,600 טילים נגד טנקים, במסגרת עסקת־נשק בסך 1.4 מיליארד דולר עם סעודיה, נוכח התנגדות חזקה בקונגרס — אמרו שלושה סנאטורים אתמול בלילה.

מנהיג הסיעה הרפובליקנית בסנאט, רוברט דול, הודיע על

(המשך בעמוד 2)

שיאנית בת 58 ילדה בת ב"פוריה"

מאת שלמה גלזר, כתב "על המשמר"

זהבה טסוי, בת 58, עולה מאתיופיה, ילדה השבוע בבית"ח "פוריה" בטבריה בת במשקל 3.5 ק"ג. מומחים מציינים, כי לכל הידוע זהו שיא ישראלי וייתכן שגם עולמי. האם המאושרת מתגוררת במרכז הקליטה בטבריה יחד עם בעלה בן ה־66.

פרופסור דוד קר, מנהל מחלקת היולדות, אמר כי עד היום היולדת המבוגרת ביותר בארץ בת 51. הוא ציין, כי בשל קושי בקביעת גילם המדויק של האתיופים, נהוג להפחית עשרה אחוז ממנו לשם ביטחון בדיוק הגיל. בכל מקרה, גם אם יופחתו השנים הללו מגיל האם היא עדיין האם המבוגרת ביותר בתולדות היולדות בישראל.

ככל הידוע, השיא העולמי נע בסביבות גיל 57.

לבני הזוג טסוי שני בנים המתגוררים עימם במרכז הקליטה בטבריה, ואילו שלושה ילדיהם האחרים נותרו באתיופיה.

רופאי בית"ח "פוריה" מסרו, כי היולדת המבוגרת ביותר בתולדות המוסד הייתה בת 47.

דממה אלקטרונית גם בסוף השבוע

המו"מ נפסק עם תחילת השביתה, ערב החג ב־15.00 ■ פורת יגיע ביום א' ■ דוד אדמון: לסגור את רשות השידור

מאת אתי רונאל, כתבת "על המשמר"

השבתת הרדיו והטלוויזיה תימשך גם בסוף השבוע הקרוב. זאת, לנוכח הקיפאון שנוצר במגעים בין הנהלת האוצר, רשות השידור והעיתונאים השובתים.

ביום רביעי ב־14.00 נפגשו הממונה על השכר במשרד האוצר,

(המשך בעמוד 4)

ועדת לנדוי תגיש המלצותיה תוך שבועיים

מאת כתב "על המשמר" לענייני משפט

ועדת החקירה הממלכתית־משפטית בראשות נשיא בית־המשפט העליון לשעבר, השופט משה לנדוי, עומדת להגיש את המלצותיה לראש הממשלה, יצחק שמיר, תוך שבועיים.

הוועדה, שהוקמה בחודש יוני על־מנת לבדוק את שיטות ונוהלי החקירה של השב"כ, עוסקת מזה שבועות ספורים בניסוח הדו"ח הסופי שלה. כל ממצאי הדו"ח יישארו, קרוב לוודאי, חסויים ולא יינתן להם פרסום פומבי. ייתכן שהוועדה תפרסם הודעה קצרה ותמציתית ביום מסירת הדו"ח לראש הממשלה.

להערכת גורמים משפטיים, קרוב לוודאי שאין בכוונת הוועדה לשלוח מכתבי אזהרה לאיש מאנשי השב"כ שהיו מעורבים בפרשת אוטובוס 300 והריגת המחבלים ליד דיר אל־באלח. על־פי סעיף 15 לחוק ועדת חקירה, חייבת הוועדה לשלוח מכתבי־אזהרה לאישים העלולים להיפגע ממסקנותיה.

מסוקים אמריקניים טיבעו 3 סירות איראניות במפרץ

מאת כתבי רויטר וסי"צ

וושינגטון. — ארה"ב הודיעה אתמול בלילה, כי כוחותיה במפרץ טיבעו שלוש סירות מהירות איראניות במפרץ, לאחר שפתחו באש לעבר מסוק אמריקני מעל למים בין־לאומיים.

דובר משרד ההגנה, פרד הופמן, אמר במסיבת עיתונאים: "הירי לעבר מסוק אמריקני היה בעליל מעשה עוין. הצוות האמריקני ירה מתוך הגנה עצמית".

(המשך בעמוד 2)

כנס סאן־דייגו קורא לוועידה בין־לאומית ● עמוד 2
הערב יוקרנו סרטים בירושלים ● עמוד 4
מבקר ההסתדרות: גביש נקי ● עמוד 24
עיתונאים זרים גורשו מטיבט ● עמוד 22
ויקטור ארג'ואן הובא למנוחות ● עמוד 2

סיר־לחץ בעזה

רצועת עזה רותחת שוב. ההיתקלות עם חוליית המחבלים ביום ד', ומותו של איש הביטחון בה, הזכירו לכל מי ששכח, שכל מה שמהווה סכנה פוטנציאלית בגדה המערבית, מתממש ברצועת עזה. רצועת עזה היא יורה רותחת החסרה את מעט האיזונים הקיימים בגדה. אין בה תשתית כלכלית, אין בה מרחב תימרון, והצפיפות בה היא חממה לטרור מהסוג הגרוע ביותר.

כוחות הביטחון ודאי יסיקו מן האירוע את המסקנות. טרור הוא טרור ויש להילחם בו בגופו. המעמסה נראית כבדה עוד יותר בעקבות רגימת אבנים על אוטובוס של מטיילים למצרים. עונת הטיולים למצרים נמצאת בראשיתה, והשנה חוזים יציאה של עשרות־אלפים ישראלים.

המסקנות הרציניות יותר צריכות להיות מוסקות במישור המדיני. גורלה של רצועת עזה קשור בגדה המערבית. הגדה המערבית היא איזור רחב ופתוח יותר, בעל תשתית כלכלית מסוימת, וחיים פוליטיים פנימיים המאפשרים לכאורה לחיי היומיום לזרום איכשהו. ישראל חיה עם השטחים למעלה מעשרים שנה והטרגדיה היא שהדבר נראה אפשרי. המציאות בשטחים חמורה ביותר, אבל אין בה מניע מספיק להביא לפתרון הסיכסוך. עזה קשורה בגדה, אבל אינה נהנית ממעט היתרונות שיש לתושבי הגדה מן המצב. האירועים האחרונים אינם אלא נורות אזהרה לכך שהמצב הזה אינו יכול להימשך. הדרך הנכונה ללחום לטווח ארוך בטרור היא לחסל את הסיבות והקרקע להיווצרו. מבחינת עזה, מביא הדבר לכמה מסקנות:

האחת, לבדוק שוב אפשרות של פתרון שאלת עזה כפתרון מוקדם לשאלת השטחים בכלל, בנוסח "עזה תחילה";

השנייה, לחתור, בתקופת הביניים הנראית לעין, לתוכנית כלכלית שתאפשר תעסוקה ופרנסה לאנשי עזה, לא רק באמצעות עבודה בערי ישראל;

השלישית, להבין שסיר הלחץ העזתי אינו אלא ביטוי מרוכז למה שמתרחש בגדה המערבית, ומכאן להחזיר את פתרון הסכסוך, שאבד בחיבוטי האיזון הקדוש בממשלת האחדות הלאומית, אל שולחן הדיונים, לתת לו עדיפות עליונה, ולפעול למימושו המהיר.

ציורמצב

על מות גיל

כולם הסתדרו בקשת. ראש הממשלה וממלא מקומו, שר הביטחון והרמטכ"ל, יאנוש ונחמן ש'. והחבר'ה מהטייסת. ואנחנו. מסתכלים פנימה לעיגול הריק. לחלל. אחר כך בא קומנדקר עם שישה טייסים בפנים. הרכבים הסתדרו בשלשה. הם הורידו בשקט ארון. הארון היה מכוסה בדגל כחול לבן. בארון היה החבר שלנו, גיל. אנחנו מכירים כבר את המקום הזה. עוד פעם עשינו בו קשת. להתבונן בחלל. עוד פעם מגישת מחזור. קודם מלחמת הלבנון. עכשיו סתם. תאונה. סתם.

עכשיו הערסל בחצר שלו ריק. בתקופת התיכון היינו נכנסים לחצר

גיל עברי, כתה י"ב בתיכון מקיף רוטברג ברמת השרון, ב"תלבושת שאינה הולמת את בית הספר", כפי שנכתב בספר המחזור

המשותפת פעם דרך הבית של ניר לפידות ופעם דרך גיל. בדרך כלל לארוחה לילית. לרוב עם גיטרה. תמיד עם השביעיסטיות היפהפיות. לגיל הייתה עליהן זכות גדולה.

עכשיו כל השביעיסטיות כאן. וגיל. ולא מאמינים.

עכשיו צריך לחזור לפרדסים של רמת השרון. להירגה שעל פסי מסילת הרכבת. כתובים שם שבעה שמות בפחם, על הקיר. הכותרת — "המשפחה". השמות הם שלנו. גיל, פיטר, גילת, יסמין, נמרוד, ניר, אני. שם אחד ירד. חבר אחד הלך.

גילת ביקרה השבוע בארץ. ניסתה להשיג אותו. בטייסת, בביתו שברמת השרון. אבל הוא היה עסוק. לקחתי את המספר. לחדש קשר. קשרים של נעורים אינם אובדים. הם רק שבים וניגלים מחדש. ניסיתי. הוא לא היה.

עכשיו נפגשנו.

מה להגיד על החבר הכי טוב שלך מהתיכון שנופל באמצע הלילה. שהיה יפה תואר, שהבנות רצו אחריו? שהלכנו שנינו יחד, בפעם הראשונה בחיים, רועדים מפחד וחדוות, לקנות מה שצריך בשביל לעשות חיים עם השביעיסטיות? שהיינו יושבים לילות שלמים עם הגיטרה שלי ורשימת השירים בכתב העגול של גילת בסלון של פיטר, ושרים עד הבוקר, ילדים טובים רמת השרון, ופה ושם מתנשקים בהיחבא?

מה כל זה ולאן הלך כל זה. לאן הולכים כל העלומים האלה כשגדלים ועולים על מטוסים. שאלה. את התשובה אני לא רוצה לשמוע.

אילן שיינפלד

תפס כותרת / תא"ל שייקה ארז

נאמן למדיניות רבין

מינויו של תת־אלוף שייקה ארז לתפקיד ראש המינהל האזרחי ביהודה ושומרון, נראה כמינוי טבעי למדי. תת־אלוף ארז עוסק מזה שנים רבות בתחום זה ומילא כבר שורת תפקידי מימשל במינהל אזרחי.

כשהודיע ראש המינהל היוצא, תת־אלוף אפריים סנה, על רצונו לפרוש מהתפקיד החלו במערכת הביטחון לחפש מועמד מתאים. תיפקודו של ארז בשנים האחרונות במינהל האזרחי ברצועת עזה ושורת פעולות מוצלחות שביצע שם בתחום עיסוקו, מחוץ לאור הזרקורים, הביאו את שר הביטחון למנותו לתפקיד ולהעדיף אותו על תת־אלוף פרדי זך, עוזר למתאם הפעילות בשטחים, שהתמודד אף הוא על התפקיד.

תת־אלוף שייקה ארז הינו חבר קיבוץ של התק"ם. פעמיים בעבר השתחרר מצה"ל לתקופות קצרות ושב לקיבוצו. בראשית 1973 יצא עם משפחתו להדרכה באתיופיה ולאחר 1973 כיהן בשורת תפקידים בגבול הצפון.

תת־אלוף ארז שירת בעבר כאחראי מבצעים באיזור עזה, היה מושל חצי האי סיני ואחר כך מדריך ראשי במו"מ וסגן מפקד יחידת הקישור ללבנון. מזה למעלה משנתיים הוא משרת כראש המינהל האזרחי ברצועת עזה.

תא"ל שייקה ארז

תת־אלוף שייקה ארז נכנס לתפקידו החדש בפתחה של תקופה קשה הצפויה בשטחים. תהליך שלום, ועידה בין־לאומית והיווך גורמים חיצוניים בשטחים. נדרשו אדם וקצין תקיף והחלטי מחד גיסא, וחוש ביחסי־אנוש מאידך גיסא. אומרים על ארז, כי יהיה נאמן למדיניותו של שר הביטחון ושל המתאם שמואל גורן. בנקודה בה הפסיק אפרים סנה בשל חילוקי־דיעות עם הדרג המדיני, ממשיך כעת שייקה ארז מהתק"ם.

אבי בניהו

חיטוט־מוח / סחטנים

פורקן מיידי ליצרים

ג'וקים בתוך יוגורט מעוררים בי גועל. גם אותו סחטן, יהויכין שמעוני, שעל־פי החשד בשביל לצאת מפשיטת־רגל מוכן היה לפגוע באנשים תמימים.

לא ניתן לקבוע פרופיל אישיות אחד של סחטן. ככל הנראה, שייך הסחטן לקבוצת הפרעות בהתנהגות הנקראת "הפרעות אישיות". אנשים הסובלים מהפרעות אישיות מייחסים את הבעיות והקשיים שלהם לחוסר־מזל, מטילים את האשמה בסביבה ובאחרים ואינם נוטים לקחת אחריות למעשיהם. פרופיל התנהגותו של החשוד בסחיטה מתאים להבחנה העממית הנקראת "הפרעת אישיות פסיכופאטית" או בהגדרתה המקצועית: "הפרעת אישיות אנטי־סוציאלית". אנשים המשתייכים להפרעה זו פועלים באנוכיות, על־פי האינטרסים המיידיים שלהם. הם מופעלים על־ידי דחפים, יצרים ורגשות הדורשים פורקן מיידי, ללא יכולת לדחות סיפוק. כיתר הפרעות האישיות, הם נוטים להשליך את אשמתם על הזולת. הם אינם סובלים מרגשות אשמה או חרטה וכשיש דיכאון, מקורו בבעיות חיצוניות שמקשות על החיים.

חלק מבעלי הפרעת אישיות זו יכולים להיות אינטליגנטים ובעלי קסם אישי אותו הם מנצלים "להפיל בפח" את זולתם. ביניהם נמצאים רמאים המוציאים כספים בטענות־שווא, סחטנים, מתחזים ומעמידי־פנים. הסיבות להפרעה זאת לא ברורות. יש המצביעים על השפעות טראומתיות בילדות, היעדר קשר יציב — בעיקר עם דמות האם — חינוך לא עקבי ואימפולסיבי והזנחה רגשית בגיל הרך. כל ניסיון לטיפול פרטני נדון לכישלון. מטפלים, העובדים במסגרת טיפולית כפויה כמו בבית הסוהר, טוענים שמושגות תוצאות טובות.

הרצל מלח, פסיכולוג קליני

מסך אחרון / נתן אקסלרוד

קולנוע ללא ממסד

נתן אקסלרוד עלה ארצה ב־1926 כשהיה בן 21. הצעיר, יליד אוקראינה, חלם ליצור בארץ קולנוע ארץ־ישראלי. יצירתו של אקסלרוד ניתנה בהרבה התלהבות, תמימות, אהבה גדולה, יצירה ללא תמיכה ציבורית ומאבק במימסד שמעולם לא הבין ובדרך כלל התעלם מהאמנות החשובה ביותר של המאה העשרים. הקולנוע של אקסלרוד צמח מצריף קטן בשכונת מונטיפיורי בת"א שבו הקים מעבדה פרימיטיבית פרי אלתוריו ששימשה אותו 30 שנה. "יומן מולדת" שצילם והפיק שהפך לימים ל"יומן כרמל", תיעד ארועים פוליטיים ותרבותיים בהתפתחותו של היישוב בארץ. קטעי יומניו שמשו בסיס לסרט התעודי "עץ או פלשתין" אותו יצר בשיתוף עם אורי זהר ויואל זילברג, וכן נעזרו בהם בסדרת הטלוויזיה "עמוד האש".

מספר פעמים התמודד עם הקולנוע העלילתי. ב־1932 הפיק את הקומדיה "ויהי בימי". ב־1935 צילם את "עודד הנודד" המפורסם וב־1937 יצר את סרט המדבר הראשון, "מעל לחורבות", סרט היסטורי על חורבן הבית השני. שני סרטיו האחרונים היו "דן וסעדיה" ב־1957, ו"הבו בנות לאילת" ב־1965.

הקולנוע של אקסלרוד, חלוץ תעשיית הקולנוע בארץ, שנוצר ללא תשתית טכנית או פיננסית, היווה את הבסיס והמורשת שממנו התפתח הקולנוע הישראלי. יש לקוות שיהיה מי שיעשה את המאמץ הראוי לשמר את האוצרות המצולמים שהותיר אחריו, שחלקם הועברו כמונו לגנזך המדינה.

דני ורע

חוכמת זקנים / חגים

הגושרים גשר בין חג לשבת, זכרו את משפטו של ויליאם שייקספיר, במחזה "הנרי ה־4": "אילו היו כל ימי השנה חג, היה השעשוע מייגע לא פחות מן העמל".

רוביק רוזנטל

מדף/ סיפורת־תרגום

ספרות נשים

מארגריט דיראס, "הכאב"; מצרפתית: אביטל ענברץ; ספריית מעריב; ספטמבר 1987; 152 עמודים

אם יש ספרות נשים, כי אז "הכאב" הוא ספרות נשים. דיראס הצעירה עושה כאן מה שעשו נשים לפניה, ומה שהן מוסיפות גם כשהן משוחררות מאוד: להמתין לגברים השבים מן המלחמה. היומנים הללו, שנכתבו לפני 40 שנה, עם סיום המלחמה, נזנחו ברשלנות בבקתת־כפר. דיראס שלפה אותן לפני שנה לבקשת כתב־עת צרפתי. הם כתובים לשון הווה יבשה, קצת משפטים, ואין בהם אפילו שמץ של בוסר. בקמצנות לשונית היא מספרת על הכאב שאחרי הכאב: על ההריסות שהותירה המלחמה, על ההשתתה, על ההמתנה המייאשת לחוזרים מן המחנות.

הספר הזה יכול היה להיות סיפורה של אשה ישראלית. חני זיו, "סופשבוע" האחרון של "מעריב", אשה־ילדה המחפשת בעיקשות את ארוסה הנעדר בתוך המהומה האיומה של מלחמת יום כיפור, היא תאומתה של דיראס. גם נתיבה בן־יהודה ב"1948־בין ספירות", בפרק המזוויע והנפלא על עינוי שבוי ערבי — היא תאומתה של דיראס, חברת קבוצת מחתרת, החווה את הגועל והאימה שבעינויי מלשין צרפתי, בהגיגות שלאחר המלחמה.

למה ספרות נשים? כי רק אשה יכולה, בעיצומן של התרחשויות, לכתוב ספר כל כך מינורי, כל כך נטול הירואיות, כל כך רווי התבוננות עצמית יוכשנית. רק אישה יכולה לדווח ביושר על תחושת חכרות שיש לה כלפי הגבר השב, על תשוקתה לאיש המיליציות השבוי בידי המחתרת שלה, על המתח האירוטי המשמש דבק לקבוצת מחתרת אידיאולוגית.

כשבישראל ייכתב ספר כזה — קטן, מושלם, נטול סימבולים טעונים — נדע שהיינו לאומה נורמלית.

שלי יחימוביץ'

רעל/כתמים

ניקוי יבש או רטוב

● החלטה מגונה היא לאפשר ליהודי לשאת אשה אחת בלבד. ככל שיגדל מספר נשותיו שיישארו עגונות במידה ויוסגר לחו"ל, כך יילכו ויקטנו הסיכויים שההסגרה אכן תתבצע. האם עמד שיקול זה לנגד עיניו של רבנו גרשום בשעה שהתקין את התקנה הבלתי־מתקבלת על הדעת ההיא?

● ● ●

● "הם ניסו להתחיל עם כותרות יהודיות", הסבירו צעירים שתקפו באכזריות ששה עיתונאים שישבו באחד מבתי הקפה בעיר. העיתונאים, בגילופין לפי גירסת המשטרה, ניסו לראיין כמה מהצעירות שעברו בסביבה ובתגובה להתגרות, היכו בהם כארבעים צעירים בשרשראות, אלות וגרזנים. בידי המשטרה שבעה עצורים. חמשת העיתונאים וגם שניים מהתוקפים. העיתונאי השישי ייעצר מיד לאחר שישוחרר מבית החולים. אם ישוחרר.

● ● ●

● "להסיר את הכתם מתנועת החרות", אמר צחי הנגבי. השאלה עתה היא, איזו שיטת ניקוי הם יפעילו כלפי עמירב? את הניקוי היבש או את הרטוב? יסירו אותו באמצעים כימיים או מכניים בלבד? מומחים לכל השיטות יש ברשותם ללא ספק. צחי, למשל, ספציאליסט מאין כמוהו.

ליז

עורך "עמוד־אחורי": אפי לנדאו

מוצרי תכן חברה לשיווק בע"מ
מודיעה בזאת כי החל מתאריך 11.10.87
יוחלף מספר הטלפון
של החברה בתל־אביב
ויהיה
03-5613636
בברכת שנה טובה

כנס סאן־דייגו קרא לקיים בהקדם ועידה בינלאומית

מאת דורית גפן, כתבת „על המשמר"

המסמך הישראלי־ערבי לא ייפתר במלחמה או באלימות על־ידי אף אחד מהצדדים המעורבים אלא רק בהסכמי שלום — כך החליט הכנס לשלום שהתקיים באוניברסיטת סאן־דייגו בארצות הברית.

הכנס קרא להפסקה מיידית של כל מעשי האלימות כקבעו, כי רק כך יכולה להיווצר אווירה נוחה לשיחות שלום במיסגרת של ועידה בינלאומית. משתתפי הכנס תומכים בוועידה בינלאומית וקוראים לכל מי שמסוגל לכך לסייע למען קיומה בהקדם האפשרי.

איכות־חיים בשטחים

עוד החליט הכנס בסאן־דייגו, כי יש לשפר את איכות החיים ולקדם את זכויות האדם בגדה ובעזה ובכך יהיה צעד לקראת יצירת אווירה של שלום. הכנס קרא לממשלת ישראל לנקוט צעדי ביניים שיאפשרו לפלשתינים להשיג יתר אחריות משפטית וכלכלית בשטחים, כדי לסלול את הדרך למשא־ומתן לשלום כולל, ובהקשר זה יש לאפשר בחירת ראשי־ערים בגדה ובעזה.

ח"כ אלעזר גרנות, אשר השתתף בסימפוזיון באוניברסיטת סאן־דייגו, אמר לכתבתנו, כי היה רגע של חולשה כאשר נודע, כי פאיז אבו־רחמה לא קיבל אישור־יציאה לארצות־הברית, ואז הוחלט לבטל את הכינוס. אולם הישראלים הצליחו לשכנע את מארגני הכנס והסימפוזיון התקיים בסופו־של־דבר, אם כי ללא השתתפות כל המשלחת האמריקנית.

דו־שיח ישיר

גרנות אמר, כי העדרם של האמריקנים יצר דו־שיח בין המשלחת הישראלית והמצרית ללא מעורבות ופטרונות אמריקנית. בכנס גם השתתפו שלושה פלשתינים: חנא סניורה, אליאס פריג' ופרופ' אמיל סחליה מאוניברסיטת טקסאס.

משתתפי הכנס קראו גם לאפשר למוצרים ישראלים וכאלה מן הגדה לקבל מעבר חופשי מצד לצד, וכן לאפשר לכלכלת השטחים להתפתח כמו בישראל.

הסימפוזיון באוניברסיטת סאן־דייגו, הממומן על־ידי קרן פרד הנסן, נמשך שלושה ימים.

המשכים

רייגן חזר בו מהצעתו

(סוף מעמוד ראשון)

החלטת רייגן במסיבת עתונאים ואמר כי הוא מאמין שצעד זה יאפשר לסנאט לאשר את העיסקה, בסכום של מליארד דולר, ובתוכה 12 מטוסי־קרב מדגם אף־15.

דול אמר לגבי הנשק הנותר בעיסקה: „הוא לא יערער את המאזן הצבאי במזרח התיכון. אין הוא מהווה סכנה לישראל והוא מסייע למדינה ידידה".

הצעה תוך שעות

דול. — שעימו היו הסנאטורים היהודים רודי בושביץ, רפובליקאי, והווארד מצנבאום, דמוקרט — הוסיף, כי עיסקת הפשרה היא תוצאה של התייעצויות שהתנהלו במשך יום אתמול בין המתווכים לבין הבית הלבן. לדבריו, יועצו של רייגן לביטחון לאומי, פראנק קארלוצ'י, הוא שהציע שלשום בלילה, לוותר על עיסקת 1,600 הטילים נגד טנקים מדגם „מאווריק" בשווי של 360 מיליון דולר.

הסנאטורים לא אמרו מתי עשוי רייגן להגיש רשמית את הצעת המכירה לקונגרס. אך מניחים, כי זה יהיה תוך שעות ספורות.

הוסר מכשול

בעיסקה, שמנהיגי הסנאט הסכימו לה, כלולים, בנוסף למטוסי האף־15, גם ציוד אלקטרוני בשווי של 300 מיליון דולר, לשיפור מטוסי חיל־האוויר הסעודי, וכן ציוד לשיפור טנקים מסוג אם־16 שבידי צבא סעודיה, ונגמשי"ם.

בהסכם שבין הנשיא לבין מנהיגי הסנאט גם נקבע, שהממשל לא ינסה למכור טילי־כתף קרקע־אוויר מסוג סטינג'ר לבאחריין. חברי קונגרס חששו, שנשק זה עלול ליפול בידי טרוריסטים.

לא ברור עדיין, אם ההסכם יהיה מקובל גם על הקונגרס. בכיר בקונגרס אמר, כי ההסכם הסיר אחד מהמכשולים העיקריים שעמדו בפני אישור העיסקה. בכיר אחר אמר, כי יש בהסכם כדי להוציא את העוקץ מההתנגדות. שני הדוברים ביקשו שלא להזדהות.

מסוקים אמריקניים

(סוף מעמוד ראשון)

הוא הוסיף, כי סירה איראנית אחת הצליחה להימלט, ולא היו נפגעים או נזקים למסוק האמריקני.

הופמן אמר, כי שלושה ניצולים איראנים נימשו מהים, שניים מהם במצב חמור. הוא לא ידע לומר כמה איראנים היו בסירות הפטרול שטובעו. התקרית אירעה בקרבת האי האיראני פארסי.

הייתה זו התקרית השנייה שבה פתחו כוחות אמריקניים באש לעבר כוחות איראניים.

ב־21 בספטמבר תקפו מסוקים אמריקניים נחתת של הצי האיראני, לאחר שנתפסה בשעה שהניחה מוקשים במרכז המפרץ, כ־50 מילין מבחריין. איראן איימה בפעולות תגמול על תקרית זו, שבמהלכה נהרגו שלושה אנשי־צוות איראנים ואחרים נהרגו.

פסיכולוגיה לא בגרוש

קול הדממה

שביתת שידורי הרדיו והטלוויזיה שבוע לאחר יום כיפור, החזירה אותי לאותו מצב של חוסר שליטה במתרחש. מצב של „אין הוראות". מצב זה מביא להרפיית החושים ולהורדת הערנות לגבי המתרחש מסביב, מעין חופשה שנתית על אי בודד. אתה מוצא עצמך מתכנס ושולף מדברי הנפש העליונים את תחביביך הטובים, את שורת התקליטים החדשה שהושמעה פעם אחת, וחוזר לספר שכריכתו עדיין מדיפה ריחו של בית־דפוס.

בדרכך אל חבר שלא זכה לביקור בגלל לוח השירותים העמוס, אתה לוחץ על לחצני הרדיו ושומע את הצפירה הממושכת. ואתה חושב עד כמה קשה הוא המצב של חסך בגירוי חושים. ידוע על מחקר מפורסם שנעשה במוסד יתומים על תינוקות שסופקו להם כל התנאים הפיסיים הנחוצים למחיה, דהיינו אוכל, שתייה וטמפרטורה מתאימה, אך הושארו ללא גרייה, בין סדינים לבנים. רבים מהם נפטרו בטרם צאת השנה.

אתה לוחץ על דוושת הגז, ממהר אל ידידך, לוחץ על הפעמון ושואל: יש משהו ברדיו?!

חלק גדול מחיינו מאורגן על־ידי גירויים מבחוץ הקשורים למערכות הרגלים בהתנהגות. כשאלה חסרים אנו נאלצים לעשות סדר חדש בעולמנו ולכן רובנו נדרשים בימים אלה של דממת אלחוט ומסך.

הרצל פלח, פסיכולוג קליני

"על המשמר" עתון יומי
המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: מארק גפן
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 4-43360-3
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR" (The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St Tel-Aviv 67771 Phone 378833 Telex 341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנטר חדרים 102-121, טל' 5-233161. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' פבזנר 17, טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

יוגוסלביה לא תחדש קשרים עם ישראל

דובאיי. — שר החוץ של יוגוסלביה אמר בראיון שפורסם ביום ד', שארצו תשקול חידוש היחסים הדיפלומטיים עם ישראל, רק אם מדינת־היהודים תעניק לפלשתינים את זכותם להגדרה עצמית.

„אם תבצע ישראל שינוי חיובי במדיניותה כלפי השטחים הערביים הכבושים ותחזיר לפלשתינים את זכויותיהם, אז יש סיכויים שנעיין מחדש ביחסים בינינו" אמר ראיף דיזדארביץ' בראיון שהעניק לעיתון „אל איתיחאד".

עוד אמר השר, כי סירב לדון בשאלת חידוש היחסים עם ישראל בפגישה שקיים בשבוע שעבר באו"ם עם שר־החוץ הישראלי שמעון פרס. (ע"ר)

ויקטור ארג'ואן, איש השב"כ, הובא למנוחות

מאת שלי יחימוביץ', כתבת „על המשמר"

אלפים השתתפו בהלווייתו של ויקטור ארג'ואן, איש השב"כ מבאר־שבע שנהרג בהיתקלות עם מחבלים ברצועת עזה. ההלוויה התקיימה ביום רביעי, ערב החג, בחלקה הצבאית שבבית־העלמין בבאר־שבע. כל צמרת השב"כ נכחה בהלוויה.

ויקטור ארג'ואן נולד למשפחה בת 12 נפשות בבאר־שבע. אביו, יהודה ארג'ואן, הוא בעל חנות לרהיטים משומשים בבאר־שבע, אימו, סימי, היא עקרת־בית. הוא למד בבית־ספר דתיים, סיים את לימודיו בשנת 1977, והתגייס לצה"ל. הוא היה קצין שריון, וסיים את השירות בדרגת סגן, בתפקיד סגן־מפקד פלוגה.

עם שחרורו החל ללמוד גיאולוגיה באוניברסיטת בן־גוריון, אולם הפסיק לימודיו לאחר שנה וחצי, משלא מצא בהם עניין והתגייס לשב"כ.

חבריו מתארים אותו כהרפתקן, מנהיג טבעי, חובב טיולים מושבע — בעיקר גלישת צוקים — אדם ישר וחבר אמיתי.

מפקדו הישיר בשב"כ אמר עליו „המלים היו הכלי האחרון שבו בחר ויקטור להשתמש. מה שהיה לו לומר אמר במעשיו, ואלה הקרינו כבוד, אמינות, שקט וביטחון. ויקטור הגיע לקרב של המלחמה החשאית שלנו. בפרק הזמן שהיה איתנו הגיע לשלמות. אנו מתבססים על האדם. בויקטור היה אדם שהוא נשק. הכדור שהכריע אותו היה חלק ממלחמתנו, ואלמלא כן לא היה הציבור יודע את מעשיו".

החשוד ברצח ארד חשוד גם ברצח יצאנית

מאת זהבה מוזס, כתבת „על המשמר"

הילאל ברדאת, תושב הכפר עין באמון שבנפת ג'נין, החשוד בדקירתו למוות בראש השנה של חייל המילואים אלכסנדר ארד המנוח, בצומת מגידו, חשוד בביצוע פיגועים נוספים בתל־אביב.

מחקירתו של החשוד על־ידי כוחות הביטחון עולה, כי הוא חשוד ברצח הפרוצה הערבייה, יאסמין אשכר, בדקירות סכין. כזכור, ארע הרצח ב־21 לספטמבר בשעות הערב, בחצר בית שברחוב מינסקר בתל־אביב. ככל הנראה רצח החשוד את הפרוצה כיוון שחשב שהיא יהודייה.

הפרוצה היתה בחודש השמיני להריונה וניסיון להציל את עוברה נכשל.

כן חשוד ברדאת בתקיפה הכלנית בפטיש של אשה בת 45, ששהתה ב־20.9.87, יום לפני רצח הפרוצה, בתא טלפון ציבורי ברחוב גאולה בתל־אביב.

ביום ג' האחרון הועבר החשוד למשטרת מרחב הירקון לשם חקירתו ובבוקר יום ד', ערב החג, שיחזר בליווי חוקריו את האירועים כביצועם הוא חשוד בתל־אביב.

סקרנים הציפו מקום נחיתת העב"ם בחיפה

מאת קובי מנדל, כתבנו בחיפה

עשרות בני־אדם, עיתונאים צלמים וסקרנים, התגודדו ביום רביעי סביב למקום בו ראה עמי אחראי (27), תושב הקריות, עב"ם ממריא לשמיים ביום שני שעבר. המקום נמצא לא הרחק מתחנת דלק במבואות הדרומיים של חיפה ובו אדמה חרוכה באורך של כשמונה מטרים, בתוך שדה־קוצים.

בתוך האדמה החרוכה קטעים בלתי־שרופים שהזכירו לכמה ממאמיני העב"ם צורה של אדם – גווה יושב בכיסא ומולו לוח שעונים. בשעות הצהריים הגיעו לאתר „חוקרת העב"ם", הדסה ארבל, ועמי אחראי. ארבל, שאחזה בידה בשירטוט ובו צורת האדמה החרוכה וספר העוסק במסתרי העב"ם, הסבירה

ה„אסטרונאוט" במבואות חיפה, מסומן במקום נחיתת העב"ם (צילום: פול מלינג)

לסקרנים את פשר המראה על פני האדמה וענתה לשאלות הרבות שהופנו אליה.

בין המתגודדים היו כמה מתושבי שכונת עין הים שטענו, כי הבחינו ביום רביעי בלילה בעב"ם הטס הלוך ושוב מעל לים במשך כמה שעות. אחד ממאמיני קיום העב"ם יצחק בורובסקי (48), טען, כי העב"מים מרבים להופיע באחרונה באיזור נווה־שאנן, כיוון שבשכונה זו נמצא הטכניון, ולדבריו אפשר ויושבי העב"ם מעוניינים במידע כלשהו הקיים בו.

עמי אחראי סיפר לכתבנו, כי לא האמין בעבר בקיום העב"ם אך לאחר שחזה בו שינה את דעתו. לדבריו, המקרה ארע ביום שני בשבוע שעבר סמוך לשעה 10.30 בלילה, בעת שחזר במכוניתו לביתו. לפתע הבחין סמוך למבואות הדרומיים של חיפה בחפץ מוזר המתרומם לשמיים, מתערבל באוויר מעל לים ונעלם לאחר כמה שניות.

אשתו סיפרה, כי כשחזר לביתו היה נרגש ביותר וכי רק לאחר כמה ימים אזר אומץ לספר על־כך לאחרים. עמי אחראי והדסה ארבל אספו ממקום האירוע ממצאים שונים, הכוללים חלקי אדמה ואבנים שונות, כדי להעבירם למעבדה לחקר מתכות בטכניון.

ביתנו שרוי באבל
במות חברנו היקר
צבי רייז
ההלוויה תתקיים היום, יום שישי,
9.10.87, בשעה 15.00, בקיבוץ
קיבוץ עין־המפרץ

חברנו היקר
ברל שמעוני
איננו
ההלוויה היום, יום ו' 9.10.87
בשעה 14.00 בבית העלמין באילון
המשפחה
ובית אילון

אזכרה לחברינו
שנפלו במלחמת יום־כיפור
דודו גאון
עוזי דגני
אבינועם מורדיש
דני בירנבוים
זכרונם לברכה
תתקיים ביום שלישי, כ' בתשרי תשמ"ח, 13.10.87
בשעה 15.30 בבית הקברות
המשפחות וקיבוץ יד מרדכי

פרקליט המדינה: צו ביה"ד הרבני בעניין נקש ניתן בחוסר סמכות, וכאילו אינו קיים

מאת כתב „על המשמר" לענייני משפט

בפרקליטות המדינה החל שלשום צוות בראשות עו"ד נילי ארד, סגן בכיר לפרקליט המדינה בהכנת העתירה לבג"צ נגד בית־הדין הרבני, במגמה להסגיר לאלתר את העבריין וויליאם נקש לצרפת.

מנכ"ל משרד המשפטים, חיים קלוגמן, דחה שלשום את פניית באי־כוחו של ויליאם נקש, עו"ד רולאנד רוט, שביקש להסגיר את נקש לצרפת הסגרה זמנית, בתנאי שאם יורשע, יועבר לישראל לריצוי עונשו.

קלוגמן הודיע לעו"ד רוט, כי הצעתו נבדקה, אולם המשרד אינו רואה בה עילה המצדיקה להמליץ בפני שר המשפטים לסטות מהחלטתו הקודמת.

מקורות במשרד המשפטים אמרו, כי הכנת העתירה לבג"צ נגד החלטת בית הדין הרבני בעניינו של נקש תימשך ימים אחדים, וככל הנראה תוגש לאחר חג הסוכות.

פרקליט המדינה יונה בלטמן אמר, כי באורח רגיל היה ראוי להתעלם מצו בית הדין הרבני, האוסר להסגיר את נקש לצרפת, אך עם זאת היועץ המשפטי לממשלה אינו יכול להתעלם מצו זה, מאחר שהוא חייב בכבודן של כל רשויות המשפט בישראל.

„התעלמות של היועץ המשפטי לממשלה מצו של בית דין, תיראה כפגיעה חמורה בבית הדין" — אמר פרקליט המדינה, בראיון לתוכנית „חצי היום" ב„קול ישראל". עו"ד בלטמן הוסיף, כי צו עיכוב היציאה מהארץ שהוצא על ידי בית הדין הרבני ניתן בחוסר סמכות והוא כאילו אינו קיים. כן אמר, כי אינו זוכר שיועץ משפטי לממשלה פנה אי־פעם בעתירה לבג"צ כנגד בית הדין הרבני. לדעתו, לא נוצר כאן עימות בין מערכת שיפוט דתית לחילונית. אך על בג"צ לקבוע את תחום סמכויות ביה"ד הרבני.

עו"ד יונה בלטמן משוכנע שה־הסגרה תבוצע, ותקף את הפעילות הציבורית למען נקש.

שר הדתות זבולון המר הודיע שלשום כי בכוונתו לכנס שופטים ודיינים לדיון משותף כדי לחפש דרך שתאפשר לשתי מערכות המשפט לפעול זו בצד זו, לפי החוק.

גורמים פוליטיים במפלגות הדתיות עשויים לפנות אל ראש הממשלה, כדי שיפעל למנוע כל ניסיון לפגוע בסמכויותיהם המשפטיות של בתי־הדין הרבניים. אותם גורמים הביעו את החשש שאם פרקליטות המדינה תעתור לבג"צ נגד בית־הדין הרבני האזורי בירושלים, עלול בית־המשפט הגבוה לצדק לקבל החלטה שתפגע במעמדם החוקי ובתרומתם הציבורית של בתי־הדין הרבניים.

מפגינים ערבים חיכו בשערים אך „נאמני הר הבית" לא באו

מאת פנחס ענברי, כתב „על המשמר"

המועצה המוסלמית העליונה החישה אתמול אל הר הבית בני נוער רבים, כדי לקדם אפשרות שנאמני הר הבית, בראשות גרשון סלומון, יעלו על ההר כדי להתפלל בו.

במקום השתררה אווירה מתוחה, אולם נאמני הר הבית לא באו. הצעירים התרכזו ליד השערים המועדים לפורענות, בעיקר שער המוגרבים, ובמקום זה גם התפתחה תגרה קלה עם אנשי משמר־הגבול. הצעירים קראו סיסמאות נגד ייהוד מסגד אל־אקצה ועל נכונותם להקריב את עצמם למען המקום הקדוש. הם גם שרו שירים לאומיים.

המתיחות נבעה משמועה, לפיה שר המשטרה, חיים בר־לב, התיר, זו הפעם הראשונה, לנאמני הר הבית להתפלל על ההר. הכחשה של המשטרה שהתפרסמה בעיתוני מזרח ירושלים לא הועילה להרגיע את הרוחות.

לקראת שידור

אתי רונאל

ישנה עם „המתנחלים בהר"

„מתי את מתפנה לעסוק במשפחתך?" — נשאלת מזכירת „גוש אמונים", דניאלה וייס, בתוכניתה של ערנה עברון „גבר אשה 87". התשובה: „ב־9 בערב אני מסיימת את עבודתי ואז אני מקדישה את השעה בין 9 ל־10 לשיחה עם שתי בנותי הצעירות, את השעה בין 10 ל־11 לשתי בנותי המבוגרות יותר, ואת השעה בין 11 ל־12 לבעלי".

„מה קורה אם בעלך צריך לדבר איתך בין 9 ל־10 וזאת לא השעה שלו?" — שואלת עברון. „בעלי מכיר את התוכנית ומקבל אותה" — מבהירה וייס. „את לובשת את המכנסיים בבית?" כך עברון. „אני דוחה מכל וכל את הבדיחות, שאני מחליטה מה יהיה באו"ם ובעלי מחליט איזה ארון נקנה" עונה וייס.

עברון: „אם בעלך מתכנן יוזמות, שנראה לך שיפגעו בעבודתך הציבורית, את מטילה וטו?" וייס: „זה לא עניין של וטו. בעלי מתייעץ איתי, ואם זה עלול להפריע לי — הוא מוותר". עברון: „את גם מקבלת, לפעמים, וטו של בעלך?" — „בקושי. כמעט ולא".

וייס ממשיכה ומפרטת את דעותיה על סקס: „אני חיה, ברוך השם, בחברה דתית, שמה שמיוחד לה הוא שהנושא האינטימי לעולם אינו עולה על השולחן. אני חושבת שבדיחות מהתחום הזה מרדדות את האדם. זהו עניין של מוסר, ולדברים האלה יש השלכות חמורות..."

ועל ספרות: „פעם אהבתי את דיקנס ואת שייקספיר. היום זה נראה לי בזבוז זמן... עזבו אותי מהשטויות האלה, הייתי אומרת בהומור... ואני קוראת רק ספרי חלוצים. במיוחד חביב עלי הספר „המתנחלים בהר" מאת רבקה הלפרין, על ימי מוצא הראשונים. עליו אני מניחה את ראשי בלילה, ולא משנה אם פיזית אני שמה אותו מתחת לכרית".

הראיון היה הפעם בלי דגש על פוליטיקה, למרות שהיא סירבה להתראיין לתוכנית אם ישתתפו בסירטה גם נשים ערביות. הוא ישודר הערב ב־19.00 בגלי־צה"ל.

בוא ותראה איך פועלים טוב יותר

רק בנק הפועלים
נותן לי
עד 5 מדדים כמענק
בתכנית חסכון.

גם אם יש לך מניות חסכון

בנק הפועלים בע"מ

ישראלי הורשע ברצח על רקע עסקת סמים בקופנהגן

מאת עלי כהן, כתב „על המשמר" בדנמרק

קופנהגן. — יוסף ממן, אזרח ישראלי בן 29, הורשע ברצח על־ידי חבר מושבעים בקופנהגן. בתיגרה בקשר לסחר בסמים, בערב חג המולד, אשתקד, הרג ממן את פטר ברנייר, חירש־אילם בן 43.

חברתו הדנית בת ה־24 של ממן, שהואשמה יחד אתו, זוכתה. גזר הדין יינתן במועד מאוחר יותר.

בחריין מכחישה כל קשר עם המיכלית שעגנה בחיפה

בחריין. — בחריין הכחישה אתמול כל קשר כלשהו עם המיכלית הרשומה בבחריין, שהטילה עוגן לפני ארבעה ימים בחיפה, לתיקונים.

סוכנות הידיעות של המפרץ הודיעה: „מדינת בחריין מכריזה שאין לה קשר עם האוניה המניפה את דגל המדינה, אשר עגנה בנמל חיפה, בפלסטין הכבושה".

המיכלית „רומאנה" בת 18 אלף הטונות, שעליה צוות ספרדי ופולני, הפליגה ביום ראשון מנמל אלכסנדריה ללימאסול שבקפריסין, כשהתגלו ליקויים בפעולת המדחף, היא ביקשה רשות לעגון בחיפה.

מינהל המכס של בחריין מסר, כי המיכלית נמכרה לחברה ספרדית, בחודש אוגוסט שעבר. (עי"ר עי"צ)

קלוד שסון — לשיחות בישראל

מאת יוסף גלילי, כתב „על המשמר"

קלוד שסון, שר־החוץ הצרפתי לשעבר, וכיום הממונה בשוק האירופי המשותף על המו"מ עם ארצות הים התיכון, מגיע בסוף השבוע לישראל לשיחות עם מ"מ ראש הממשלה ושר־החוץ שמעון פרס ושר־החקלאות אריק נחמקין.

...עם לב בריא לשנות ה־2000

פארק אפק (אנטיפטרוס) ליד פתח־תקווה
יום ג' 13/10/87
כ' בתשרי תשמ"ח (חוהמ"ס)
16:00-07:00

הפנינג... עם כל הלב!

הליכה "בכיף" לאורך הירקון
ב־2 מסלולים (4-5 ק"מ ו־10 ק"מ)
"כיף כפליים" באופניים -
ב־6 מסלולים לרוכבי אופניים!

בנקודת הסיום:
♥ צניחה חופשית ♥ להקות מחול ♥ תזמורות נוער
♥ הרקדה המונית ♥ דוכני הסברה ♥ הדגמות החייאה
♥ בדיקות כושר ולחץ דם

'לב אל לב ישראל'
האגודה הישראלית למלחמה במחלות הלב

הרשמה: סניפי 'לב אל לב ישראל' ליד הרשויות המקומיות בכל הארץ
במשרד הראשי: 'לב אל לב ישראל', רח' ויצמן 137 כפר־סבא 44102
או בטלפונים 052-916179 / 052-24758 / 052-31580

בשיתוף עם: המכללה לחינוך גופני ליד מכון וינגייט • החברה להגנת הטבע

המשכים

איש השב"כ נהרג

(סוף מעמוד ראשון)

הרצועה.

ביום שלישי, סמוך לשעה תשע בערב, הבחינו אנשי כוחות הביטחון ברכב מסוג פז'ו 504 בצבע בורדו שעורר את חשדם. הדבר היה בצומת סג'עייה, כמה מאות מטרים מן המקום שנהרג בו ג'ליל גרוסי ממושב מלילות, במאי השנה. אנשי כוחות הביטחון חשדו, כי הנוסעים בפז'ו נושאים כלי־נשק. הם נצמדו אל הרכב החשוד וסימנו לו לעצור.

משעצר הרכב, ירדו אנשי השב"כ לבדוק אותו. הנה הבחינו כי שלושת הנוסעים מתכופפים, חשדו כי הם מתכוונים להפעיל כלי־נשק, והחלו לירות לעברם. רוביהם של השלושה היו טעונים מוכנים לירי ומשהשיבו באש פגעו בויקטור ארג'ואן.

ארג'ואן נפצע קשה בחזהו כפי הנראה נפגע בליבו או באבי העורקים. צוות התייאה הגיע למקום ומצא אותו כבר בלי רוח־חיים.

במקביל למירדף אחר הפז'ו בצבע בורדו, התנהל מירדף אחר רכב פז'ו 504 בצבע אפור שיצא מאותו מקום. בפז'ו השנייה היה איש החוליה הרביעי. במירדף השתתפו היחידה המיוחדת של משמר־הגבול, כוחות צבא וכוחות הביטחון. לעבר הנמלט נקראו אזהרות ונורו יריות באוויר.

האיש דהר עם רכבו ופגע במנוסתו בכלי־רכב מקומיים. לבסוף עצר את הרכב, החל להימלט רגלי ולא שעה להוראות לעצור. אלוף פיקוד הדרום, יצחק מרדכי, אמר, כי הוא נורה רק לאחר שהוזהר ולא נותרה ברירה, וכי הקשר בין שתי המכוניות הנמלטות ודאי. הארבעה, לדברי האלוף, השתייכו לאותה חוליית חבלה.

בפז'ו בה נהרגו השלושה נמצאו שני רובים מסוג קלשניקוב, רובה אמ.16 צה"לי, שני אקדחי ברטה, רימון־יד, חמרי חבלה, אמצעי פריצה ו־25 מחסניות טעונות תחמושת לרובים.

האלוף מרדכי אמר, כי החולייה הייתה מסוכנת מאוד, הן בגלל אמצעי הלחימה שעמדו לרשותם, שהיוו פוטנציאל לפיגועים בהיקף גדול, והן משום שנשאו את כלי־הנשק ברחובות ראשיים, ללא חשש. "כנראה היו בדרך לביצוע פיגוע" — אמר האלוף — "ובצר הכאב על אובדן חיי בחור יקר אנו יודעים, כי נמנע אסון שלפי שעה איננו יודעים להצביע עליו במדויק".

עד עתה נפוצו שמועות כאילו כל הנמלטים מכלא עזה, למעט אחד שנלכד סמוך לבריחה, נמצאים כבר בלוב. כעת מתברר, כי לפחות שניים מהם נותרו בארץ. האלוף מרדכי אמר, כי החיפושים אחר החמישה לא תרלו לרגע, וכי גם עתה מתבצעים חיפושים וסריקות אחר שלושת הנותרים. לדבריו, כל עוד אין ודאות באשר למקום הימצאם — יימשכו החיפושים.

לפי שעה לא ניתן לקשור בין החולייה שחוסלה לבין פיגועים ספציפיים, כמו רצח ג'ליל גרוסי, רצח סרן רון טל, והירי על חייל ואורח. עם זאת, אומר האלוף מרדכי, חיסול החולייה מהווה פגיעה משמעותית בארגוני הטירור ברצועה ובמי שמשתפים איתם פעולה. "איננו רוצים לפגוע באוכלוסיית הרצועה שהיא שלווה ומשתפת פעולה עם צה"ל", אמר, "ואני מיצר על כך שנמצאה חולייה כזו באחת השכונות המרכזיות של עזה, ועל כך שתושבי המקום לא מצאו דרך להביא לחשיפתה".

עוד אמר, כי שיתוף הפעולה בין צה"ל, כוחות הביטחון ומג"ב היה יעיל ונשא תוצאות טובות. כעת יש עוצר סביב האיזור שהאירוע התרחש בו, היציאה לים נסגרת ומתבצעות סריקות. גם היציאות לאורך הגבול תוגברו בכוחות צה"ל "במגמה להקשות על אלה שהאדמה בוערת תחת רגליהם", לדברי האלוף.

דממה־אלקטרונית

(סוף מעמוד ראשון)

יעקב רנון, ומ"מ מנכ"ל רשות השידור, חיים יבין, עם נציגי האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל, וביקשו מהם להסיר את איום השביתה כדי לאפשר את המשך המו"מ.

יחד עם זאת הבהיר הממונה על השכר את מדיניות האוצר הקובעת כי רשות השידור היא גוף ממלכתי־ציבורי, אשר לדעת הממשל חל עליה חוק התקציב. לכן, נמנע הוא לסטות מהסכם השכר שנחתם במשק הציבורי, ולהצמיד את שכרם של עיתונאי הרשות לשכר העיתונאים בעיתונות הכתובה, כדרישתם.

ב־15.00 הופסקו השידורים, ובאי־כוח האוצר והרשות הפסיקו את הפגישה על־פי מדיניות הראשות הקובעת, כי אין מנהלים מו"מ עם שובתים.

אין רצון כן

יו"ר רשות השידור, מיכה ינון, בקש מהעיתונאים להביא בחשבון, כי שביתה ממושכת עם כל הנובע מההתפתחויות בחוק הערוץ השני, עלולה לעורר את אלה הטוענים שיש לסגור את הרשות. מה גם שהמצב, שבו מאות עובדים מסקטורים אחרים ברשות אינם עובדים אך מקבלים שכר, יוצרת מצב בלתי־נסבל. ינון מסר, כי יקדים את ישיבת מליאת רשות השידור שנועדה ל־26 לחודש זה, כדי לקיים דיון דחוף במצב שנוצר. גם מנכ"ל הרשות, אורי פורת, יקדים את שובו ארצה ליום א'.

בתגובה אמר אתמול יו"ר האיגוד הארצי של העיתונאים, אמנון נרב, כי המשמעות האמיתית של משא ומתן היא רצון של שני הצדדים להגיע להסכם. דבר זה אינו חל על הפגישה עצמה ולא על ההצהרות שליוו אותה. יחד עם זאת, מוכנים העיתונאים לחדש את המגעים גם אם ידוע להם שלא יהיו לשיחות הללו שום תוצאות.

אדמון: לסגור

המשנה ליו"ר הרשות, דוד אדמון, הציע אתמול לקבל החלטה אמיצה, לסגור את רשות השידור, לשלם פיצויים לעובדים ולבצע רה־ארגון בשיטה המיושנת עליה בנויה הרשות. "העיתונאים צודקים במאבקם, כי במשכורות שהם מקבלים אי־אפשר להתקיים, אלא שהרשות אינה יכולה להעלות את השכר בגלל הסכמי השכר במשק ובגלל מגבלות תקציבה. לכן צריך לפטר 1,100 מתוך 1,500 עובדי רשות השידור, ולהעסיק את השאר כפרי־לנסרים, שיוכלו לעבוד גם בעבודות אחרות מבלי לעבור על החוק — אמר אדמון.

● מערב גרמניה הורתה אתמול לשלוש אוניות של חיל־הים הגרמני, להפליג לים־התיכון, כדי לתפוס את מקומן של אוניות מלחמה ממדינות נאט"ו אחרות, ששוגרו למפרץ

הלילה יוקרנו סרטים בשלושה מקומות בירושלים, לאחר הפסקה בת שבועיים

מפ"ם תקיים בשבת "סוכת סובלנות" בגן סאקר, בסיסמה "איש באמונתו יחיה"

מאת יצחק שור, עתי"ם

הקרנות הסרטים ומופעי הבידור יתחדשו הלילה בירושלים, לאחר הפסקה בת שבועיים, בשל ראש השנה ויום הכיפורים. יוקרנו סרטים ב"בית אג־רון", "הסינמטק" ו"מועדון בית יצחקי".

מופעי בידור ותרבות יהיו במועדון "צוותא" וב"בית שמואל", מועדון התנועה הרפורמית. קולנוע "אורנע" נסגר לשיפוצים, אך יחזור להקרין סרט ביום שישי בעוד שבוע.

חרדים אינם מתכוננים להפגין בליל שבת בירושלים. הנהלת העדה החרדית דוחה את ההפגנות ליום שישי בשבוע הבא, משום שאינה רוצה להפר את הסדר בתקופת החגים. פעילים בעדה החרדית תקפו בחריפות את מנהלת הסינמטק, שלטענתם, בסירובה להפסיק את ההקרנות בלילות שבת, גורמת לכך שגם בעלי בתי הקולנוע והמועדונים האחרים ימשיכו לחלל שבת.

פגישה שהיתה למנהלת הסינמטק, ליה ואן ליר, בשבוע שעבר עם הנהלת העדה החרדית, לא הביאה לשום תוצאות. ואן ליר דבקה בעמדתה שיש להמשיך בפעילות הסינמטק בליל שבת.

בשבת בצהריים תקיים מפ"ם בגן סאקר שבירושלים "סוכת סובלנות". מארגני המבצע אומרים שהסוכה "באה למחות נגד התנהגות הגורמים חרדיים והחרדים ובעד חופש ההתרבות בירושלים". "איש באמונתו יחיה" היא הסיסמה המרכזית של פעילות הסוכה, שבה יתארחו אנשי ציבור ואמנים.

חניכי מוסדות של הקיבוץ הארצי, נוער תיכון מן הערים וחברי מפ"ם מחיפה, המשולש, תל־אביב, ראשון לציון וקיבוצים, יצטרפו בשבת לסוכת הסובלנות.

את מפ"ם בירושלים ייצגו על במת הנואמים חבר מועצת העירייה, איתן מלגיש, רכז הדור הצעיר, עידן חייט, ח"כ ויקטור שם־טוב, ד"ר גדי יציב, וכן נציגי גופים אחרים התומכים בסובלנות בין יהודים לערבים ובין דתיים לחילוניים, כמו ד"ר אדי קאופמן (ר"צ), עו"ד הופרט (הליגה נגד כפייה דתית), הרב בן חורין (יהדות מתקדמת) ויחזקאל כהן (אגודה הומניסטית).

בשישי־שבת בעוד שבוע ייפתח בירושלים אתר חדש לפעולות תרבות. בימק"א ישתתפו מקהלת הקיבוץ הארצי ותזמורת הקיבוצים בשלושה מתוך ארבעה קונצרטים.

המלחין סרגיי דאצ'יקוב עלה מבריה"מ עם משפחתו

הזמר אדם מגיש את אלבומו לסרגיי דאצ'יקוב (צילום: ישראל חדרי)

מאת יוסף גלילי, כתב "על המשמר"

המסנתרן והמלחין הנודע סרגיי דאצ'יקוב־ברנר, רעייתו סוטלנה וכנו דמיטרי הגיעו שלשום בצהריים מווינה לנמל התעופה בן־גוריון.

קרובי משפחה, ידידים ונציגי משרד הקליטה הקבילו את פני העולים. בחדר האורחים החשובים קיימה המועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ מסיבת עיתונאים, בה הקביל את פני המשפחה המנכ"ל חיים צ'סלר. "זמר השנה", אדם, בא אף הוא והגיש לו את "תקליט הזהב" שלו.

דאצ'יקוב, נרגש ועייף מאוד, הודה לכולם, לאלה שאינו מכיר ולאלה שהכיר, וקיבל ברצון את הצעתו של חיים צ'סלר להלחין משיריו של אדם. "אני מאד מאושר לראות את כולם — אמר העולה החדש — לא ישנתי כמה לילות אבל אני חולם להתחיל לעבוד לאחר מנוחה קצרה, כדי לעשות משהו למען המדינה".

"רדפו אותי פסיכולוגית וגם פיסית, אך הסבל הפסיכולוגי הוא הכי קשה. אני מודה לכולם שעזרו לי במאבק למען עלייתנו, וגם לאלוהים שסייע בכך. עכשיו אני פה. אני רוצה למצוא משורר ישראלי, כמו המשורר הרוסי הנודע דרבינינוב, שהלחנתי את שיריו", סיפר.

דאצ'יקוב סיפר, שמאז הגיש בקשה לעלייה לפני שש שנים, החרימו אותו, לא פרסמו את לחניו ואת תקליטו שהופק עד אז ב־15 מיליון עותקים. הוא פוטר, ונאלץ לעבוד כשומר לילה ופועל ניקיון. (עתי"ם)

ברודט ימונה לסמנכ"ל כספים בתעשייה האווירית

מאת אורי נחשון, כתבנו הכלכלי בת"א

דוד ברודט, סמנכ"ל בכיר במשרד התעשייה והמסחר, וממעצבי התוכנית הכלכלית, ימונה לתפקיד סמנכ"ל לכספים ולכלכלה של התעשייה האווירית.

בערב החג נענה שר התעשייה והמסחר, אריאל שרון, לפניותיהם של שר הביטחון, יצחק רבין, ומנכ"ל התעשייה האווירית, משה קרת, והחליט לשחרר את ברודט מתפקידו, נוכח הצורך הדחוף לאייש את התפקיד בתעשייה האווירית במקום נחמיה חסיד שהתפטר.

ברודט (42) הוא ראש מינהל מימון, תכנון וכלכלה בתמ"ס, ומאז 1984 הוא יו"ר המטה ליציבות המשק. מאז הפעלת התוכנית הכלכלית, הוא אחראי על מדיניות המחירים במשק. הוא בעל תואר שני בכלכלה וזה מספר שנים הוא מכהן כדירקטור בתעשייה האווירית.

מטיילים רבים בחג; היום יצטרפו חוגגי "יום־גשר"

מאת יהודה צור, בצלאל רובין, עתי"ם

אלפים רבים ניצלו את מזג־האוויר הנוח ששרר בחג סוכות כדי לטייל באתרים בגליל. ברוב החניונים בגליל העליון וברמת הגולן היתה תנועה ערה של מכוניות ומטיילים.

רוב המלונות בטבריה בתפוסה של כ־60 אחוז, וגם החופים היו ריקים יחסית, אם כי לדברי אנשי התיירות, החג הראשון של סוכות בדרך כלל "חלש" וגל המטיילים האמיתי, מגיע החל מהיום הראשון לחול המועד. לקראת סוף השבוע יתמלאו המלונות לתפוסה מלאה.

כ־50 אלף נופשים ומטיילים הגיעו לאילת בערב החג, גורמי התיירות מעריכים, שהיום צפויה הצפה של כ־20 אלף מטיילים נוספים.

מזג האוויר הנאה מסביר פנים למטיילים, וחופי אילת מטאבה בדרום ועד לגבול עם עקבה היו אתמול מלאים. ממבט הציפור, החוף הצפוני והחוף של טאבה נראים כמחנה אוהלים גדול וצבעוני.

מנתוני מסוף הגבול בטאבה מתברר, שיש זרימה בלתי פוסקת של מטיילים לדרום־סיני. אתמול נרשמו במסוף הגבול 800 נכנסים ויוצאים, בהם מעל ל־600 ישראלים, ב־100 מכוניות.

עיריית ת"א ראגה לספק מבעוד מועד סכך בחינם, במקומות אספקה מיוחדים גם במקומות אחרים ניתן סכך, והוגבר הפיקוח כדי למנוע השחתת עצים. לרבים יהיה היום יום "גשר", ומוסדות רבים יהיו סגורים. המשטרה תגביר את הפיקוח במרכזי הערים ובשכונות, כדי לסכל פריצות וגניבות.

מחרתיים הדיון בבקשת חריש לגרש את ראז'ו רץ

בית המשפט המחוזי בתל אביב עומד לדון ביום א' הקרוב בפרשת עיכוב יציאתו מהארץ של ההונגרי ראז'ו רץ. היועץ המשפטי לממשלה הודיע על התנגדותו לעיכוב היציאה, ודורש לגרש אותו מהארץ.

בבית המשפט הוצא צו זמני לעיכוב יציאתו של ראז'ו רץ מהארץ, לבקשת אשתו נוגה דרומי־רץ, ילידת נהלל, אשר לפני כחצי שנה נולדה להם בת.

ראז'ו רץ שוחרר מן הכלא, בתנאי שלא יעזוב את בית אשתו, בנהלל, אולם לא עמד בתנאי הזה ולפני כשבועיים נעצר והוצא צו גירוש נגדו על ידי משרד הפנים.

נוגה דרומי־רץ, קיבלה לפני 10 ימים צו לעיכוב יציאתו מן הארץ, בטענה שהיא מבקשת להבטיח דיון בתביעתה לגט ולמזונות מבעלה.

השופטת רות אליעז הוציאה את הצו הזמני, אולם כעבור יומיים הודיעה נציגת פרקליטות המדינה עו"ד יעל טננבוים, כי היועץ המשפטי מתנגד לצו העיכוב, אלא שטרם הספיק להכין את התנגדותו בכתב כמקובל.

לפיכך, נידחה הדיון עד יום א'.

נסים ביטל את תערוכת התעשייה בניו־יורק

מאת אורי נחשון, כתבנו הכלכלי בת"א

תערוכת הייצוא של התעשייה הישראלית, "ישראטק", שאמורה היתה להתקיים בניו־יורק ביוני 1988, בוטלה סופית. שר האוצר, משה נסים, הודיע בערב החג, כי אינו יכול להעמיד לשם כך תקציב נוסף של שלושה מיליון דולר לתעשיות האלקטרוניקה.

בדיון שהיה ביום רביעי אצל ראש הממשלה, יצחק שמיר, בנושא עידוד הייצוא, אמר שר התמ"ס, אריאל שרון, כי אינו יכול לכפות את נטל ההשתתפות ב"ישראטק" על ראשי תעשיות האלקטרוניקה, למרות החשיבות שהוא רואה בקיום התערוכה.

באשר לתוכנית לביטוח חבות המוצר (ביטוח מפני תביעות על מוצרים פגומים) הוחלט, כי הנושא יבדק תוך שבועיים, לאור הצעה חלופית שהעלה שר האוצר.

צעירי מפ"ם מחתימים עצומה להצלת ההתיישבות מהריבית

צעירים ממפ"ם ומהקיבוץ הארצי החלו במבצע החתמות נרחב על עצומה ל"הצלת ההתיישבות העובדת" שהחל השבוע בתנועה הקיבוצית ויימשך לאחר מכן בכל הארץ.

"ההתיישבות העובדת משלמת את מחיר הדבקות האינפלציה המטורפת באמצעות מדיניות אשראי וריבית המסכנת את עצם קיומם של יישובים רבים בכל חלקי הארץ", אומר אילן רגב, רכז הדור הצעיר במפ"ם, מהצוות היוזם.

בעצומה תובעים צעירי הקיבוץ הארצי ממפ"ם, מהממשלה ומשרד האוצר, לקבל על עצמם את האחריות למחיקת ופריסת החובות תוך מתן ערבות מדינה, הורדת שיעורי הריבית במשק ואחריות ממלכתית להחזרת הייצור החקלאי, כמו כן הם דורשים לקבוע הסדרים מתאימים של אשראי מכוון ומוזל להון חוזר ולהשקעות, ולהגדיל לשם כך בצורה משמעותית את תקציב הפיתוח של משרד החקלאות. (שעי"ם)

דרוש קיבוצניק ממרכז הארץ להפצת צמחי בית ראשון ג' 03-9322670 לא בשבת

שבועון צעיר
השבועון האידיאלי לגילאי 8-13
מומלץ ע"י משרד החינוך
להשיג בדוכני העיתונים -
1.80 ש"ח בלבד!

אמא!
על העיתון שלך את
לא מוותרת
ומה איתנו?

מוסף שבת

עורכת: עדה סער עריכה: תמר מעמר עיצוב גראפי: רחל דביר

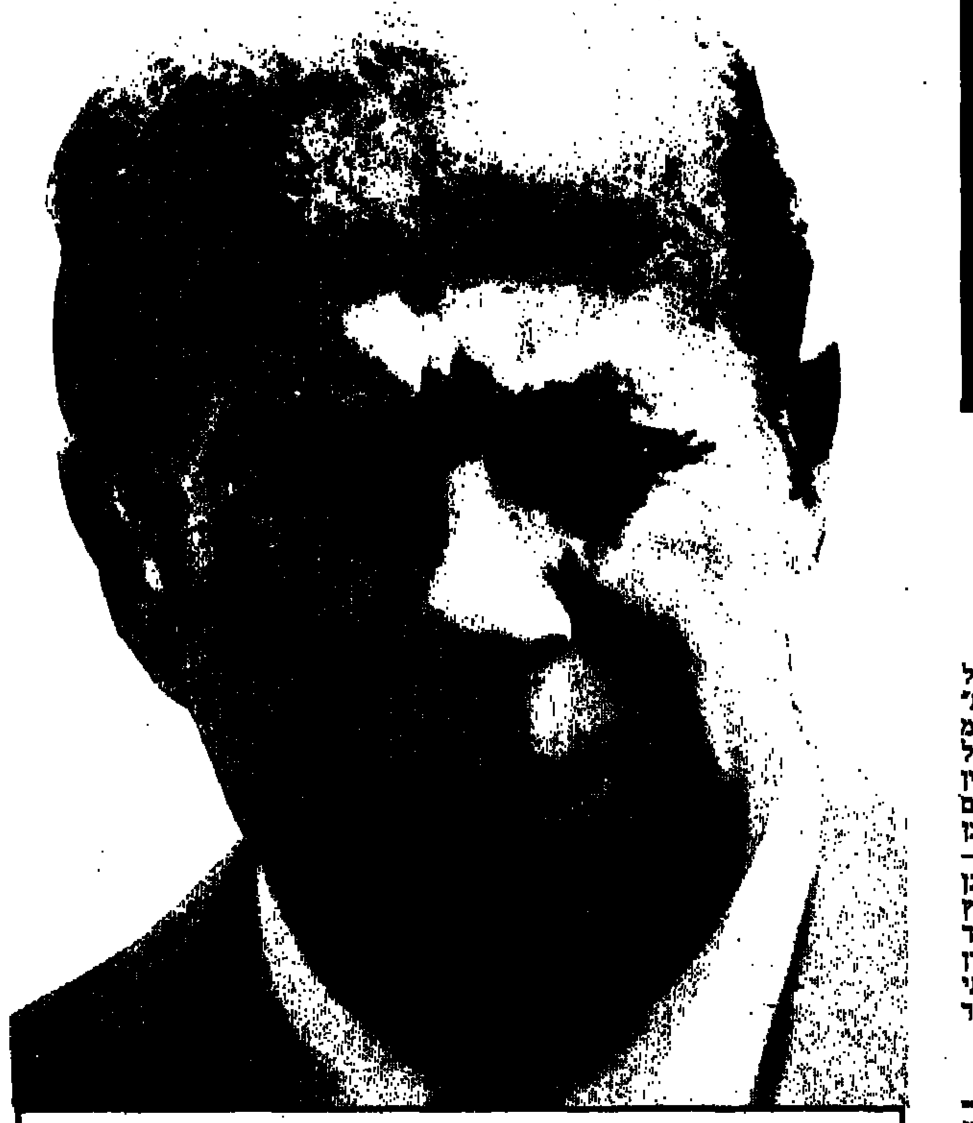

בקע בקרחון המדיני

הפתעות מרעישות לא צפויות מביקורו הקצר של שולץ בישראל. ההקשר העיקרי הוא השיחות הקרובות במוסקבה. הוועידה הבינלאומית היא רק נושא אחד. האמריקנים באים להתעדכן ולאותת

דורית גפן

ביקורו הקצר של מזכיר המדינה האמריקני ג'ורג' שולץ באזורנו — בדרכו למוסקבה — אינו אולי פריצת־דרך לקראת מהלך מדיני דרמטי, אך זהו עוד נסיון להכות על הקרחון המדיני לקראת הבקעתו.

אף כי הנטייה אצל אלה הרוצים אצלנו בהמרצת התהליך המדיני (הכרוכה בין היתר במעורבות אמריקנית גדולה יותר) לראות בביקורו של שולץ סימן לכך, הרי אין להיסחף יותר מדי, ולהתעלם מהעובדה, כי ההקשר העיקרי של הביקור הנוכחי באזור הוא שיחותיו הקרובות של שולץ במוסקבה. על כן, ספק אם ניתן לצפות למה שמכונה בז'ארגון הפוליטי "לחצים אמריקנים" בעת השהות הקצרה של מזכיר המדינה בישראל. אבל, שולץ יוכל לעמוד פעם נוספת על ייחודיותה של המציאות הפוליטית הישראלית, אשר להלכה יש בה ממשלת קואליציה רחבה, אך למעשה יש בה שתי ממשלות.

המגישות הנפרדות של שולץ עם ראש הממשלה שמיר ועם שר החוץ פרס אינן קשורות רק לתפקידיהם השונים, ולתארים המיניסטריאלים שלהם, אלא בעיקר לעובדה ששמיר ופרס מייצגים שתי עמדות פוליטיות שונות. בארה"ב מכירים היטב את "הנייט" של שמיר ביחס לכינונה של ועידה בינלאומית. אף כי עד לכינוסה של ועידה כזאת יש עוד הרבה מה לעשות ולהכין, הרי הווטו של שמיר העמיד עד כה את המהלכים לקראת ועידת שלום בינלאומית בסימן שאלה גדול. שמיר אינו חוסך כל הזדמנות לחזור על המסר שלו נגד ועידה כזאת. הוא עשה זאת גם בעת ביקורו האחרון של פרס בארה"ב, והוא עושה כן לקראת ביקורו של שולץ כאן. האם יכולה ארה"ב "לשכור" את המלה של שמיר? האם ניתן לכפות עליו ועל הליכוד מהלך מדיני, שאין הם רוצים בו?

קשה להניח, שארה"ב מתכוונת לנקוט בצעדים ברוטליים של איומים או כפייה, אך יהיה זה גם נאיבי להניח, כי היא תסתפק בנייט של שמיר והליכוד, ותזנח את נושא הוועידה הבינלאומית, אשר מקובל היום על רוב הגורמים הבינלאומיים, ועל מרבית מדינות ערב, כשבמרכזן ירדן ומצרים.

לא תאפשר הסדר נוסף

כאן יש לחזור אל יעדו המרכזי של שולץ — השיחות האמריקניות־רוסיות במוסקבה. בריה"מ תומכת בוועידת שלום בינלאומית, אך מה שחשוב עוד יותר הוא, כי בריה"מ רואה בהסדר שלום במזה"ת אינטרס סובייטי מרכזי, ובניגוד להסכמי קמפ־דייויד, שבהם לא היתה לבריה"מ נגיעה, הרי הפעם היא לא תאפשר כינון הסדר שלום נוסף, שישאיר אותה מחוץ לתמונה המדינית־אזורית.

אפשר, כמובן, לזלזל באינטרסים של ברה"מ ולא להתחשב בהם, אך אי־אפשר להתעלם מכך ששני פרטנרים אזוריים להסדר שלום כולל, הפלשתינאים והסורים הם "קליינטים" של בריה"מ. אפילו ירדן, הנחשבת ל"קליינטית" אמריקנית מבקשת את שיתופה של בריה"מ בוועידת שלום בינלאומית. נכון, סיבותיה של ירדן קשורות בעיקר ברצונו של המלך חוסיין לחסום כל פירצה של התנגדות וביקורת בעולם הערבי, אך זה לא משנה במקרה הזה. וישנו כמובן התהליך החשוב המתרחש בין ארה"ב ובריה"מ — אשר שיאו יגיע בפגישת הפסגה של רייגן וגורבאצ'וב בארה"ב. כמו בשיחות שולץ במוסקבה כך גם בשיחות הפיסגה שיהיו בעוד חודש בארה"ב, המזרח התיכון, כולל כמובן אירן והמיפרץ הפרסי, יהיו נושא מרכזי, שכן שתי המעצמות מאוחדות בהערכה, כי זהו היום המועד לפורענות מלחמתית.

שתי ממשלות דה־פקטו

הדילוג הקצר של שולץ באזור נועד כמובן לצורכי התעדכנות, ואולי גם לזריקת כמה רעיונות, לחלל האזור ביניהם אולי גם התחייבות יותר מפורשת של ארה"ב במתן ערבויות לישראל לגבי מה שיהיו סמכויותיה של הוועידה הבינלאומית, ואשר חריגה מהן תוכל להביא לא רק לפרישתה של ישראל מהוועידה, אלא אולי גם לפרישת ארה"ב. כפי שכבר נאמר בימים האחרונים על ידי מקורות מדיניים בירושלים, יתכן ששולץ יביא עימו גם שינויים סמנטיים, אשר יוכלו להקל על שמיר וחבריו להיפתח קצת, אחרי שנעלו עצמם הצהרתית ופומבית נגד הוועידה הבינלאומית.

שולץ ימצא בישראל שתי ממשלות דה־פקטו. אחת, הרוחה על חסף את רעיון הוועידה הבינלאומית, והשנייה התומכת בו כסיכוי הריאלי היחיד כרגע להביא לפריצת־דרך בתהליך המדיני באזור. יתכן שארה"ב היתה מוותרת על רעיון הוועידה הבינלאומית, ומעדיפה עוד "פאקס־אמריקאנה" במזרח־התיכון — על בסיס הסכמי קמפ־דייויד, אשר כוללים את "ראשי הפרקים" למו"מ עם ירדן והפלשתינאים. גם שמעון פרס והמערך היו אולי מעדיפים זאת על ועידה בינלאומית, אך כידוע הצדדים הנוגעים לעניין — ירדן והפלשתינאים אינם מוכנים לכך, ובלעדיהם לא ניתן להגיע להסדר. שמיר, המנסה לאחרונה להחיות את רעיון האוטונומיה יעשה מאמצים למכור לשולץ את הסחורה המוכרת הזאת בפגישה שלהם.

כפי שצויין, הפתעות מרעישות לא יצמחו מביקורו הקצר של שולץ בישראל ובאזור. כשם שאין צורך להפריז במשמעותו המיידית של הביקור, כך גם אין להמעיט לחלוטין מחשיבותו. אפשר בהחלט לראות בו איתות המכוון לכמה וכמה גורמים, לישראל, למצרים, ירדן והפלשתינאים וכמובן לרוסים. כיצד יתפתחו איתותים אלהו הרבה תלוי במידת הלחץ שיפעילו כל אותם גורמים שאליהם מכוונים האיתותים הללו. מכל מקום זהו בהחלט עוד נסיון להפשיר מעט את הקיפאון המדיני באזור. ☐

בדרך למוסקבה

בוושינגטון מתייחסים לביקור במונחים מוכרים, שגרתיים כמעט. אין ציפיה לפריצת דרך — גם מזהירים מפני בניית ציפיות העלולה לגרום אכזבה. פקיד במחלקת המדינה אמר ל"על המשמר" ש"המזכיר מעוניין לשוחח, להאזין ולבדוק, מכלי ראשון, את עמדות הצדדים, בתוך ישראל ועם שכנותיה. לאשר שוב את מחוייבות ארה"ב ומעורבותו האישית. גם לבדוק האם הושגה התקדמות ממשית בנקודות מסויימות". התקדמות מצטברת בתהליך מתמשך. לא קפיצות נחשוניות, הדגיש. אין ספק שביניהן ייבדק רעיון הוועידה הבינלאומית. אולי גם התייאה, בדרך כלשהי, של רעיון האוטונומיה. כיוון מחשבה שכנראה התחדש לאחרונה במשרד־החוץ האמריקני.

העלייה לרגל אל משרדו של שולץ, כהכנה לביקורו בארץ, נמשכת עד הרגע האחרון, השבוע ביקר אצלו חבר הכנסת ארנס ששמע ממנו כי לא ינקוט בשום צעד העלול להחריף את המחלוקת בישראל בעניין המדיני. דברים דומים מאוד שמע חבר הכנסת אבן יומיים אחר כך. ושוב תיקו.

מקור בקונגרס אמר ל"על המשמר" שבממשל וגם בקונגרס "פשוט לא יודעים כיצד לאכול" את המצב של ניטרול הדדי בין הליכוד לעבודה, היוצר שיתוק למעשה. שולץ גם איננו שותף לתחושת הדחיפות של פרס. הוא הסביר שהחודשים הקרובים יהיו מכריעים לגורל הועידה הבינלאומית וקיום תהליך השלום כולו. או להילופין, קפיאתו מחדש, הנושאת בחובה סכנת הידרדרות חמורה. להערכת פרס יש לנצל את התקופה שלפני חתימת הסכם הטילים הגרעיניים בין ארה"ב לבריה"מ, תוך הפקת תועלת מירבית משאיפתם של הסובייטים להשיג את ההסכם ה"מרכבת" את עמדותיהם.

בדומה לפרס רוצה גם שולץ "לסגור עניינים עם הסובייטים". אולם המרובה בעניינים שונים. מלחמת איראן־עיראק, "מלחמת־המיכליות" במפרץ הפרסי, מעורבותה הבעייתית של ארה"ב במפרץ והחשש מגידול בנוכחות הסובייטית שם. כל אלה הם נושאים מרכזיים ו"בוערים" עבור הממשל האמריקני. פתרון בעיית אפגניסטן הוא נושא נוסף.

בהקשר למצב שבמפרץ הפרסי, רוצה הממשל למכור נשק לסעודיה (בסכום של כ־1.4 מיליארד דולר). מקורות שונים בוושינגטון אישרו ל"על המשמר" ששולץ "ידחוף" נושא זה במהלך ביקורו בארץ. יתכן שבחריפות ניכרת. לפי הערכה אחת יסביר וידגיש עד כמה חשובים סעודיה והסיוע שהיא מגישה, לכאורה, לכוחות האמריקניים הפועלים במפרץ. הוא ינסה להרגיע חששות ישראליים. הוא יאמר שעסקת הנשק איננה מכוונת נגד ישראל ולא מסכנת את בטחונה. אולי אפילו יבקש שישראל "תשתדל" עבור הממשל אצל הקונגרס, שבשני בתיו כבר בוטאה התנגדות נמרצת לעיסקה.

הערכה קיצונית גורסת שייעשה שימוש במנוף "חלופות הלביא", הנדונות בימים אלה בוושינגטון בדרגי עבודה ישראליים־אמריקניים, להרמת העיסקה הסעודית. יותר מכל נועד ביקור שולץ להוכיח נוכחות, ומעורבות אמריקנית, לא להשאיר את המגרש לרוסים וליוזמות שלהם, או לקפאון, הנתפס כהידרדרות בדיעבד. אולם גם יוזמה אמריקנית איננה צפויה.

הנשיא והממשל, אותם משרת (בנאמנות) השר שולץ, עומדים לסיים כהונתם ולהצטרף להיסטוריה בעוד כשנה. הם רוצים, מאוד מאוד, לקחת עמם לשם הסכם אמריקני־סובייטי ראשון מסוגו, אשר יביא, לראשונה מאז פרוץ מרוץ־האימים בין המעצמות להשמדת טילים גרעיניים. סוג אחד מהם ישמד כליל. לשם כך יוצא שולץ למוסקבה, לעבד את הפרטים האחרונים. להכין את הפיסגה. בדרך, יעבור במזרח־התיכון, גם בישראל.

דליה רפאל

למלך יש מפתח

לאחר שתיקה ארוכה, ראש אגודות הכפרים, ג'מיל אל-עמלה, שוב בחדשות: לאחרונה ניסח תקנון למפלגה פוליטית בשטחים ללא הסכמת המימשל הצבאי והוא דורש להקים ברמאללה תחנות רדיו וטלוויזיה פלשתיניות. מה מניע אותו? מה פשר התחייה הפוליטית? ■ "אנחנו רוצים שחוסיין יהיה מלך שתי הגדות", הוא אומר ■ ראיון

פינחס ענברי

ג'מיל אל-עמלה: מה שחשוב לנו הוא פתרון הבעיה, לא חשוב עם מי מדברים

ג'מיל אל-עמלה, המתקרב לשנתו ה-40, הוא "סלף מייד מן": בן למשפחה ענייה בכפר קטן בהר חברון, בית אולה, שבנה את עצמו בעשר אצבעותיו, והיום הוא עשיר מופלג, בעל קשרים מיוחדים בממשל הישראלי. קשרים, שהם מקור כוחו ומקור חולשתו גם יחד.

בעצם הימים האלה מתפרסמות ידיעות על ראשית המגעים בין הליכוד לבין אש"ף. נשאלת השאלה: אם הולכים אל אש"ף — בשביל מה צריך את ג'מיל אל-עמלה?

— מה שחשוב בעינינו הוא, שיתחיל הדיאלוג בין הפלשתינים לבין הישראלים. אם הישראלים חושבים, שהפנייה לאש"ף נכונה — אנחנו לא נתנגד לכך. מה שחשוב לנו הוא פתרון הבעיה — לא חשוב עם מי מדברים. מדוע אנחנו מדברים עם ישראל? מפני שישראל אומרת כי לא תדבר עם אש"ף. או אנחנו אומרים: אם לא עם אש"ף, הנה אנחנו נמצאים — בבקשה, דברו איתנו. אם אש"ף מוכן להפסיק את האלימות והטרור, ולהכיר בישראל — אדרבא, אנחנו עם אש"ף! אנחנו מוכנים לעבור עם אש"ף, שכם אל שכם, כדי לפתור את בעייתנו. אנחנו מכירים את המנטליות הישראלית יותר מאלה שבחוץ. המטרה אחת. אם אש"ף הגיע כעת למסקנה ולכלל החלטה, כי דרך המשא ומתן היא הדרך הנכונה, הרי זה מה שרצינו תמיד. אנחנו רוצים שאש"ף יפסיק את הטרור והאלימות — ויפתח במשא ומתן. אם אש"ף הגיע לנקודת מוצא כזאת, הרי אין הבדל בינינו לבין אש"ף, ואנחנו תומכים בכך.

על-פי הידיעות על המגעים בין אש"ף לבין הליכוד, הרי אש"ף הביע נכונות להכיר בישראל, ולהפסיק את מעשי האיבה...

—(קוטע את השאלה) קיווינו מזמן שכך יקרה. אנחנו בקו הזה, מכיוון שידענו שאלה יהיו התוצאות. ידענו שהפתרון יושג רק על-ידי משא ומתן ודיאלוג. אבל על דרך המלחמה, והמכות, ומעשי הטרור והחבלה לא יבוא פתרון — אלא הבעיה תלך ותחמיר. לפיכך, אם אש"ף פתח בדרך הזאת — זה איננו עוד אש"ף, אלא חלק מן העם הפלשתיני המתון, הדורש את זכויותיו, ואנחנו מקווים שכך יקרה — ואנחנו מושיטים את ידינו לאש"ף, אם יפסיק את האלימות, ויפתח במשא ומתן. אשר לליכוד — אם הוא רוצה להיוועץ עם כל אחד אחר, שאנו מחשיבים כאישיות פלשתינית, הדורשת את זכויות העם הפלשתיני — הרי אנו תומכים בכך, שהרי מגיעים לנו זכויות. יסוד פעולתנו הוא הטענה הישראלית, שהפלשתינים קיצוניים כולם — ואנחנו רוצים להוכיח שההיפך הוא הנכון. אחוז המתונים אצל הפלשתינים הוא גבוה — ואש"ף עצמו יודע, כי המשא ומתן הוא הדרך לפתרון הבעיה הפלשתינית.

אתה עומד בראש אגודות הכפרים של הר חברון כ-5 שנים. מהו לקח הנסיון הזה?

— הפקתי לקחים רבים, והחשוב ביותר, שהפלשתינים שתחת הכיבוש הישראלי בגדה וברצועה, חייבים לפעול שכם אל שכם כדי למצוא פתרון לבעייתם. מן ההתחלה התנגדתי לחמש את אגודות הכפרים, והעניין הזה היה מן התואנות שמצאו נגד האגודות. אבל, צריך לזכור כי האגודות התחמשו בגלל רצח אחד מראשי האגודות, יוסף אל-חטיב מראמאללה. עם כל הצער חייבים להזכיר, כי היה טרור גופני וטרור מילולי נגד האגודות, ולפיכך הם נשאו נשק. אבל, היום אני טוען כי צריך להיפטר מן הנשק, ועלינו לבוא לידי הבנה בינינו. צריך להיות מצב של התייעצות עם חלקי העם הפלשתיני, כדי לפעול יחד וללמוד משגיאות העבר, כדי להתלכד ולצעוד לקראת בוקר חדש, שבו לא נהיה מפולגים, אלא גוף אחד. אני מוכן לשבת עם כל צד פלשתיני, המוכן לשבת עמי, כמו חנא סניורה, פאייז אבו רחמה, מוסטפא נתשה, עיסאם ענאני עות'מאן חלאק (הראשונים תומכי אש"ף, שני האחרונים תומכי ירדן — פ.ע.) ואחרים. על כולנו להסכים שמוכרחים לשתף פעולה בין כל הזרמים.

דרכון פלשתיני

האינך מכור, כי כל האישים שהזכרת עכשיו, יסרבו לשבת איתך, מכיוון שהם אומרים שאגודות הכפרים נאמנות לישראל?

— זה האסון, שממנו אנחנו סובלים. יש אישים שמוכנים לשבת עם היהודים עצמם, אבל לא עם פלשתינים, בטענה שהם נאמני היהודים. האמת היא, שאנחנו נאמני הפלשתינים, המכירים שהיהודים קיימים, ושישראל היא עובדה קיימת, ואנחנו אומרים, שבמקום שאיש אש"ף יילך לרומניה או להונגריה, כדי לפגוש את חבר הכנסת ביטון, אנחנו מוכנים לפגוש את ראש הממשלה, ואת חברי הכנסת, מן המערך והליכוד שבידם יכולת ההחלטה והביצוע. כמו אחינו "בחוץ", לנו אותם מטרות — אנו שואפים לממש את כיסופי העם הפלשתיני. אלה שמדברים כך היום, לא דיברו כך בעבר. אז דיברו בשם הקיצוניות. היום הם הולכים בקו, שאנחנו הלכנו מן ההתחלה. אנחנו נאמני השלום, מאמינים בדו קיום ישראלי-פלשתיני באדמה הזאת, שהיא לא לפלשתינים לבדם, ולא לישראלים לבדם. היא של שני העמים. עליהם לחיות בשלום בארץ הקדושה, וכל עם יזכה בזכויותיו. הישראלים משוכנעים כי הפלשתינים קיצונים — ותוכחתנו להוכיח כי הדבר איננו נכון. אחינו מדברים נגדנו, ומסיתים נגדנו. אבל, בבוא היום, עמוק בליבם יכירו בצדקת דרכנו.

אנחנו דורשים מדינה פלשתינית, בלתי חמושה. אנו רוצים זהות פלשתינית, דרכון פלשתיני, ממשלה פלשתינית, כבוד לפלשתינים, יחסים טובים עם ירדן ועם ישראל, ואנו רוצים שחוסיין יהיה מלך שתי הגדות, המזרחית והמערבית, כי הוא מקובל בעולם, והוא היחיד שמסוגל לסייע לבעייתנו בדרך הנכונה. כל האנשים שנקבתי בשמותיהם חולקים עלי מעל דפי העיתונות, אבל בלבבם הם מסכימים איתי. אנחנו לא ויתרנו לישראל על שום דבר. להיפך, יש לנו הישגים רבים. הוכחנו כי יש לנו זכויות לגיטימיות.

ביקשתם מן המנהל האזרחי רשת תקשורת — טלוויזיה ורדיו. מה אמור להיות הקו של הרשת הזאת?

—היא תקרא לשלום, ולקונפדרציה ירדנית-פלשתינית, ותוכיח כי הרוב הדומם של הפלשתינים שוחר שלום. במסיבת הפרידה של תא"ל סנה היתה לכך הוכחה נוספת — באו ראשי הציבור בשטחים. זאת הוכחה, כי הרוב המכריע רוצה בשלום. הוא מתון. הלוואי ושיעור המתונים בישראל היה כשיעורו בין הפלשתינים. אנחנו דוגלים בשלום, ונשכנע את הערבים מעבר לגבול בדרכנו. אנחנו רוצים לקדם את רעיון הקונפדרציה הפלשתינית-ירדנית, וזה יהיה הקו של הרדיו והטלוויזיה. האירגונים באש"ף תומכים בקונפדרציה אחרי שרוב העם הביע בכך תמיכה, ואנחנו נקטנו את הקו הזה.

דיברתם בתום לטובת המלך. אבל, על-פי מה שידוע יחסיכם עם ירדן אינם במיטבם, אם לנקוט לשון המעטה.

—בשנת 1982 קיבלה ירדן החלטה נגד האגודות, על סמך בקשה של יאסר ערפאת, מן המלך פהד, מלך סעודיה. מלך סעודיה אמר לחוסיין כי אם האגודות יתחילו לפעול באופן רציני, הן יכולות ל"כסות" על אש"ף, ויביאו לידי סיום את תפקידו של אש"ף בשטחים. כעת, המדיניות בירדן השתנתה. ירדן מחפשת בשטחים אנשים שיתמכו בה ואנחנו מן האנשים שתומכים בירדן. ירדן נהגה בעבר לתקוף את האגודות, אבל היא חדלה מכך, כי לא תתקוף את תומכיה. אנחנו נישאר תומכי ירדן, בגלל שאנחנו משוכנעים כי למלך חוסיין תפקיד גדול בפתרון הבעיה הפלשתינית. יבוא יום, וירדן תכיר במציאות, כי הרוב הגדול של התומכים בה, הוא מן המגזר הכפרי, ואנחנו מעוניינים לקדם את תפישותינו, ואנחנו מתעלמים מן השלב הנוכחי של יחס ירדן אלינו. בסופו של דבר, היא תשוכנע בצדקתנו, וכי אין אנחנו דורשים, אלא את מה שירדן דורשת: קונפדרציה ירדנית-פלשתינית, כאשר המלך חוסיין הוא מלך שתי הגדות. אנחנו דורשים לפתור את הבעיה בדרך ההגיון והמשא ומתן. ביסודו של דבר, אין הבדל בינינו לבין ירדן. ההחלטה שקיבלה ירדן נגד האגודות היתה החלטה מקפחת. ירדן צריכה לחקור את העניין, ואז תגלה כי קיפחה את המיגזר הכפרי, ואת האגודות.

להוכיח לשמיר

אתם אמורים לפגוש את ראש הממשלה יצחק שמיר, שהוא גם מנהיג הליכוד. האם אין הבדל בין גישתך, לבין גישת הליכוד. איך שמיר יקבל את דרישתך, שחוסיין ימלוך על שתי הגדות?

— לעיתים קרובות, השלום הוא עניין אחר, והליכוד — עניין אחר. מה שאנחנו רוצים היום להרגיש הוא, כי הגדה היא שלנו, הפלשתינים, והגדה המזרחית היא של המלך חוסיין. יצחק שמיר יודע כי יש בעיה פלשתינית, יש בעל הבעיה, ויש לפתור את הבעיה בדרך כלשהי. אנחנו רוצים להוכיח לשמיר, ולכל מפלגה אחרת, שאנחנו נגד האלימות, ובעד השלום, שאנחנו רוצים יחסים של כבוד עם הישראלים. השלום איננו סחורה שצריך לייבא אותה מבחוץ, אלא נמצא בתוכנו. נוכיח לשמיר כי יש מתינות פלסטינית — והמתינות הזאת דורשת את המגיע לה. אנחנו נגיד מה שבליבנו — שמיר יגיד מה שבליבו. יש עוד מפלגות. קיימת גם מפלגת העבודה. ישראל היא מדינה דמוקרטית, ותקבל בסופו של דבר את ההחלטה הנכונה. שמיר בסופו של דבר לא ידחה את דעותינו, כי המצב השתנה, אף-על-פי שיש מי שמאמין בישראל בארץ ישראל הגדולה, אנחנו נראה דרך של שלום. אנחנו רוצים מדינה בלי נשק — ישראל וירדן. הם יהיו המדינות החמושות, כי ירדן צריכה להגן על גבולה עם סוריה, וגם ישראל צריכה להגן על גבולותיה. נראה לי, כי הפתרון הזה ישביע את רצון כולם — את ישראל, את ירדן, ואת הצד הפלשתיני. הקיצוניות הפלשתינית מקיפה רק 5% מן הפלשתינים. כל היתר דורשים את הדרישות שאנחנו דורשים. היחס הזה היה הפוך ב-1948.

כאשר נועדת עם אנשי הליכוד בכנסת, לפני כחודש בערך, העלית את רעיון הפדרציה בין ישראל לשטחים, לא בין ירדן לשטחים. מה הביא אותך לשנות את דעתך?

— קודם כל, רציתי להוכיח לחברי הכנסת, שנועדתי איתם, שאנחנו נגד האלימות והטרור. ישראל אומרת שהפלשתינים צריכים לוותר על הטרור, ועל הבסיס הזה דנתי איתם. הפגישות האלה לא נועדו לקבל החלטות, אלא להוכיח כי אפשר לקיים דיאלוג. לפני הליכוד נועדנו עם המערך, ועם אורי אבנרי. רצינו רק להוכיח כי יש אנשים שרוצים לסיים את הסכסוך. הקמנו עם הליכוד ועדה משותפת, כדי להכין תוכניות איך לחפש דרכים לשלום. אבל, אין הכוונה, שאני נפגש רק עם הליכוד, אני מעדיף שלוועדה הזאת יצטרפו גם מן העבודה, וזאת תהיה ועדה ישראלית-פלשתינית. לא רק אגודות הכפרים ישתתפו בוועדה הזאת, אלא כל מי שמאמין בקונפדרציה, ואין לו קשר לאגודות, שיצטרף למפלגה הקונפדרלית. למטרה הזאת גם יצאתי לאמריקה, והסברתי את נקודת ההשקפה הזאת לאמצעי התקשורת, ולחברי הקונגרס והסינאט. ציירתי להם תמונה של עם פלשתיני שוחר-שלום ומתון, הרוצה לחיות לצד ישראל בתנאים של שלום ושיוויון.

לא הבהרת לאיזה דגם של קונפדרציה התכוונת — עם ירדן או עם ישראל?

— גם כאן וגם בכנסת דיברתי על קונפדרציה ירדנית-פלשתינית. אבל יש אנשים שאומרים, שאפשר לכונן קונפדרציה גם עם ירדן וגם עם ישראל. אני אומר שעל דבר כינון קונפדרציה עם ישראל יחליט המלך חוסיין. זה הפתרון שאני מעלה לפני הליכוד ולפני המערך, ולפני דעת הקהל בישראל כולה.

עמדות בכל החוגים

לפני שבוע כתבנו על בעיות בכפר בית אולה — הכפר שאתה עומד בראש המועצה שלו. השאלה היא: אם אינך מצליח להשכין את יחסיך עם תושבי הכפר — איך תפתור בעיית היחסים בין היהודים לערבים?

— יתכן, כי המושג שקיבלת מן הבעיות בבית אולה מנופח מעל ומעבר למצב האמיתי. בית אולה היא מן הכפרים השקטים ביותר בגדה המערבית. כל אנשי הכפר קרובי משפחה, ויש יחסים טובים בין כולם. אין כפר שהתפתח כמו בית אולה. יש אולי 15-10 איש שדווקא עמם נפגשת, ואולי חוגים באש"ף היו מעוניינים להפעילם נגד ג'מיל, והם ניפחו את הידיעות על מה שקורה בכפר. כעת, השתפרו היחסים בבית אולה, והישגנו סולחה. כל הסכסוך היה עם אנשים, שלא רצו לשלם עבור החשמל ועבור המים, וסירבו לשלם מסים. כעת המצב בכפר מצוין, ולחילוקי הדעות אין שום משמעות. תתפלא לראות, עד כמה בני בית אולה רכשו עמדות אצל כל החוגים: יש מנהיגים באש"ף מבית אולה, יש מראשי המורדים נגד ערפאת מבית אולא — מנהיג המורדים אבו ח'אלד אל-עמלה הוא בן-דודי. חמישה מחברי המועצה הלאומית הפלשתינית — מבית אולה, והנהגת אגודות הכפרים הפלשתיניות — מבית אולה. מחמוד יוסף עמלה, שהיה מנהל משרד אש"ף בקהיר הוא מבית אולה; הממונה על הבעת העיראקי, ראתב אל-עמלה, ראש הגולה הפלשתינית בבראזיל, חסן מוסא אל-עמלה, הוא מבית אולה. מימי העותומנים ועד היום הוציאה בית אולה מנהיגים לזרמים שונים ומגוונים, לימין ולשמאל. לג'מיל אל-עמלה יש הקבוצה שלו, ולקבוצה הזאת, שהיא הרוב, יש מתנגדים. זה, בנוסף לפרופסורים באוניברסיטאות חשובות. הידעת, כי מנהל חברת הנפט הענקית, ערמקו, הוא מבית אולה? מדוע התחממו הרוחות בבית אולה? מכיוון שכל "עמלה" באש"ף הפעיל את אנשיו, והתחילו לדבר נגד ג'מיל. אבל אינני רוצה לדבר על זה הרבה, כי השגנו סולחה, ואני רוצה לשמור על השלום בכפר.

אתה מחשיב את עצמך כתומך במלך חוסיין...

— (קוטע) אין ספק. היינו, עודנו, ונהיה מתומכי המלך, כי בידיו מפתח הפתרון. אש"ף טעה טעות גדולה, שלא הלך עם המלך חוסיין להכרה ב-242. אש"ף ניסה לשטות במלך חוסיין, ולא הכיר בהחלטה הזאת. חוסיין ניתק את הקשר עם ערפאת וחבורתו, רק אחרי שלא יכול היה לשאת יותר את המשחקים של אש"ף. אנחנו תומכים במלך בכל מקום וזמן.

רציתי לשאול, אם באמת יש היום קבוצה מגובשת של תומכי המלך, או שיש מילה גדולה, ויש כמה קבוצות, והקבוצה של ג'מיל איננה בהכרח החשובה ביותר?

— יש כמה מתנות למלך חוסיין. מעולם לא הסתמך המלך על מתנה אחד מסוים. יש כמה מתנות, ונראה מי החזק יותר. אני הולך להעמיד את כוחי, עיסאם ענאני ועותמאן חלאק (עורכי היומון א-נהאר) ניסו להוכיח את כוחם, אחרים.

עבד אל-פתאח דודין (ראש המועצה המקומית בדורא שבהר חברון, שהתנקש בנמרוד)?

— אני חושב שעבד אל-פתאח דודין הולך איתי... (מהרהר) אולי גם הוא יוכיח את כוחו. יום אחר יתמקדו כל הכוחות האלה, ויהיו כוח אחד מרכזי אחיד. כולנו נתמוך במלך. □

העיתונות, חשבון כפול

תקרית דקירתו של כתב הספורט צדוק יחזקאלי, והפולמוס הציבורי שעוררה, מעלים את חשבונה הכפול של העיתונות: בצד המאבק נגד נסיונות-חוץ להגבלת החופש שלה, עליה לעשות בדק-בית רציני, לקבוע נורמות ודרכי הכשרה עיתונאית כדי לשמור על רמתה

מארק גפן

העיתונות בכותרות. העיתונאים עצמם סוערים וגועשים, אך גם "צרכני" העיתונות, החל מהמדינאים וגמור בקוראים פשוטים, עוסקים בימים אלה בעיתונים ועיתונאים, וכל זאת בעקבות התקרית שבה נדקר כתב הספורט של "ידיעות אחרונות" צדוק יחזקאלי, על-ידי אלמוני, אשר הוגדר על-ידי עיתונאים זריזים כ"אוהד בית"ר ירושלים".

עדיין אין שום סימנים לזיהוי התוקף ומניעיו, אך עיתונאים אחרים (בעיקר מענף הספורט) קבעו "עובדה" שכולה מבוססת על השערות בלבד. על סמך "עובדה" זו נהגו מוסדות האיגוד הארצי של העיתונאים כמעין מוסר שיפוטי והטילו גזירות — ביטול מדורי הספורט ליום אחד וחרם של קבוצת בית"ר למשך חודש ימים (ואפילו החרם יבוטל, ההחלטה הראשונה לא תימחק מתודעת הציבור). אפשר היה לא לדון בתקרית זו, אילמלא הפולמוס שהתעורר סביבה על מעמדה של העיתונות בארץ, על מידת מהימנותה, על איבת הציבור כלפיה, ועל הנסיונות לנצל שעת כושר זו כדי להגביל את חופש העיתונות. על-פי הסקר שפורסם לאחרונה, הציבור אינו מחמיא לעיתונות; היא דורגה במקום הלפני האחרון בסיווג של גורמים ומוסדות ציבוריים ומידת אמינותם (וגם אהדתם) בעיני הנשאלים בסקר. מצב המפלגות גרוע יותר — הן בתחתית הטבלה. הנתון הזה מחייב ניתוח מעמיק יותר.

> **קיומה של עיתונות חופשית הוא כמו חמצן לחברה חופשית. כל ההצעות הצצות לאחרונה, כמו חוק רישוי העיתונות, כוונתן להביא לעיתונות-מטעם, ולתלותה של העיתונות בשילטונות, צעד ראשון בערעור המשטר הדמוקרטי**

זה שנים אחדות מתנהל מסע שיסוי נגד חופש העיתונות. הוא הגיע לשיאו במלחמת לבנון, כאשר שר הבטחון דאז, אריאל שרון, הטיח נגדה את אשמת "הרעל" שהיא כביכול מפיצה בפירסומיה, דיווחיה ופרשנויותיה על מלחמת הבוץ בלבנון. מנסיון עיתונאי, שהיה היחיד אשר התריע נגד המלחמה הזאת מיומה הראשון, אני יכול להעיד על עשרות מכתבי גידופים ואיומים, שהגיעו אלינו בימיה הראשונים של המלחמה, על אחדות טלפוניות — "נפוצץ לכם את המערכת בגלל בגידתה" וכו'. באותם הימים, רוב העיתונים דגלו ב"קונסנזוס", הצדיקו את המלחמה כמעט כ"מלחמת מגן" מפני הטירור, ואילו מספר עיתונאים, ידועים, שימשו כעיתונאי חצר של שרון ואת "האמת" על המלחמה בישרו מפיו של שרון או בהשראתו [illegible]

[illegible] אז את תפקידה המרכזי: תפקידה כמבקרת זרועות הממשלה, תפקיד כלב השמירה של המשטר הדימוקרטי. פרופ' יצחק זמיר, מי שהיה היועץ המשפטי של הממשלה, מתייצב באופן עקבי לימינה של העיתונות (הגם שיש לו ביקורת נוקבת על דרכי עבודתה), כדי להבטיח את חופש הביטוי, שהוא אחד העקרונות החיוניים ביותר לקיום המשטר הדימוקרטי בארץ.

זמן ועקשנות

וכאן אני חוזר לנתוני הסקר, המציב את העיתונות בדרגה כה נמוכה בעיני הציבור. הסקר, אפילו הוא מדויק, צריך, לא בהכרח, להושיב את העיתונות על ספסל הנאשמים. אני יכול להביא עשרות דוגמאות של תשובות לסקרים, אשר מעוררות דאגה לגבי המגמות המסתמנות בדעת הקהל. בזמנו פורסם סקר, שלפיו רוב הציבור משתוקק ל"משטר חזק" בישראל, ועשרות אחוזים תמכו בשלטון של "מנהיג חזק". זה היה ביטוי ליאוש מן המשטר הדימוקרטי, ולעיתים לסלידה ממנו, אך מי אומר, כי כתוצאה מכך צריך לבטל את המשטר הדימוקרטי. בתנאים מסוימים, תנאי משבר, הציבור עלול לחפש מפלט במשטר דיקטטורי, מבלי לדעת שלאחר מכן ישלם מחיר כבד בעד אשליית השילטון, ש"יעשה סדר" על-ידי "המנהיג החזק". צריך לזכור, כי אדולף היטלר הגיע לשלטון בבחירות חוקיות, כאשר מליוני גרמנים הצביעו עבור הנאצים. ואם, נניח, ייערך בארץ משאל נוסח — מי תומך בביטול "מס הכנסה", האם הרוב המכריע לא יצביע בעד הצבעה כזאת? שהרי, הנשאלים לא יתעמקו כלל בבעיה כיצד מקיימים את המדינה בלי הכנסות. הדוגמה אינה דמיונית, בזמנו הופיע בזירה הפוליטית של צרפת דמאגוג זעיר-בורגני ששמו פוז'אד, אשר יצא לבחירות באותה סיסמה, והיתה לו הצלחה מטאורית בבחירות. הוא נכנס לפרלמנט הצרפתי עם סיעה גדולה. דוגמה לתמימות הבוחרים, שקסמה להם תוכנית "כלכלית" דמיונית וחסרת-שחר.

אכן, הציבור יכול בהחלט לא לאהוב את העיתונות, כאשר דווקא מתוך נאמנות למהותה ולעקרונותיה ממלאת תפקיד שאין למעלה ממנו בחשיבותו לקיום המשטר הדימוקרטי. לדוגמה, אזכיר את פרשת רצח שני מחבלים באוטובוס קו-300. אילו קיתונות זעם נשפכו על העיתונים שפירסמו את תמונת המחבל שנשבה חי על-ידי כוחות הביטחון — הוכחה לכך שהוא נרצח בדם קר; מבלי שהיווה עוד סכנה בטחונית. המימרה

> **הרדיפה אחרי הסנסציה, אחרי הפיקנטריה, ממריצה את העיתונים לריבוי פירסומים נוסח "אדם נשך כלב"... כל זאת תחת הסיסמה העיתונאית בדבר זכותו של הציבור לדעת, כאשר למעשה זוהי תשוקתו של המו"ל ועורכיו לממש את זכותם המסחרית למכור כמה שיותר סחורה עיתונאית, לרוב זבל במסווה עיתונות**

[illegible] המחבלים היתה קצה הקרחון של שחיתות וריקבון, שפשו בצמרת שירותי הבטחון. לולא הלחץ הבלתי פוסק של העיתונות, בצד עמידתו האיתנה של היועץ המשפטי לממשלה, פרופ' יצחק זמיר, שירותי הבטחון היו ממשיכים בשיטותיהם הנלוזות, הכוללות הפרות חוק, שקרים בפני הרשות המשפטית, מצב שהוא ממש סכנה למשטר הדמוקרטי.

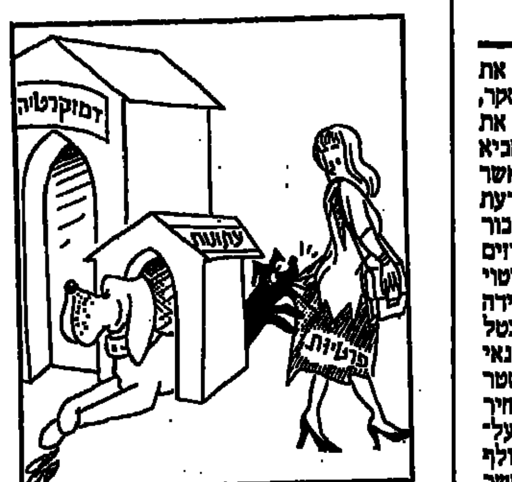

"אדם נשך כלב"

לא ארכה בדוגמאות, אם-כי אלה אינן חסרות. קיומה של עיתונות חופשית הוא כמו חמצן לחברה חופשית. כל ההצעות הצצות לאחרונה, כמו חוק לרישוי העיתונות, כוונתן להביא לעיתונות-מטעם, ולתלותה של העיתונות בשילטונות, צעד ראשון בערעור המשטר הדימוקרטי. עם זאת, לאחר הסניגוריה שלי על העיתונות אין מנוס מעשיית חשבון-נפש עם העיתונות עצמה. היא נגועה בפגמים חמורים, אשר סיסמת חופש העיתונות אינה יכולה לחפות עליהם. אינני רוצה להגיע להכללות, אך רבים מן העיתונאים מזלזלים בבדיקת הידיעות, והרדיפה אחרי "הסקופ" מעבירה אותם על דעתם. לעתים הם מסתמכים על מקור כלשהו, ואינם הולכים לקבל תגובה של האיש או המוסד שנגדו מכוונת הידיעה. שמעתי כבר טענה של כתב, אשר אמר לי גלויות: "אם אלך לקבל תגובה, יהרגו לי את הסקופ". כלומר, אותו כתב היה מודע לכך שבבדיקה עשוי להתברר, כי לידיעה שלו אין רגליים.

אחרים מוסיפים ליתר-בטחון את המלה "כנראה". כלומר, שאם יתברר, כי כתב פירסם ידיעה בדויה — יוכל לטעון, כי בכל זאת השאיר מקום לספק. הדבר דומה לכך שמישהו יפרסם ידיעה, כי פלוני "כנראה מת". הדבר אינו דמיוני, שכן קרו מקרים שעיתונאים קברו אנשים חיים. אני זוכר לפחות שלושה מקרים, כאשר כתבו על אישי ציבור שפרשו מפעילות בנוסח "פלוני המנוח", וכאשר "המת" מחה על קבורתו המוקדמת מדי, הכתב הצטדק: "לא שמעתי עליו זמן רב, או חשבתי שהוא מת". רשימת הדוגמאות לזלזול מצד העיתונאים במלאכת הבדיקה הקפדנית של העובדות יכולה למלא טורים שלמים בעיתון. אין לך עיתון בו לא תמצא יום יום אי-דיוקים, סילופי עובדות, רובם בגלל הרשלנות וחוסר המקצועיות של חלק מן העיתונאים.

[illegible]

הפרט, מפגיעה ברגשותיו. משפחה לאחר אסון אינה בשביל כתבים כאלה, אלא "שטח הסיקור", לעתים בניגוד לרצון האנשים האבלים, לעתים בגסות-רוח, ואונס הוא אומנם סחורה עיתונאית שחוקה, אבל "אונס טוב" מתואר בכל הפרטים, לרבות העובדה כיצד האנס "הוריד את תחתוניה", ושאר השלבים של המעשה, שהרי זכותו של הציבור לדעת כיצד מבצעים אונס...

כל האמצעים, כשרים כנראה, בידי עתונאים זריזים. בזמנה, התבררה תלונה במועצת העיתונות נגד כתבה אחת, אשר ראיינה אדם מסוים, שהיה קשור בפרשה שהסעירה לפני שנים את הציבור. אותו איש היה מאושפז בבית-חולים במצב גסיסה. שמרו עליו בני משפחה, גם כדי לסעוד אותו וגם לגונן עליו בפני עיתונאים טורדנים. והנה, הכתבת הצליחה להתגבר על המכשולים בתעוזה ובתושייתה הרבה לבשה חלוק של אחות, ניגשה לכיסא הגלגלים שעליו ישוב היה החולה שבקושי חי, נטלה מידי בני המשפחה את הכיסא, בהתחזותה כאחות וניסתה להתרחק מטרים מספר כדי להציל מפיו של האיש, אשר בקושי מלמל איזו "הצהרה" שתספק לה כותרת סנסציונית.

בעלי איטליזים לשעבר

בעיה אחרת היא תופעת "הכתמים הלבנים" אצל עיתונאים מן הדור הצעיר. ממש מדהים להיתקל בעיתונאים כאלה, אשר אינם בקיאים אפילו במעט בתולדות ישראל, בדברים שהתרחשו לפני 20 שנה. אתה יכול לנקוב בשם של אישיות חשובה משנות ה-50 או ה-60, והשם אינו אומר להם כלום. וכאן אנו מגיעים לאותן הבעיות המרכזיות של המקצוע. כאמור, דחינו את הצעת חוק הרישוי לעיתונות, שהיה מחייב בוודאי בין השאר גם בחינות מקצועיות. אבל מה עושה העיתונות כדי למנוע כניסת אנשים, שאינם בעלי השכלה מינימאלית המזכה אותם בכתיבה בעיתון? מה עוד, שאנו חיים היום בתקופת הפריחה של מקומונים, אותם עיתונים מקומיים שפרט לאחד או שניים כתובים ו"ערוכים" על-ידי בעלי יוזמה עסקית, לעתים בעלי איטליזים לשעבר, או מומחים דומים. בעיתונים אלה גדל דור עיתונאים צעירים, החסר כל הדרכה, וחלקם עוברים אחר-כך גם לעיתונות היומית שלנו. לא שמעתי שאגודת העיתונאים נתנה אי-פעם את דעתה על הצורך לשמור על רמת המקצוע על-ידי קביעת נורמות ודרכי הכשרה עיתונאית.

אשר לסגנון הכתיבה, על הבאסה והלשון הוולגארית אין טעם לדבר. עיתונאי מצטיין צריך כמובן לדפוק את הקורבן שלו וחלוצי התעוזה אינם יכולים שלא להשתמש בזין ובביצים ובשאר אברי הגוף של הגבר. כל המרבה בניבולי פה, רצוי גם בערבית (בשם השוויון...) ייחשב כעיתונאי אותנטי, מקורי, המדבר בשפת קוראיו.

כמובן, זה הכותב בסגנון תרבותי הוא סתם משעמם, ואם עוד יעז לעסוק בסוציולינגוויסטיקה (אצל עיתונאים רבים זוהי מילת גנאי הבאה להזכיר את העיתונות המיושנת), הרי שהוא נחשב כאנכרוניזם. שהרי הסיסמה השולטת היא, שאסור לעייף את הקורא במאמץ מחשבתי. תנו לו הרבה תמונות, אם אפשר בעירום מתחזכם, כותרות זועקות עם מעט מלים לקריאה בגוף הידיעה, ואז תגיע לתפוצה ענקית.

התחלתי בתקרית הדקירה של כתב הספורט על-ידי אלמוני ועל הסנקציות של אגודת העיתונאים. [illegible]

□ (רשימה ראשונה מתוך שתיים).

לא מקום נחמד

ניקרגואה היום מסובבת עם עצמה ■ המלחמה בסומוסה, חילופי השלטון, הקונטראס ומדיניות כלכלית כושלת הפכו את המדינה למקרה־סעד ■ החלום הסנדיניסטי נועד לאדם האידיאלי, אבל רבים מאזרחי ניקרגואה הם אנשים ריאליים, שמעדיפים חיים רגילים על אוטופיה שמאלנית

מרכז אמריקה 1987

ירון אמיתי

מנגואה. לא הצטרפתי לקונטראס, לא חציתי ביצות שורצות תנינים, לא זחלתי בשרות מוקשים תחת אש־אויב ולא צנחתי ממטוס של הסי.אי.איי. את אשרת הכניסה לניקרגואה הסנדיניסטית קיבלתי לדרכוני הישראלי בשגרירותה בוושינגטון, תמורת ארבע תמונות ועשרים וחמישה דולר קפיטליסטיים לגמרי. שבוע לאחר מכן קרטעתי מגבול קוסטה ריקה ברכב של ירוקים, בין הרי געש ומטעי קפה, על רצועת אספלט אכולת מהמורות אל עיר הבירה מנגואה.

ניקרגואה היום היא לא מקום נחמד. רעידת האדמה של 1972, מלחמת האזרחים נגד סומוסה, הסדרות הקונטראס ומדיניות כלכלית כושלת הפכו את המדינה למקרה־סעד. הרושם הראשון הוא שהכל מתפרק: מכוניות, בתים, כבישים, טלפונים. בעשר בבוקר השמש הטרופית כבר לוהטת, והמזגנים לא תמיד פועלים. פעמיים־שלוש ביום יש הפסקות מים והשמל. בגלל הקיצוב בדלק אין בערים תאורת רחוב והתחבורה הציבורית דלילה. לפני חנויות המזון משתרכים תורים. ילדים לובשי סחבות ונכים מכל הסוגים מתגודדים בפתחי בתי המלון המעטים.

הרושם הראשון הוא שהכל מתפרק: מכוניות, בתים, כבישים, טלפונים. בעשר בבוקר השמש הטרופית כבר לוהטת והמזגנים לא תמיד פועלים. פעמיים־שלוש ביום יש הפסקות מים והשמל. בגלל הקיצוב בדלק אין בערים תאורת רחוב והתחבורה הציבורית דלילה. לפני חנויות המזון משתרכים תורים

ברחובות שלטי־ענק: "תגן המהפכה! כאן לא נכנעים! [illegible] — נילחם!" קירות בתים מכוסים ב"חזית סנדינו" שחור ואדום. מרחוק לצבע. תמהתי מצב שכזה: מה שהתחיל כמרד בעריצות, מיאס היום בעיני אזרחים רבים בעול אידיאולוגי מיותר. "שנאנו את סומוסה, אבל אנחנו לא רוצים קומוניסטים במקומו". אילו נערכו עכשיו בחירות חופשיות, אמרו לי רבים, היתה מפלגת השלטון פ.ס.ל.נ. (חזית סנדיניסטית לשיחרור לאומי) זוכרת לא יותר משליש קולות הבוחרים. במערכת הבחירות היחידה מאז הורח סומוסה קיבלו הסנדיניסטים 69% מהקולות — פחות מהצפוי בהתחשב בכך שהיו אז בשיא הפופולריות שלהם, ולמרות שאמצעי התיקשורת נחסמו בפני האופוזיציה. הנשיא דניאל אורטגה ותשעה הקומנדנטס המנהלים את המדינה ערים למצב. בינתיים נדחו הבחירות הבאות ל־1991; עוד ב־1983 הוכרז מצב חירום ונאסרו התקהלויות, והתאגדויות מקצועיות (שלא דרך אירגוני המפלגה), שביתות והפגנות.

יום הניצחון ב־1979 מצא את ניקרגואה הרוסה אחרי מלחמת אזרחים רבת קרבנות. הממשלה הזמנית, שהקמה שיקפה את השאיפה הכללית לשיקום לאומי; אנשי עסקים ליברלים ישבו בה לצד מהפכנים שמאלניים. ההמשך היה פחות אידילי: הסנדיניסטים ריכזו בידיהם את עמדות הכוח, והחלו להגשים את סעיפי המצע המפלגתי שנקבעו באותה שנה ב"מסמך 72 השעות":

● "האויב האמיתי הוא האימפריאליזם... ארצות הברית... והבורגנות הראקציונרית המקומית".

● "הפ.ס.ל.נ. נוטלת את השלטון בשם הפועלים וסקטורים מדוכאים אחרים... למרות עומק הניצחון שהושג, (המפלגה) לא תכסה בינתיים את האופי הרדיקלי שעמד לשאת (המשטר), כי הטקטיקה הפוליטית כופה חיפוש של תנאים נוחים יותר (לשם כך)".

● "הכוחות המזוינים של החזית הסנדיניסטית העממית יבטיחו את אי־הפיכתן של העמדות שנכבשו".

● "את הבורגנות הבוגדנית... אנו חייבים להכות... בהזדמנות הראשונה".

שותפים "ראקציונרים" כמו ויאולטה צ'אמורו, עורכת היומון "לה־פרנסה" שהיה סמל ההתנגדות לסומוסה, נוטרלו ועזבו בכעס את הממשלה. חלקם עברו לארה"ב לגייס שם תמיכה לתנועת התנגדות. הבולט במפקדים הסנדיניסטיים, אדן פסטורה, חצה את הקווים והתייצב בראש לוחמי הקונטראס בקוסטה ריקה. השלטון נותר בידי הסנדיניסטים לבדם, שמיהרו לצאת בפרויקטים חיוביים ומרשימים של ביעור הבערות, שיפור שירותי הרפואה, פיתוח תשתית, ורפורמה אגרארית מקיפה, שהיתה אמורה לפתור את מצוקת האוכלוסיה הכפרית הנחשלת. בהשראת יועצים מקובה וארצות הגוש המזרחי אימצה ניקרגואה שיטה של תכנון כלכלי מרכזי, שהכתיב לחקלאים מה לגדל, איפה וכמה. שיווק תוצרת הותר מעתה רק דרך חברות ממשלתיות שהוקמו במיוחד לצורך זה.

והחיים, כרגיל, היו רחוקים מהתאוריה, ותוך זמן קצר הסתבר שתכניות הסנדיניסטים התאימו לאדם האידיאלי שבחזונם יותר מאשר לבני התמותה. היבולים ירדו לשפל חסר תקדים. אחרי חילופי הנשיאים בבית הלבן ב־1981 החל הממשל החדש להגיש סיוע ל"קונטראס", ומאוחר יותר הטילה ארה"ב אמברגו מלא על ניקרגואה. המחסור הביא לקיצוב במצרכים ולתופעות של שחיתות (ראה מסגרת). דעת הקהל במדינות השכנות החלה להשתנות לרעת הסנדיניסטים.

חוף מיסקיטו

תוספת צבע לים הבעיות מספקים 180,000 אינדיאנים, המיסקיטו. אם יתקבלו דרישותיהם, יתוסף למפה אזור אוטונומי בשם "יאפטי טסבה" (ארץ־אם), שישתרע לאורך החוף הקריבי של ניקרגואה על־פני כמה עשרות אלפי קילומטרים מרובעים של ביצות ויערות־עד טרופיים. באזור זה עשו הסנדיניסטים, כפי שהם עצמם מודים עכשיו, את אחת משגיאותיהם הגסות ביותר, כאשר ניסו לכפות על האוכלוסיה המקומית אידיאולוגיה זרה לה.

מאות שנים היו האינדיאנים האלה, שחיו הרחק ממרכזי השלטונות, על ציד ודיג [illegible] מעצמות קולוניאליות [illegible] את [illegible] האטלנטי [illegible] כוחות ספרדיים, שרוכזו ליד המכרות בחוף הפסיפי. באחת ההתנגשויות האלה איבד האדמירל נלסון עין אחת — הפציעה הקרבית המפורסמת בהיסטוריה עד משה דיין. המתיישבים הספרדים וצאצאיהם ראו במיסקיטו פראים חסרי תרבות, ואלה מצידם לא הוזידו להם אהבה גדולה. רבים מהם סייעו לבריטים. את השפה האנגלית וצלילי הקליפסו והריגי של האיים הקריביים הביאו איתם עבדים שחורים, שנמלטו לשם במאה הקודמת, ממטעי הסוכר באיים הקריביים.

אחרי הצעדים הראשונים של השלטון החדש במנגואה היה לשים קץ לבידוד הזה. "מניעי הממשלה היו נאורים", טוען ריי הוקר, סנדיניסט מיסקיטי המייצג את החוף האטלנטי בבית הנבחרים במנגואה. "חצי שנה אחרי המהפכה התחילו לבנות שם בתי־ספר, בתי־חולים, ולהכניס גידולים חקלאיים חדשים. עד אז לא היתה אפילו דרך אחת בכל האזור". הממשלה גם עודדה אוכלוסיה לא־אינדיאנית להתיישב בין אנשי השבטים. לאורך הריו־קוקו הוקמו "כפרים לדוגמא", אליהם הועברו האינדיאנים ללא גינונים מיותרים. התוצאה המיידית היתה התקוממות של אלפיים אינדיאנים חמושים, שפתחו במעשי חבלה אינטנסיביים בג'ונגלים. אומר הוקר: "התכניות היו טובות, אבל הוליכו עליהן במנגואה, בלי לשתף אנשים מהמשטח. קשה לצפות כך מאנשים, שיעריכו את זה ושיקיזה איכפת להם. היתה גם מידה של שחצנות מצד אנשי הפסיפי (הסנדיניסטים — י.א.), שהגדילה את העוינות".

פעילות הגרילה הבריחה אל שכנותיה הקרובות של ניקרגואה ארבעים אלף פליטי מיסקיטו. תנועות המחתרת שלהם פועלות היום משטח הונדורס וקוסטה ריקה. "אנחנו היינו הקונטראס הראשונים" התגאה באוזני סמואל מרקדו, דובר מחתרת מיסורסטה בסן חוסה, בירת קוסטה ריקה. "שאיפתנו לאוטונומיה היא לאומית, לא פוליטית. אנחנו לא סוציאליסטים ולא קפיטליסטים. משהו באמצע (הם חיים בחמולות של 60־70 נפשות — י.א.). אנחנו פשוט לא רוצים שלטון טוטליטרי, שזר לתרבות ולחיים של האינדיאנים".

פרשת המיסקיטו היתה נטולת גוון פוליטי במידה מספקת, כדי שמדינות מערביות כמו הולנד ושוודיה יתערבו לטובתם. לפני זמן קצר התירה הממשלה לאינדיאנים לחזור לכפריהם, והודיעה על הענקת שלטון עצמי לאזור האטלנטי. "זה לא באמת", אומר ריי הוקר, אותו מגדירים אנשי המחתרת כ"מיסקיטו מטעם". "זו תהיה אוטונומיה פוליטית, כלכלית ותרבותית, מתוכה [illegible] באזורי [illegible] האינדיאנים [illegible]. זה לא [illegible] האידיאולוגיה [illegible] קומוניסטית [illegible] עליהם. הם ניסו להפעיל את השיטה על המיסקיטו, אבל זה לא עבד".

עשן בלי אש

שמועות במנגואה מספרות על שחיתות בצמרת. אחת נפוצה טוענת, שסוכנות הייבוא של מכוניות פולקסווגן, שהיתה פעם בבעלות משפחת סומוסה, שייכת היום חלקית לשר הפנים תומאס בורחה. את הסיפורים קשה לוודא, אבל קחו דוגמא:

בגלל ההפרש בין שער החליפין הרשמי והשחור (70 לעומת 6000 קורדובה לדולר) תלויים מקבלי משכורות בתלושים לקניית מזון מסובסד, שהוא כדרך הטבע מתוטוני למדי. אזרחי חוץ משוחררים מהסבל. לרשותם עומדת החנות הדיפלומטית, סופרמרקט אולטרא־מודרני ענק א־לה מיאמי. רשמית, הקנייה היא בדולרים ומוגבלת לזרים בלבד. בשתי הפעמים שביקרתי בחנות, היא היתה מוצפת נשים מקומיות. בלחישה מופצת שמועה (לא מוכחת) שהחנות שייכת לקומנדנטס עצמם. ידיד קנדי, שחי בעיר שנתיים, סיפר לי שראה שם לא פעם את אשתו ובתו של אורטגה. עושות שופינג. התלונגה באוזני עקרת בית במנגואה: "סומוסה היה גנב, אבל הוא הירשה גם לנו לגנוב. אלה לא נותנים לנו".

הכל תחת קונטרול

לא רק האינדיאנים הוכנסו לתלם. ברוח הדגם של קובה צצו בניקרגואה אירגונים לכל מגזר באוכלוסיה — ילדים, נשים, פועלים, חקלאים, סוחרים. לכל הגופים החדשים שמות של ראשי תיבות מצלצלים, מאמנלאי (נשים) ועד אינטורימסמו (תיירות). "העובדים מצטרפים לאיגודים מרצונם החופשי. הם מכירים במפלגה כגוף שהרס את הדיקטטורה, ולכן מכירים בזכותה להחזיק בשילטון", אומר קרלוס בורחה, חבר הוועד הפועל הלאומי של האיגודים המקצועיים. מריו רפאצ'לי, יו"ר מפלגת האופוזיציה השמרנית, רואה את הדברים באור שונה: "כל האירגונים האלה נוצרו כדי לשלוט באנשים".

בכל שכונה או כפר, שהם התאים המאורגנים הבסיסיים, יש ועד שתפקידו לעקוב אחרי תנועות יוצאות דופן, אנשים חשודים, מספרי מכוניות של אורחים וסתם דיבורים נגד המהפכה. פטרולים של תושבים סובבים בלילות ברחובות. הנשק העיקרי נגד סרבנים הוא קיצוץ בתלושי המזון מחיר יקר במצב בו משכורת משרד בקושי מגיעה לעשרה דולר בחודש, והמזון לאוכלוסייה חיה על מזון קצוב.

מאז נסגר היומון הבלתי תלוי "לה־פרנסה" (ראה מסגרת), אמצעי התיקשורת הם גולתה הכלליית של הממשלה־המפלגה. הרדיו והטלוויזיה הם כאבי־ראש מתמשך של פוליטיקה, סיסמאות, ציטוטים מכתבי מרקס, תעמולה אנטי־אמריקנית. בין סיסמה לסיסמה משודרות, למרבה האירוניה, גם פירסומות למוצרי צריכה קפיטליסטיים מובהקים כמו מכוניות פולקסווגן וכרטיסי אשראי של דיינרס קלאב, שאין תולדה חוץ להכלילות. שטרות בתנאי אינפלציה של 700%.

רק שני עיתונים יומיים מופיעים בניקרגואה אל נואבו דיאריו הממשלתי וברריקדה של הפ.ס.ל.נ. עמודי החדשות גדושים "ידיעות חיוביות" בסגנון עיתונות הגוש המזרחי, דיווחים מחשטח על נצחונות נגד הקונטראס, על הצלחת התיכנון החקלאי, הגברת הייצור, שיפורים במערכת ההשכלה והבריאות. הקריאה אינה מבחינה בין ידיעות לפרשנות, והכל נוחי ריח חוק של קו רשמי. הכותרות הן בסגנון "אנו עובדים ומייצרים", "העם האמריקני שופט את רייגן" וכיוצא באלה. כתבות־תדמית מטפחות את פולחן האישיות של קרלוס פונסקה, האידיאולוג הסנדיניסטי שנפל בקרב (אורוסיו רואיס, שחלק עם פונסקה תא־כלא בתקופת סומוסה, אמר לי עליו ש"היה בחור נחמד. בכלא קרא כל היום את מרקס").

אמצעי התיקשורת אוהבים במיוחד את "מבקרי הסולידריות" שמגיעים לניקרגואה מארה"ב. כמה אלפים מהם לומדים כאן ספרדית, מסייעים בקטיף הקפה, והכותנה, ומפגינים בכל יום ה' לפני שגרירות ארה"ב במנגואה כדי להגן כרוזות ולגאום לפני מצלמות תבל. ותיקורים של כתבי חוץ, רבים מאנשי "חזית מלגלגים" על הבאביכות של המפגינים, ומדביקים להם כינויים מצלצלים כמו "סנדליסטאס" (בגלל הסנדלים) או "פקוסוס" (pacusos) — צירוף ההברות הראשונות של pata ,culo ,sobaco — "טלף, ישבן, בית שחי".

יעד חשוב במתקפת האידיאולוגיה הוא הדור

בכל שכונה או כפר, שהם התאים המאורגנים הבסיסיים, יש ועד שתפקידו לעקוב אחרי תנועות יוצאות דופן, אנשים חשודים, מספרי מכוניות של אורחים וסתם דיבורים נגד המהפכה. פטרולים של תושבים סובבים בלילות ברחובות. הנשק העיקרי נגד סרבנים הוא קיצוץ בתלושי המזון

הבא. ספרי לימוד לכיתות היסוד עוצבו מחדש בעזרת מומחים מהגוש המזרחי, והם גדושים מלל מתוכני בסגנון "כולנו עם סנדינו תחי הפ.ס.ל.נ., מגינת העם העובד". כל הילדים חברים באירגון הילדים הסנדיניסטים. עמודים שלמים מוקדשים ל"חבר הגיבור קרלוס". אווירה צבאית מוחדרת לתרגילי חשבון פשוטים: כמה הם רובה ועוד רובה? שלושה רימוני יד פחות אחד? אומר על כך לינו ארננדס, העומד בראש הוועדה לזכויות האזרח במנגואה: "ילדים בני שש הם מטרה נוחה לחינוך מיליטריסטי ומפלגתי. המורים אפילו אוסרים על הילדים לקחת את הספרים הביתה, כדי שההורים לא יראו אותם".

היהודי האחרון

ברנרדו גורן נשאר אחרון במנגואה, והוא לא רוצה צרות. מאחורי דלפק העסק שלו — ספק מחסן, ספק חנות סיטונאית לצרכי חשמל — הוא שואל אם אני מדבר יידיש. הוא חושש לדבר עם אורחים יהודים או ישראלים. יש לו עצה: "אם אתה רוצה לראות יהודים לך לבית הקברות". אחרי כמה דקות הוא נפתח: "לא היתה כאן אף פעם קהילה מסודרת. אולי חמש־עשרה משפחות לא מאורגנות. כולם בעסקים. הסנדיניסטים החרימו לשלוש משפחות את כל הרכוש. האחרים עזבו למיאמי. גברת אחת, אלמנה, התחתנה עם מקומי ועברה לאסטלי (ליד גבול הונדורס — י.א.). רק אני נשארתי". אשתו וביתו נמצאות בקוסטה ריקה. מדוע נשאר? "שאלה טובה". אולי יהיה מוכן להצטרף אלי לארוחת צהריים? "ברצון". צילצלתי למחרתו. "מצטער. אין לי שום עניין". השפופרת נטרקה.

האם המשטר בניקרגואה הוא אנטישמי? ב־1982 טענה ארה"ב. הליגה למניעת השמצה שכמה עשרות יהודים אולצו לצאת את המדינה. הנשיא רייגן קפץ על המציאה ואמר אז בנאום: "נראה שהסנדיניסטים היו מאז ומעולם אנטישמיים... אחרי ההשתלטות, הם הפחידו בטרור את היהודים כדי שיעזבו". רבנים בעלי

למרות הסחיפה בדעת הקהל, ניקרגואה אינה עומדת בפני שינוי דרמטי. מעטים מאמינים לאזהרות הממשלה מפני פלישה אמריקנית קרובה. האופוזיציה הפנימית מפולגת: לקונטראס אין תמיכה רצינית. הלחץ שהם מפעילים על הכלכלה מקטין אולי את התמיכה בממשלה, אבל לא מגייס אהדה למורדים

שם מפנמה וארגנטינה, שהוזמנו לבקר במנגואה, דיווחו שלא מצאו אווירה אנטישמית. שגריר ארה"ב במנגואה בשנת 1983, אנטוני קוונשן, סבור אף הוא שאין אמת בטענות: "אין עדות שתאשר את הטענות שהסנדיניסטים ביצעו מדיניות אנטישמית נגד אנשים רק בגלל שהיו יהודים... למרות שהוחרם רכוש יהודים, אין הוכחה לקשר בין השתייכותם הדתית ליחס שקיבלו", כתב במברק לשר החוץ ג'ורג' שולץ.

המוסד היהודי היחיד במנגואה הוא בית־הכנסת. מבנה לא גדול, שהוחרם בלי גינונים של טכס ב־1979 והפך מטה לארגון הילדים הסנדיניסטיים. כאשר הקים ארגון בני־ברית קול צעקה בארה"ב, טענו הסנדיניסטים שהמבנה המוחרם היה שייך לאיש סומוסה שנמלט מהארץ. הטענה הופרכה. ההסבר הנוכחי הוא שהמקום לא היה בשימוש בעת שהוחרם. תחת לחץ בינלאומי הביעה ממשלת ניקרגואה מספר פעמים את נכונותה להחזיר את המבנה לבעליו; העמדה הרשמית היום היא שהקהילה עצמה ויתרה עליו בגלל בעיות תחזוקה. בינתיים ממשיך בית־הכנסת לשמש את ילדי המהפכה; המזוזות ומגיני הדוד על הדלתות כוסו צבע שחור, והקירות עוטרו בדמויות ססגוניות של ואטוטים סנדיניסטיים מאושרים.

בית הכנסת במנגואה. משמש את ילדי המהפכה

צילום: ירון אמיתי

אין אהדה לקונטראס

למרות הסחיפה בדעת הקהל, ניקרגואה אינה עומדת בפני שינוי דרמטי. מעטים מאמינים לאזהרות הממשלה מפני פלישה אמריקנית קרובה. האופוזיציה הפנימית מפולגת: לקונטראס אין תמיכה רצינית. הלחץ שהם מפעילים על הכלכלה מקטין אולי את התמיכה בממשלה, אבל לא מגייס אהדה למורדים, שהתנהגותם בשטח ברוטאלית למדי. כאמנות לוחמי הגרילה עצמם נתונה למפקדים מקומיים ולא למנהיגים הפוליטיים. גם אם רבים בניקרגואה מנסים להשתמט מגיוס לצבא, הפיקוד בכל הרמות עדיין נאמן למפלגה ולמהפכה. "הצבא זה לא קייטנה" אמר לי חרדרו גונסאלס בן ה־17, שסיים זה עתה שנתיים של שרות חובה קרבי. "הבעיה שלי היתה שנלחמנו כל הזמן בשביל המהפכה והמפלגה, לא בשביל המדינה".

ב"מצב האום", בו שותקו כל אמצעי התקשורת העצמאיים, ובו נאסרה התקהלות והתארגנות פוליטית, הסנדיניסטים נהנים מבלעדיות השלטון. לינו ארננדס, עורך־דין שהקים ב־1977 את הוועדה לזכויות האדם כדי להגן על אסירי סומוסה, מגן היום על יריביו ומתחריו שיושבים באותו כלא, עצמו, הצ'יפוטה. אורטגה עצמו הודה לא מכבר בקיום 4000 אסירים פוליטיים.

ההתרשמות האישית שלי דומה להערכה ששמעתי ממריו רפאצ'לי, יו"ר מפלגת האופוזיציה השמרנית: "התמיכה בסנדיניסטים ירדה, אבל ללא בחירות לא יהיה שום שינוי. זה לא שאנשי ניקרגואה פחדנים. הם פשוט עסוקים מבוקר עד ערב בריצה בלתי פוסקת אחרי פרנסה. כדי לעשות פוליטיקה, נחוץ קודם אוכל".

(כתבה רביעית בסדרה)

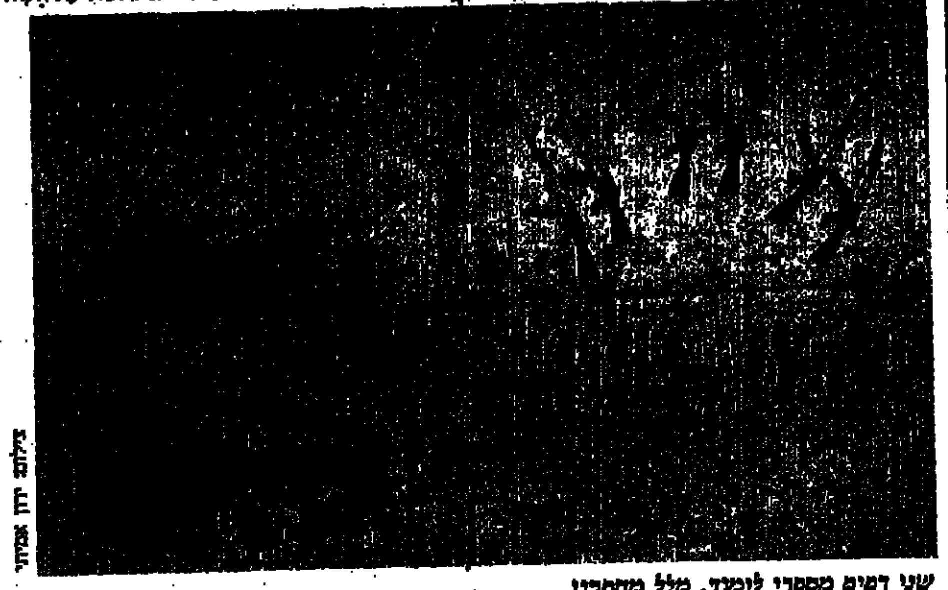

שני דמים מספרי לימוד. מלל מהפכני

צילום: ירון אמיתי

לא נעים לראות עיתון סגור

במערכת "לה־פרנסה" (La Prensa) דממה משונה. מאז נסגר היומון הבלתי תלוי לפני יותר משנה לא יצא אף גליון ממכונות הדפוס. "בוגרים החוצה", סיסמה מוכרת ממקומות אחרים, מרוחה בספריי שחור על קיר החזית. ויולטה צ'אמורו, העורכת, שלחמה פעם במשטר סומוסה, יצאה לביקור אצל בנה בקוסטה ריקה. כתבים מובטלים שותים קפה של בוקר. שוחחתי עם סגנה, אורסיו רואיס.

איך נסגר העיתון?

— זה סיפור ארוך. לדעתי, ככר כשהסנדיניסטים תפשו את השילטון הם לא היו מעוניינים בחופש עיתונות. אבל הם זרקו דיקטטור אחד, ולא רצו לעצמם תדמית של דיקטטורה שנייה, ולכן נתנו לעיתונות החפשית להופיע כל זמן שלא תקפה את הממשלה על שהיא הופכת את המדינה בהדרגה לקובה שניה. ככה זה נמשך עד 1982, ואז הם כפו עלינו צנזורה שלוש פעמים ביום, והתחילו לפסול בערך שמונים אחוז מהחומר שעמדנו לפרסם. במשך ארבע שנים ניסינו לחיות גם עם הצנזורה, לשמור איכשהו על נקודת־מבט מיוחדת, ולהעביר את ההשקפות המערביות בעניינים בינלאומיים, עד שביוני 1986 הם סגרו את העיתון.

ב־1982 הם סגרו גם 20 תחנות רדיו ובטאונים עצמאיים, והשאירו רק את העיתונאים שתמכו בעניינם. לדעתי, הם התכוונו כל הזמן לסגור את לה־פרנסה ורק חיכו להזדמנות. אורטגה אמר כמה פעמים שלעיתון שלנו אין תפקיד במהפכה. הם פשוט לא רצו אותנו.

מדוע נשארים המשרדים פתוחים?

— חשבנו שיש לנו חובה להשאיר אותם פתוחים, כדי שאם יהיה לחץ בינלאומי או פתיחה מסוימת של המשטר, העיתון יופיע מחדש. בארה"ב הקימו כמה עיתונים את "ארגון ידידי לה־פרנסה" והם עוזרים לנו לשלם משכורות.

מה עושים העיתונאים?

— הרבה אי אפשר לעשות. כל שיחת טלפון שלנו צריכה לעבור דרך משרד הפנים. אבל בכנס של ה־IPU, האירגון הפרלמנטרי הבינלאומי (בו השתתפה בסוף אפריל גם משלחת מישראל — י.א.) חילקנו דרך השגרירויות דף חצי מחתרתי ובו התבטאנו שבלי חופש עיתונות לא תיתכן דמוקרטיה. למחרת היתה כאן פשיטה של אולי 30 שוטרים שהחרימו את החומר. בדיוק כשהתחילה הפשיטה הגיעה אלינו לביקור המשלחת הבלגית לכנס, ומבחינת השלטונות זה היה די מביך.

"לה־פרנסה". יותר משנה אין פרנסה

צילום: ירון אמיתי

מה הלאה?

— יש גבול לאורך הזמן שאנו יכולים לחיות על נדבות. אם לא יהיה שינוי, העיתון עלול להיסגר בכל יום. הסנדיניסטים עצמם אינם רוצים שום פתרון פוליטי — הם רוצים להרוויח זמן וכך לזכות בדרך הבאן יש להם עור מאוד עבה בקשר לסבל של בני אדם, והם חושבים שעל האנשים לסבול ולשלם את מחיר המהפכה. זה לפחות מה שאמר בגלוי אחד מהם.

* * *

הערה: עם הבאת הכתבה לדפוס נמסר כי "לה־פרנסה" יחדש את פעילותו באחד באוקטובר. בזאת קיבלו הסנדיניסטים את אחד מתנאי "רומת השלום" האזורית של נשיא קוסטה ריקה, אוסקאר אריאס. הגברת צ'אמורו הגדירה זאת כ"ניצחון".

הצבא צועד על הקיבה

ד"ר רב־סרן אלתר צחק, הווטרינר של צה"ל, חולש על נושא איכות המזון בצבא. עורך בדיקות תקופתיות, קובע סטנדרטים, מתמחה בבשר ובדגים. יש לו מלה טובה על מפעלי הקיבוצים

אבי בניהו

הצבא, כידוע, צועד על קיבתו, ולא סוד הוא שקיבה זה דבר רגיש. על הקשר הזה בין מצב הקיבה ומצב הצבא חולש ד"ר רב־סרן אלתר צחק. ד"ר צחק הוא כיום הווטרינר היחידי בצה"ל, ממש כך: אדם אחד המופקד על כל נושא איכות המזון והפיקוח הווטרינרי על מפעלים המייצרים עבור הצבא.

כגוף הציבורי הגדול ביותר במדינה, המכלכל מאות אלפי אנשים מדי יום, מהווה צה"ל צרכן מועדף עבור כל מפעלי המזון במדינה. צה"ל הוא לקוח גדול וטוב, אבל קפדן. מפעל מזון ממוצע מיטיב לדעת, כי אם צה"ל רוכש מוצרים מתוצרתו, מוסיף הדבר למוניטין של המפעל ולרכישת לקוחות נוספים. בצה"ל מכירים בעובדה זו ומנצלים אותה להקפדה חמורה על טיב ואיכות המוצר.

> „מפעלי המזון של התנועה הקיבוצית מובילים במודעות לנקיון ולאסתטיקה של המוצר: אנו בהחלט שבעי־רצון מהרמה של מפעלים אלה. אותו דבר לגבי המפעלים האזוריים. לא סוד שהצבא רוכש מוצרים מ'מילואות' ובקרוב נתחיל לרכוש גם את מוצרי 'טבעול' הצמחוניים"

ד"ר צחק מכהן בתפקיד הווטרינר במיפקדת קצין תחזוקה ראשי זה תשע שנים. בגיל 10 עלה ארצה מפולין הישר לקן טבריה של „השומר הצעיר", משם התגייס לנח"ל ולקיבוץ שומרת. ד"ר צחק אומר, שעבודתו ברפת של שומרת היא ש„הדליקה" אותו על נושא החיות. הוא ראה במקצוע שילוב של אהבת בעלי־חיים ורפואה. בהעדר פקולטה מתאימה בישראל באותם ימים, יצא ללימודים באיטליה, כשסיים אותה ניסה את מזלו בלישכה הווטרינרית, במשחטה ובמכון הווטרינרי הישראלי.

בוחן את נקיון החצר

ב־1979 שמע אלתר צחק, כי צה"ל מחפש וטרינר. הוא התגייס, עבר קורס קציני רפואה ומאז הוא נציג חיל־רפואה במפקדת התחזוקה. הוא אחראי על הרפואה המונעת בנושא המזון, משלבי היצור ועד האיחסון בבסיסי צה"ל. ר"ר, כיום רב־סרן צחק, מכיר ומלווה כל מפעל מזון המייצר עבור הצבא. בביקורות תקופתיות הוא בוחן את התברואה הסביבתית, את נקיון החצר, נקיון הפועלים, את הביוב, פינוי האשפה ואת כל יתר הדברים העשויים להשפיע בסופו של דבר על קיבתם של חיילינו.

בשנות עבודתו קבע ד"ר צחק תקן צבאי למפעלים, מעין סטנדרט שמתחת לו אין צה"ל מוכן להתפשר. מפעלי מזון שאינם עומדים ברמה הנדרשת מקבלים דו"ח ליקויים לתיקון ובהמשך התראה. אם אינם עומדים בדרישות התקן מודיע להם ד"ר צחק בשם הצבא כי לא ימשיך לעבוד עם המפעל. כך, למשל, בשנתיים האחרונות הופסקה העבודה של חמישה מפעלי מזון שייצרו לצה"ל. 17 מפעלים נוספים לא אושרו מראש לייצור עבור הצבא בשל בעיות תברואה. ד"ר צחק מציין כי בסך הכל משתדלים המפעלים לעמוד בסטנדרט וכי למעשה, בעבודה זו עושה צה"ל מתווה לעם ישראל כולו, הנהנה מעבודת המעקב של הצבא.

לא אחת נתקל צה"ל בבעיה של מפעלים בלעדיים, המנצלים את עובדת היותם „מונופול". במאפיות האזוריות, למשל, יש בעיות לעתים קרובות. ד"ר צחק מציין מאפייה אחת גדולה, שעל־פי המדדים שנקבעו היתה צריכה לצאת ממעגל הייצור לצה"ל כבר לפני שלוש שנים. אך, המאפייה מייצרת פריטים חיוניים שקשה לוותר עליהם. במאמץ של שנים הצליחה המאפייה לשפר את רמת התברואה.

עכבר כבוש בקופסת זיתים

לווטרינר הצבאי יש מלה טובה לומר על מפעלי הקיבוצים: „מפעלי המזון של התנועה הקיבוצית מובילים במודעות לנקיון ולאסתטיקה של המוצר; אנו בהחלט שבעי־רצון מהרמה של מפעלים אלה. אותו דבר לגבי המפעלים האזוריים, לא סוד שהצבא רוכש מוצרים מ'מילואות', ובקרוב נתחיל לרכוש גם את מוצרי 'טבעול' הצמחוניים", אומר אלתר צחק.

עיקר עבודתו של הווטרינר הצבאי הינה בתחום הבשר והדגים. במוצרים אלה טמון פוטנציאל גדול לליקויים תברואתיים. ד"ר אלתר משתדל לעקוב ולפקח על מאות טונות בשר, שרוכש הצבא מארגנטינה ומצרפת ועל טונות של דגים ומוצרי עוף.

לפני שנה, באחת הביקורות שערך בבית מטבחיים, גילה רס"ן צחק צורות לא אופייניות על עורו של בשר ההודו. „בדקתי את העוף במעבדה וגיליתי שמדובר במטריות. כל המשלוח המיועד הושמד בו במקום", מספר הווטרינר. בהזדמנות אחרת, כשמצא ד"ר צחק עוף ותוך שממנו נדף ריח לוואי חריף, נאלץ בית הקירור שלא תיפקד כראוי להשמיד שבעה טון עופות.

הווטרינר הצבאי, שהפך בצה"ל למוסד של איש אחד, מעורב אישית בכל החלטה צבאית הקשורה במזון. הוא נדרש לחוות דעה מקצועית, למשל על הנפקת צלי פרוס בקופסאות ל„מנות הקרב" הידועות. כמו כן, על הכנסת בשר טחון (המבורגר) לתפריט הצבאי ועל שימוש בשניצל קפוא מוכן, אותו יתחילו חיילי צה"ל לאכול בשכנות החל מהתקופה הקרובה.

לוח מזון כלבי

בתפקידו כווטרינר צה"ל מופקד ד"ר רב־סרן אלתר צחק גם על תזונתם של למעלה מאלף כלבים הנמצאים בשירות הצבא. נושא הכלבנים בצה"ל אינו ממוסד וכל חיל מאתר בתוכו „משוגעים" לנושא, המרכזים את הטיפול בכלביות.

בשנים האחרונות מתפתח מאוד בצבא השימוש בכלבים לצרכי שמירה ואבטחת מתקנים, גישוש, איתור סמים ומשימות נוספות שלא ניתן לפרטן. כיום יש בצבא למעלה מ־1000 כלבים, דרך אגב, כולם זכרים. „כלבה אחת מיוחמת עשויה 'לשבור שמירה' של עשרות כלבים", אומר צחק בחיוך.

תחום המזון, בו אנו עוסקים, נחשב קריטי לתיפקוד הכלבים, לבריאותם ולעירנותם. צה"ל קבע לוח מזון מיוחד לכלבים (לוח מזון מס' 77). עד לפני שלוש שנים נקבע התקן בצה"ל, לפיו כל כלב אוכל 750 גרם מזון יבש (מעין „בונזו") ליום. הכלבנים באו בתלונות שהכלבים לא מסתפקים באוכל היבש. צה"ל החליט לשנות את התפריט והוסיף 250 גרם בשר משומר לכל כלב מדי יום.

ד"ר אלתר צחק מציין, כי מבחינתו תהליכי בחינת המזון והמעקב התברואתי על מזון הכלבים לא נופל במאומה מזה של החיילים.

ד"ר אלתר צחק נושא בזיכרונו עשרות מקרים של ליקויים תברואתיים. יש לו סיפורים על עכבר כבוש, שנמצא בתוך קופסת זיתים מתוצרת מפעל ידוע; על שוק הדגים במדינת ישראל השווה סיפור נפרד, ועוד ועוד. „בסך הכל המצב הכללי טוב, המפעלים יודעים שאם הם רוצים להמשיך ולעבוד עם צה"ל הם חייבים לעמוד ברמת התקן שנקבעה", מסכם הווטרינר.

רב סרן צחק, מפקח על מאות טונות בשר

יש־דיבור

YESH DIBOO'R

עמוד לנוער / עמלה עינת

יש דיבור בעניין

איידס – הגיון שקול והיסטריה לא מבוקרת

איידס

■ המחלה ■ הסיכונים ■ תהליך ההידבקות ■ אמצעי זהירות ■

בחלק גדול מהמכתבים האחרונים שהגיעו אלי, נשאלו שאלות — ישירות ולא ישירות לגבי הנושא המדובר בלי סוף בזמן האחרון, ובכל זאת כנראה לא עד הסוף ברור עדיין — נושא האיידס. לכן, החלטתי לדחות את המשך תשובותי בעניין הקשיים והקשרים המשפחתיים, ולהקדיש את הפינה הפעם לבעייה הבוערת.

נראה, שהדבר המפחיד ביותר בתסמונת ה„כשל החיסוני הנרכש", מחוץ לעובדה שאין לו עדיין ריפוי, הוא מהלך ההידבקות. לעניין זה רצוני להקדיש את הדוגמאות הבאות ואת מסקנותיהן.

דוגמא א.

נערה בת קיבוץ שהיה לה חבר, מתנדב מאחת מארצות אירופה, משך חצי שנה בערך. בתקופת שהייתו בארץ, תרם מתנדב זה דם מספר פעמים, כדי לממן את נסיעתו בחזרה לביתו. אבל רק חודשים אחרים לאחר נסיעתו, נמצא בבנק הדם שדמו נגוע. לאחר שאיתרו את הקיבוץ בו שהה, ביקשו מכל מי שבא איתו במגע קרוב להגיע לבדיקה.

למרבית ההקלה והשמחה נמצא דמה של הנערה נקי, אבל החרדה בה היתה שרויה משך מספר ימים, היתה קשה ביותר.

דוגמה ב.

בן קיבוץ שהיתה לו חברה ששרשרת חברויות קודמות קשרה אותו בסופו של דבר לבחור ביסקסואלי.

המסר על שרשרת קשרים זו הגיע לנער כשהתחילו להתפרסם „סיפורי" האיידס. אחרי איתור כל ה„משתתפים" ובדיקתם, הסתבר שכולם נקיים מהמחלה, אלא שעד ש... היה הפחד של כולם נורא.

דוגמא ג.

נער בעל קשרים הומוסקסואלים רבים ותכופים מסרב להיבדק מתוך חרדה שמא יתגלה לו שהוא נושא נוגדנים או נושא מחלה ממש. הוא, כמובן, מתוח מאוד. אינו מתפקד בשום שטח לימודי או חברתי כראוי, ועם־זאת עומד בינתיים בעקשנותו.

והנה, מכל אלה עולה שלמרות שמלכתחילה נקבעו אוכלוסיות סיכון מסוימות בלבד המועדות כביכול להידבקות בלעדית, הולך ומסתבר יותר ויותר שהמחלה עשויה לפגוע — באמצעות דרכי העברה שונות ומשונות — בכל חלקי האוכלוסיה.

לכן, למרות שאין כיום מפגע בריאותי, כולל סרטן שבמחקרו מושקעים כח הרבה מאמצים כמו באיידס, אין פלא שהוא החזיר בינתיים לארצות המערב מחשבות מאגיות כמו „עונש משמים" על התנהגות מינית חופשית, או סימן „אלוהי" לצורך בשינוי מיידי של התנהגות זאת. לצד זה נוספו התנהגויות היסטריות כמו — הימנעות מרחצה בבריכות שחייה, אי־שימוש בכלי־אוכל של זרים, סירוב למגע יד עם זרים ועוד כיוצ"ב.

ברור שכל אלה — מחשבות והתנהגויות חסרי הגיון, ועם זאת הגישה היחידה המשמעותית בנושא האיידס, כל זמן שלא נמצאה תרופה שילה נגדו, היא הגישה המניעתית. והכוונה כמובן איננה להימנעות מיחסי מין, על־פי גילו, בחירתו וצרכיו של כל אחד; אלא, כפי שכבר נאמר והוסבר פעמים רבות, ובכל זאת כדאי לחזור על כך שוב ושוב — *להקטנה עד כמה שאפשר בסיכון ההדבקה, על ידי שימוש בקונדומים, המונע חדירה אפשרית של נגיפי המחלה* — אם מדובר ביחסים שבין שני המינים ואם ביחסים בין בני אותו מין.

אפשרות נוספת היא כמובן קיום קשר פיזי שאינו כולל חדירה, אלא מתבטא בלטיפות, חיבוקים ובאוננות הדדית ולא מעבר לזה. אלא שכדי ליצור גבולות חסימה מסוג זה, חייב האדם להיות חזק למדי על מנת לכבוש את יצרו.

דבר נוסף *המתבקש (אולי גם מבלי להתייחס לאיידס)*, הוא בדירה מבוקרת של בן/בת הזוג. רצוי מאוד כיום לא לקיים יחסי מין עם אנשים שנסיונם המיני הקודם בלתי־ידוע. הדוגמאות שהובאו לעיל, מצביעות על כך שגם כאשר מדובר *בבן/בת זוג מוכר/ת כביכול, עשויים היו לבוא במגע קודם עם אנשים הנושאים את המחלה ואת נוגדניה.* רק במסגרת של בקרה נכונה, לא נוצר כל צורך בוויתור על אחד מאפיקי הקשר החשובים ביותר בין בני האדם — אפיק המגע המיני.

באשר לאפשרות ההידבקות באמצעות הזרקת סמים, האזהרה כאן ברורה ומיותרת, למרות שידוע לנו שתלמידי תיכון אינם צורכים סמים המוחדרים לגוף בהזרקה תוך־ורידית. לגבי הנרקומנים המבוגרים, השיטתם להידבקות גבוהה, כמובן, ביותר כתוצאה מתלותם האומללה בסמים קשים.

ולסיכום — נראה לי חשוב לבקש שוב ושוב, שכל נערה או נער החוששים, בעקבות נסיון מיני כלשהו, באפשרות — ולו גם הקטנה ביותר של הידבקות, יפנו מיידית להתייעצות רפואית. התעלמות, הכחשה או הסתרה, רק מגבירות את המתח, שברוב המקרים אינו מוצדק כלל.

שלכם

דוד גרין

חידון – זיהוי מקום

חידון דו־שבועי בשיתוף קואופרטיב „דן". הזוכה יקבל כדורגל או כדורסל.

קו־מצב

דיבור על דיבור

מן השפה ולחוץ

(שיחת טלפון)

מ1 — מטלפן מ2 — מטלפן

מ2: הלו.

מ1: שלום!

מ2: אה, אהלן!

מ1: מה נישו?

מ2: מה?

מ1: מה נישו?

מ2: מה אתה רוצה ממני קיבינימאט?

מ1: שאלתי אותך שאלה. מה, לא הבנת?

מ2: אתה יכול אולי להבהיר לי איזה שאלה בדיוק אתה שואל אותי?

מ1: מה, אתה לא יודע מה זה מה נישו?

מ2: תגיד, מה אתה מנפח לי ת' מוח עלא־סרבות.

מ1: מה נישו, נו... מה נשמע!

מ2: אז ת'לא יכול לשאול כמו בן אדם אתה צריך לקמט לי ת'אוזניים?!

מ1: סתם חשבתי שזה יישמע לך מעניין.

מ2: מעניין לי ת'תחת.

מ1: יפה לרענן מדי פעם את שפת היום־יום המשמימה כדי להכניס קצת פלפל לחיים.

מ2: אתה לא יודע שחיים לא הולך טוב עם פלפל. עכשיו תגיד, מה אתה רוצה מהחיים שלי.

מ1: רק רציתי לשאול מה שלומך. מה זה לא יפה הקיצור הזה?!...

מ2: נו, תרוויח, יא טמבל. ואם אתה כבר שואל, אז אצלי ככה־ככה...

מ1: ...ומה חוץ?

ברגע זה התנתקה השיחה. מ2 כבר לא יכול היה יותר ולא קשה להבין אותו במקרה הזה. יש ביטויים שההרגשה לגביהם היא שהמציאו אותם אנשים, שקשה להם לדבר בשפת הרחוב אבל הם מנסים מאד להיות בחבר'ה. יפים לקטגוריה הזאת קיצורים למיניהם: מה נישו? מה חוץ? לחית.

תומר קרמן

ספר ישן – המלצה

נורית זרחי: הילדה רובין הוד; ספרית פועלים; 1982

ממש כמו רובין הוד האגדי רוצה רובין שלנו לשנות את העולם. איכפת לה שילדים מתים בהודו מרעב, שבלונדון נהרגים מפצצה של המחתרת־האירית, שאצלנו פה מתפרק הכל. היא מחפשת דרך לעזור, להציל. מסתבכת באהבה לא מובנת, נפצעת וניצלת. כל זה בדרך כתיבתה הרגישה והמרתקת של נורית זרחי.

מומלץ מגיל 12 ומעלה.

פוקוס אישי

גדי יציב
העוול והאיוולת

מה רק עכשיו? למה ומדוע לא התירו עד כה השלטונות הסובייטים לאידה נודל לעלות לארץ? מה גרם להם לגרום לאשה האמיצה והבודדה הזאת עוול כזה? כבר זה זמן רב אני מנסה להשיב לעצמי על השאלות הללו כדי לפענח את הלך המחשבה שלהם בהקשר זה. השאלה איננה, כמובן, אם יש הצדקה כלשהי להחזיק את אידה נודל בברית המועצות בעל כורחה, ועוד לגרום לה יסורים רבים שם. הרי ברור הוא ומובן מאליו שאין לכך שום קצה־קצה של הצדקה.

השאלה היא — איזה אינטרס סובייטי — לכאורה הם מנסים לשרת כשהם עוצרים אותה שם? מה מניע אותם? הרי הנזק הנגרם להם בשל כך בדעת הקהל המערבית הוא גדול מאוד־מאוד. אומרים לי: הכוחות השמרניים מסרבים להשתלב באווירת הפתיחות החדשה. אולי — אבל מהו הטעם, מנקודת מוצא שמרנית, להתעקשות הזאת? אומרים לי: הם רוצים ללמד לקח את הפעילים האחרים. אולי בעבר, אבל לא על רקע מתן היתרי־יציאה לכל הפעילים האחרים בתקופה האחרונה. כך הדבר לגבי עוד סידרה של הסברים אפשריים: כולם נופלים אחד־אחד כשמעמידים אותם במבחן ההגיון. מהו איפוא ההסבר בכל זאת? בכל זאת — אין הסבר, לפחות אין הסבר של הגיון.

כבר מזמן נטשתי את ההנחה התמימה, כאילו לכל החלטה של אנשי שילטון ניתן למצוא גורם כלשהו של שיקול־דעת — שיקול מוטעה, שיקול רע־לב, שיקול שגוי מיסודו — אבל שיקול־דעת כלשהו. כבר נואשתי מן החיפושים אחר שיקול־דעת כלשהו, והיום אני יודע כי במקרים רבים ההסבר היחידי הוא האיוולת. החלטות מתקבלות על יסוד טיפשות טהורה, חפה מכל שמץ של הגיון. ממצא פסימי זה היווה כידוע יסוד לספר מעניין מאוד של ברברה טוכמן, „מצעד האיוולת", ובו סקירת מעשי איוולת שונים, שגרמו לאירועים היסטוריים, ומן הסתם לפנינו כאן דוגמה נוספת. אין ניחומים ואין הקלה למי שיודע כי העוול הוא פרייה של האיוולת ולא תוצר של רוע־לב או של היגיון, אשר לא עמד במבחן המציאות. אמנם, אין בידיעה זו ניחומים — אבל התפכחות כלשהי יש בה. זו ההתפכחות שאדם זקוק לה מאוד כאשר הוא מתבונן על אנשי השלטון בארצו־שלו.

עדנה רזי
הבעיה היא שילטון החוק

סימפוניה הבלתי גמורה לכלי נקישה, הלא היא סימפוניית נקש, מחזירה אותנו אל השאלה העיקרית: האם מדינתנו היא מדינת־חוק או שאיננה כזאת. במדינת־חוק אין משהו העומד מעל החוק, ואילו אצלנו כמה מן הפרשות שארעו לאחרונה מוכיחות שיש מה שעומד אצלנו מעל לחוק. אם נחזור לפרשת השב"כ הידועה, הרי ששם נטען שהביטחון עומד מעל החוק. בפרשת נקש טוענים עכשיו, שהסטטוס של אשה עגונה מעמיד אותה מעל החוק.

בפרשת הפרעות, שנעשו בנערים הערביים באכסנייה בחיפה, עמד יום הכיפור מעל החוק. המשותף לשלושת המקרים הללו שיש בהם ערך העומד מעל החוק. אך משותף להם גורם נוסף — בשלושת המקרים קיימת קבוצה של אנשים הנמצאת מעל לחוק: הערבים בקו 300 בפרשת השב"כ, הנרצח הערבי מצרפת בפרשת נקש והנערים הערביים מהאכסנייה שבחיפה. עייפנו מלטעון במשך עשרים שנות כיבוש שלא ייתכן כי החוק המופר דרך קבע מעבר לקו הירוק ימשיך לפעול ולהישמר בתחומי הקו הירוק. כאשר מותר לפגוע בערבים בשטחים הכבושים מבלי לתת את הדין או לתיתו ומיד לזכות בחנינה, מותר לפגוע גם בערבים שהם אזרחי מדינת ישראל וכוודאי בערבי שהוא אורח מדינת צרפת. ערבי הוא אדם שמותר לפגוע בו, על כן לא תמיד צריך לתת את הדין, ובוודאי אין צורך לתיתו במלוא חומרתו. כך יכולים המתנחלים בגדה המערבית לנהוג כמו הקאובויים במערב הפרוע, וכך יכול עירא רפופרט לזכות בחופשה מיוחדת לביקור אימו החולה.

כמו במקרה של ויליאם נקש, כך גם במקרה של אסיר המחתרת עומדת אשה יהודייה מעל החוק, אמו של פושע או אשתו של פושע. המשותף לשני המקרים הוא שהאשה היא יהודייה וקורבן הפשע הוא ערבי. חבל לנסות ולהתאמץ כדי למצוא מקרה מקביל של אחמד, אשר זכה בחופשה מיוחדת מבית־הסוהר כדי לבקר את אימו החולה. הבעיה איננה בשילטון חוקי ההלכה מול חוקי המדינה. שהרי, את מקום ההלכה יכול בקלות לתפוס הביטחון, למשל.

הבעיה היא בהחלטה העקרונית האם אנו חיים במדינת חוק, ואם כך, מהו המחיר שאנו מוכנים לשלם כדי להמשיך ולהיות כאלה.

גיורא מנור
כתיבה וחתימה טובה

לה מקוראי הנאמנים הסבורים בטעות, שהכותרת מורה על שינוי חשוד בי לקראת חזרה בתשובה, ולו חלקית, טועים, ועלי להבטיח להם, שיום הכיפורים והעונה הבוערת של חגי־ישראל אינה משפיעה עלי ועל עמדתי האנטי־דתית הנחרצת. נשארתי אתאיסט כפי שהייתי, נא להירגע. כוונתי בכותרת אינה אלא כפשוטה: כתיבת מכתבים טובה וחתימתם בצורה נאה, הגיונית ואם אפשר, מלבבת.

כשהיינו ילדים, לימדו בשלב מסוים בבית־הספר העממי את אמנות או לפחות את מלאכת כתיבת המכתבים. חוששני, שכיום אין עושים כך עוד. וזה רע מאוד, לא משום שבשל כך אתה מקבל מכתבים ללא תאריך, ואינך יודע אם מה שכתוב בהם מתייחס למשהו אקטואלי או בשל זחילת צבי־הדואר זה מלפני שבועיים, ואפשר להתעלם ממנו בשמחה או בצער בהתאם למקרה, או ללא כתובת הכותב, כך שרק נסיון בלשי וכשרון של שרלוק הולמס יעזור לך, אם תרצה לענות...

על הפסיכולוגים להחליט, האם העובדה, שמישהו חותם על מכתבו „דר" או „פרופסור" כך וכך מעידה על רגשי־נחיתות או גדלות (שהם על־פי רוב שני צדדיו של מטבע אחד) והאם פירוש המנהג הקיבוצי לחתום „כושי" או „חנקה" בסתם קישקוש ציורי בלתי ניתן לפיענוח, היא תולדת „מחיקת האישיות" אליבא ד'ברונו בטלהיים, או — משפחתיות יתרה המניחה מראש, שהכל מכירים את הכל, ואני בעל הזיכרון האיום לשמות בכלל זה. פעם נאלצתי פשוט לגזור את חתימתו/ה(?) של בעל־מכתב שהצריך תשובה — כי לא יכולתי לפענח את השם — ולהדביק את הגזיר על מעטפת תשובתי, כי לפחות את שם הקיבוץ יכולתי לקרוא. אני מקווה, שזה הגיע לתעודתו. בכל אופן, לא שמעתי על כך עוד. תיבת הדואר היא מעין מפעל־פיס פרטי. צבע המעטפות המציצות ממנה מעורר ציפיות, שליליות וחיוביות: איזה גבר ישראלי עד גיל 54 — ליבו אינו דופק למראה המעטפה החומה, שצה"ל מעדיף על פני כולן, וכה, כמובן, קריאה למילואים? גיל זה עברתי בשלום, ועכשיו איני חושש עוד ממעטפות חומות. גם מס־הכנסה אינו מכבד אותי במעטפותיו הידועות. (כדאי להיות קיבוצניק.) ותמיד אני מצפה לקבל איזו בשורה מרנינה, גם כשההגיון אומר לי, שיש רק סיכוי מועט ביותר בפיס־המכתבים לזכות בזכייה הגדולה.

אולי אני שמרן, אבל אני מעריך בדרך־כלל מכתבים מחו"ל על שיחות טלפוניות מקצוי תבל. איני חדל להשתאות מכך שאני שם, בקצה עולם, באוסטרליה למשל, מישהו חייג, ומכל המיליארדים של יושבי תבל מצא בדיוק אותי במיטה או ליד ספל הקפה של ארוחת הבוקר. לא עצם העובדה שאפשר לדבר למרחקים כאלה, אלא שהאיש בורר אותך במו ידיו ומפעיל בעזרת החוגה או הכפתורים מנגנון שלם — קוסמת לי.

אך, האינפורמציה הממשית בשיחות כאלה, היא אפסית. כל מה שנאמר על־פי רוב, אפשר להכניס בחמש שורות־מכתב, אם לוותר על השאלות הסתמיות לשלומך ושאר נימוסים, שאינם אלא „מנות ליטוף", כפי שמכנה את הדבר בעל הספר „אני בסדר — אתה בסדר" (I AM O.K.-YOU'R O.K.).

יש להניח, שלכותבי ביוגרפיות בעתיד יהיה קשה הרבה יותר מלאכה, העוסקים בדמויות מהמאות שחלפו. וכי מישהו יוציא לאור או יאסוף בארכיון את „שיחות הטלפון של הסופר כך וכך"? והרי אסופות המכתבים של דמויות היסטוריות הן חומר הגלם הטוב ביותר לכותב תולדות החיים. כמי שמתלבט לעיתים קרובות, האם לפנות בראש המכתב למכותב ב„מר" או „גב'" או כ„חבר/ה יקר", גיליתי נוהג חדש יחסית של היחצ"נים, הפונים אלינו בלשון „מכובדיי", ואימצתי זאת לעצמי. כי יש בכך מידת נימוס מסוימת אבל בלתי מחייבת, פנייה לא אינטימית מדי ולא פורמלית יתר על המידה. בקיצור, חידוש טוב ממש.

בעברית, כמו באנגלית, אנחנו פטורים מעונש של ההחלטה, למי פונים בגוף שני ולמי בשלישי. רק מורים מגוחכים מסוימים מבקשים, שידברו אליהם כאילו אינם נוכחים כלל, בלשון „המורה רוצה שאכתוב?" זה נוגד לחלוטין את רוח השפה, שדווקא מורים אלה מופקדים על הוראתה.

ממש כמו בתחומי חיינו השונים, גם בסגנון המכתבים יש לצה"ל חלק לא מבוטל בנוהג הקיים. למשל מיספור הקטעים, שנראה לי מיותר לחלוטין, ובשימוש המיותר במלה „נושא". כי בצבא הכל הוא „נושא" במקום לכתוב על הנושא כותבים „נושא". או בעניין נושא כתיבת נושא, אני בוחל נגד צה"ל, חוששני, שנוהגי צה"ל גם אשמים בלשון הפקודות התוקפנית, שהשתלטה על תכתובת מחלקות הקיבוץ הארצי והוועדות בקיבוץ. כל פסוק המתחיל ב„עליך לדווח, לפנות, לענות, לרשום" וכו' מעורר בי התנגדות מיידית. אפילו אם עצם הבקשה, הלובשת צורת פקודה, סבירה ומקובלת עלי. יש לנו עודף צבאיות בחיינו בתוקף הנסיבות, מדוע נכניס מנהג זה של רס"רים לתחומים אחרים, אזרחיים וחבריים?

זו העונה, בה מלאה תיבת־הדואר בכרטיסי ברכה. וזה נוהג, המתאים במיוחד לאנאלפבתים. מי שיש לו מה להגיד לי במכתב שיטרח לעשות זאת במו ידיו, ועדיף במו מכונת־הכתיבה שלו, נכון. שבראש השנה מתאים להיזכר בכל ידידינו שלא כתבנו להם מזמן, אבל מדוע לעשות זאת על־ידי משהו מודפס למענגנו? ואז דווקא הטלפון מתאים יותר, כי התענוג הממשי הוא שמיעת הקול, ולא המסר או התוכן האינפורמטיבי. אז מי ששלח לי ברכה מודפסת, שלא יצפה לתשובה, אלא אם כן הכרטיס קיטשי במיוחד, וברור שהוא נבחר בקפידה כדי לשעשע אותי, וזה מוסיף לו משהו אישי וחביב באמת.

נועם שפנצר
איידס היום ומחר

מע סיפור על משפחת ריי מארקאדיה, פלורידה. שלושת ילדיה (בני 10,9,8) חולי המופיליה שבגופם נתגלו נוגדים לנגיף האיידס, משמע נחשפו לנגיף (וודאי בעקבות עירויי הדם), משמע חולי איידס פוטנציאלים, משמע נידונים למוות, מכורים לתליין.

כשהוודע הדבר בקהילה, הורחקו הילדים מיד מבית־הספר. הוריהם הגישו בתגובה תביעה משפטית והשופטת, לאחר דיונים ומאבק, החליטה לצוות על החזרתם של הילדים לבית־הספר, בהתבסס על תקדימים משפטיים ועל חוות הדעת הרשמית של הממסד הרפואי הקובעת שאיידס אינו בר־העברה במגע יומיומי והסיכון לשאר ילדי בית־הספר הינו תאורטי, בערך כמו הסיכון להיפגע ממכת ברק.

עם היוודע צו בית המשפט, קמה סערה בארקאדיה העיר. חבורת „הורים נגד איידס בבית־הספר" התארגנה לנסות ולאכוף את שינוי הגזירה. כ־50% מכלל ההורים נענו לקריאה להחרים את בית־הספר וסרבו לאפשר לילדיהם לשוב ללימודים. נימוקי ההורים עימם: מעט מדי ידוע על טיבה האמיתי של המחלה, ועל אופן התפשטותה. הממסד הרפואי מפזר הבטחות שווא וכל ילד בסביבת ילדי משפחת ריי הינו בעצם שפן־נסיונות פוטנציאלי.

הרקע: ארקאדיה העיר. לא בדיוק מרכז העולם או צומת־עצבים חברתית או פוליטית משמעותית. עיירה רגילה, אנשים רגילים, כמוך וכמוני, בחייהם ובמותם. אבל בוא נבין שאמריקה, בחשבון אחרון, היא יותר „ארקאדיה" מאשר „ניו־יורק". העיתוי: קריטי. שעת ביניים שבין רפלקסים לכוונות, בין בורות לידיעה. תודעת האיידס הציבורית מרחפת עדיין באזור דמדומים. אור שמש־ההבנה המדעית עוד לא זרח, צללי החרדה עוד לא נמוגו. הגיבורים: האיש הרגיל, מיסטר סמית, אל מול סיטואציה בלתי רגילה לחלוטין, הבוחנת את יכולתו לחצוב כוחות מתוך עצמו, המאיימת להדפו לאחור מבעד לקרום־החיברות הדק אל מעמקי חרדותיו

הקמאיים. הקונפליקט: קלאסי. בין האינסטינקט להכרה. ובמקרה זה, בין גבורת השכל לפחדי הלב.

בארקאדיה העיר נפרצו חישוקיו המסורתיים של האתוס החברתי האמריקאי ואל פני השטח מבעבעות ספקות, חשדות, חרדות. האיידס קרע אל תוך הברית הרעועה ממילא, שבין האזרחים לבין עצמם ובין רמת התפישה האינטואיטיבית לזו הרציונאלית. האיידס היום הוא רוצח־שרשרת משולח, מתוחכם ומטורף, חסר אידיאולוגיה או מצפון או תכנית. המדע הוא המשטרה, והוא כרגע ממיין רמזים, טביעות אצבעות, חוטי חשודים. הציבור, בו בזמן, מבוהל, מתוח, מתבצר בביתו, קונה אקדח ואיש־איש לעצמו. היום ארקאדיה, פלורידה. מחר רמת־גן ובקיבוץ שלך. הילד שלך. בבית הספר שלו. ואם לא מחר, אז מחרתיים.

גדעון ספירו
צלם בהיכל

פני כמה עשרות שנים, בטרם ימי האימפריה הישראלית, נבנה בירושלים בניין ההיברו־יוניון־קולג'. את הבניין בנה הזרם הרפומי של יהדות ארה"ב, או בשמו הרשמי — „התנועה ליהדות מתקדמת". הבניין מוקם ברחוב המלך דוד, לא רחוק מי.מ.ק.א וממלון המלך דוד. זהו רחוב ירושלמי יפה ובוני ההיברו־יוניון־קולג' השכילו לבנותו כך שהשתלב בנוף האורבני של העיר. בנין זה לא היה צעקני ולא הקרין פאר מתגרה של „תראו כמה אנחנו עשירים". היה בו, לפי הבנתי הבלתי־מקצועית, יופי צנוע.

עכשיו, נמצא בשלבי סיום פרויקט אדיר־ממדים של התנועה הרפורמית. הבניין הצנוע והיפה של פעם נבלע בפרויקט החדש שכולו פאר והדר. עסק יקר, שבוודאי עולה כמה עשרות מיליוני דולרים, אם לא יותר. אני מתרשם שהתנועה הרפורמית בארה"ב סובלת מעודפי כספים, אם יכלה להרשות לעצמה מבנה מפואר כזה באחד המקומות היקרים ביותר של ירושלים. וכמו בכל מבנה יקר ויוקרתי, גם אצל הרפורמים נבנה קיר־ענק שבו חרותים שמות התורמים.

במרחק קצר מהבניין הרפורמי, מהלך הליכה של דקות אחדות, שוכן בניין מפואר אחר, שבנייתו הסתיימה לפני זמן לא רב. בית־הכנסת הגדול הצמוד לבניין הרבנות הראשית. היהדות האורתודוקסית בנתה כאן היכל מפואר ויקר, שגם הוא עלה לפחות כמה עשרות מיליוני דולר, וכמו אצל הרפורמים, מרבית הכספים באו מחו"ל, ושמות התורמים חרותים גם כאן על הקיר.

בעבר סברתי, כי היריבות בין שני הזרמים האלה ביהדות היא בעלת ממדים רוחניים־דתיים. עתה אני למד, כי היריבות האמיתית היא של כסף, מעמד ויוקרה. מי יבנה יותר יקר, יותר גדול ויותר מפואר? מי יבנה יותר מבנים שצריכים להם פחות? מי יבזבז יותר כסף על צרכים שהם, לטעמי, נשיאת שם ה' לשווא? גם היהדות הרפורמית וגם היהדות האורתודוקסית מתיימרות להביא לנו מסר רוחני וחושבות כי בידן התשובה לטעם הקיום האנושי והיהודי, כשתנועות, המתיימרות להביא לעולם מזור רוחני ונפשי, משקיעות אנרגיה אנושית וכספית כה אדירה בבניית היכלי מותרות — הרי בבנייה עצמה יש משום צלם בהיכל.

בניית הפאר הזו של תנועות דתיות מסמלת, לדידי, את ימי פומפיי האחרונים. היא ביטוי לשחיקת החישוקים הרוחניים והמוסריים שעוברת החברה הישראלית זה עשרים שנה, מאז החלו ימי האימפריה החדשה ביוני 1967; חברה, השוקעת יותר יותר בביצת הכיבוש, והמוצאת את מפלטה במגלומניה אימפריאלית. היהדות הדתית, לזרמיה השונים, לא רק שלא עמדה מול הזימה וההתבוססות בעושר המדומה — היא הצטרפה אליו והנהיגה אותו. צרכיו הרוחניים של האדם היהודי עוותו והוסטו לעבר שינאת הזר העני והקרוב (הערבי) והאלהת הזר העשיר והרחוק (האמריקאי).

לרפורמים, כמו לאורתודוקסים, יש מקום רב לחשבון־נפש גם לאחר יום הכיפורים. יש כל־כך הרבה, שיום כיפורים אחד לא יספיק.

צבי טימור
עיתונות גאה

מונים ושניים אחוז מהאוכלוסייה קוראים עיתונים, למעלה משני מליון איש מהאוכלוסייה המבוגרת. סקר של הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה מוכיח, כי מספר קוראי העיתונות נמצא בעלייה מתמדת. העיתונים המופיעים בארץ, עם אמצעי התיקשורת האלקטרוניים, מהווים את מקור המידע העיקרי של תושבי ישראל על הנעשה בארץ ובעולם. אם להוריד את האנלפביתים, כל הציבור הישראלי קורא עיתונים.

זו תעודת כבוד לעיתונות הישראלית, המפריכה את ההנחות כי קיים חוסר אמון ציבורי כלפי העיתונות. סביר יותר להניח, כי המחקר בנושא זה מופרך או נערך בעיתוי מקרי. לכן, גם בתקרית בין בית"ר לבין כתב הספורט צרוק יחזקאלי אין לראות סימן לאשמת העיתונות או ביטוי קיצוני לחוסר שביעות־רצון ציבורית. בישראל משתמשים בסכינים מהר מדי — בדיסקוטקים, בסכסוכי שכנים, בין ערבים ליהודים ובבתי־ספר. מתנפלים לא רק על עיתונאים אלה גם על ממלאי תפקידים ציבוריים אחרים.

מי שמעיין בעיתונות של גרמניה המערבית, אנגליה וארה"ב, יודע כי העיתונות הישראלית היא על רמה. החדירה לתחום הפרט היא אפסית בעיתונות הישראלית, לעומת עיתונים כמו הגולד הסאן ועיתונות אמריקנית. פרשיות אהבה, כמו של המועמד לשעבר לנשיאות גארי הארט, לא היו רואים אור בעיתונות בארץ. יעידו על כך שרים בכירים בממשלה, חלקם בחיים וחלקם שאינם בחיים. עשרות סיפורים מסוג זה לא קיבלו ביטוי בעיתונות, לא מכיוון שהעיתונאים לא ידעו על כך, אלא משום שכיבדו את זכויות הפרט של אנשי הציבור לנהל את חייהם. גם סיפורים מסוג „הכבוד האבוד של קתרינה בלום" לא התרחשו בעיתונים בישראל. מדורי הרכילות החברתית מלאים בדרך־כלל סיפורים פוזיטיביים, שבמקרים רבים מודלפים על־ידי אנשי יחסי הציבור של האישים המפורסמים עצמם.

אין זה מתפקיד העיתונות לחנך את הציבור. העיתונות אינה ולא צריכה להיות מוסד חינוכי, והיא גם אינה יכולה ליפות את המציאות. תפקידה של העיתונות לשקף את המציאות, למסור מידע, להביע תאוריות ולתת פרשנות ומגוון דעות והשקפות.

ציבור הקוראים אינו יכול להיות מעוניין בהעלמת מידע. בבריה"מ, במשך עשרות שנים, לא פורסמו ידיעות על סמים, פשע, אסונות טבע וארועים שליליים אחרים. שם נגמלו מכך, לאחר שהתברר כי העלמת המידע אינה מחסלת את התופעה. היא גם אינה מונעת את העברת האינפורמציה באמצעות התיקשורת הסמוייה. למיטב הצער, בישראל, נציגי הליכוד בעיקר, כתוצאה מהרגלי המחתרת, עדיין לא התרגלו כי ניתן לנהל את המדינה תוך ביקורת מתמדת של עיתונות חופשית. העדר ביקורת נוח לכל שילטון אך אינו לטובת אזרחי המדינה. לולא העיתונות, ישראל היתה שוקעת למערכת של שילטון מושחת, בזבזני וכושל.

לכן ה־"Mea Culpa" של חלק מהעיתונאים בישראל וגישתם האפולוגטית להתקפות תוך כפיפות קומה, היא מזיקה ומיותרת. העיתונות הישראלית יכולה להתגאות בעצמה ובהישגיה ובמגוון ההשקפות שלו היא נותנת ביטוי.

אאוט אוף פוקוס

אסקימו בלי לימון

צייד ומנהיג עדת אוטריאק גוזיוקטסוק נראה ליד מזחלתו בשעת הפסקה בטיול שערך בראשית שנה זו מעל קרחוניה של מזרח גרינלנד. „הצייד הוא ערך חיי, החיות הינן מקור חיינו", הוא אומר

מה יש להגיד

אני מורה בזה: תמיד הנני בהפגנה כלשהי. תמיד איכשהו מורד. תמיד מתנגד. יש לי מה להגיד. אותו „מה להגיד" המתגבר עם השנים ואולי משום כך עליי לבחון את המיזנטרופיות שלי. הנה, אני בהפגנה בירושלים. על־ידי הקולנוע... כלומר אותו מקום שבו מקרינים סרטים בערב שבת. נגיח בית אגרון, נגיח הסינמטק, נגיח...

אבל הכל כאן. בראש. ואני לא בירושלים כי אם בתל־אביב, נינוח בכסאי יושב ומלווה באיזו שמחה־לאיד את... את מי בעצם?

והדברים האלה ש„יש לי להגיד", אני בטוח, לא שלי בלבד הם, כי אם היו שלי בלבד לא זה היה המקום להגידם.

האם אינני עולה לירושלים מפאת העצלות? מפני שנוח לי למרור ליד שולחן הכתיבה? מפני שמה־פתאום לנסוע לנחלת־שיבעה דווקא עכשיו, כשסוף־סוף מרגישים איזו רוח נחמדה מנשבת, באה מכיוון הים ומפיגה את החום?

לא. זה לא זה.

אני לא נוסע לירושלים אולי מפני שלמרות שאני מאוד רוצה — אני מאוד לא רוצה להילחם ככוח יהודי בכוח יהודי. אולי מפני שאבי ז"ל, ירושלמי בכל רמ"ח אבריו, שומר שבת, תלמיד־ישיבה בילדותו, היה אומר לי להניח להם. אולי משום שבילדותי הייתי הולך עימו לבית־הכנסת „בית יעקב" ושם, שר עם כולם, עם הקהל, את „לכו נרננה לה' נריע לצור ישענו, נקדמה לפניו..."

לא האדיקות. הטרדיציה. המה־שהיה. אי־היכולת ללכת נגד בית אבא. זה מה שהורג אותי, אני יודע. ולמרות שהילדות התרחקה עד שאין להכירה ולמרות שאנשי הילדות, באי בית־הכנסת למשל, היו אחרים, סובלניים ולא פאנאטיים כחרדים של היום — נשאר אותו משקע מרגיז שאינני יכול להבינו, אך ברור לי שכיהודי־לא־מאמין לא אוכל להילחם ביהודי מאמין אף־על־פי שיש בו, לעתים, צביעות והוא שונא אותי על חופשיותי ואולי על היותי ציוני.

אני רוצה להכאיב להם, כשם שהם מכאיבים לי, אבל לא ממש להכות. וזה מגיע להם.

מישהו מהפאנאטיים שאל: „... או מה אתם רוצים, שיכניסו אותנו לגיטאות, שיהיה יודנריין..."

איזו שאלה מבחילה.

הם יצרו גיטאות שחורים שלי אין דריסת־רגל בהם. גיטאות של היום, שהיו סימטאות ורחובות וחצרות ילדותי. גיטאות שבתוכם יושבים אנשים היודעים עברית אך שפתם היא יידיש, שלה הם קוראים לשון־הקודש. אך לשון־הקודש שלהם איננה בשום אופן היידיש של שלום עליכם או של איציק מאנגער.

ובכל זאת, יש בי איזו חולשה.

צריך להיות, לבקר, לעבור פעם באיזה „שטיבל" כדי להבין את הדבקות.

ברבקות האמונה אני מהרהר, כחוזק או כחולשה שלהם אני מהרהר, בהעדר הספק שלהם אני מהרהר. איך זה לחיות בכלל בלי ספק.

וכך, קול אחד צועק בי ו למרוד, להכות, לשסע, להוכיח.

קול שני סונט בי: לדבר. בינתיים לדבר. ולהתאפק. רק שלא תהיה שפיכות דמים.

שהרי אני יודע שהחולשה העיקרית טמונה עתה בעובדה הפשוטה שאנו חיים במדינה לא מתוקנת, שבה אין הפרדה בין דת ומדינה. או פרופסור ליבוביץ צועק, ואני הקטן צועק, אך אין מי שישמע. ולמה שישמעו, ליבוביץ אינו אוויר־לנשימה. הש"סניקים הם האוויר.

עד „אחרית הימים" של ההפרדה לא נותר לי אלא להתרגז.

למרוד.

לצעוק (כלפי עצמי).

לדעת שטוב לי כאן בשפלה על לחותה וצעקנותה. כאן איש אינו מפקח (בינתיים) על צעדיי. לא על אמונותיי ולא על אי־אמונותיי.

אני לא עולה לירושלים בגלל המצוקה. בגלל הרגשות הסותרים, ואני שואל את עצמי עד מתי? שאלה לא אישית. שאלה של רבים. □

פשע מאורגן: הברחת פועלים

גם היפנים בוחלים בעבודות שחורות. המאפיה היפנית, ה„יאקוזה", מייבאת למדינה כוח עבודה זול אסיאני, שאי־אפשר איתו ואי־אפשר בלעדיו

פועלים עניים מיבשת אסיה, שרבים מהם הוברחו ליפן על־ידי כנופיות הפשע־המאורגן, מועסקים בשכר־ירוד בעבודות הקשות והמלוכלכות הנחשבות בזויות בעיני היפנים. יפן אינה רוצה בהם, אך היא זקוקה להם.

פקידי־הממשלה מאשימים את אירגוני־הפשע היפניים — ה„יאקוזה" — בזרם המהגרים הבלתי־חוקיים, המוכנים לעיתים לעבוד תמורת החלק העשירי של השכר המשתלם לפועלים יפניים. פקיד־בכיר במשרד־המשפטים היפאני אמר, כי אשתקד נעצרו 7,782 פועלים בלתי־חוקיים, אך לדבריו אין זה אלא קצה הקרחון.

לדברי פקידים במשרדי־העבודה והתעשייה, מיספרם של הפועלים הזרים גואה, בפרט בענפים עתירי־עבודה, המתקשים למשוך אליהם יפאנים, המעדיפים כיום עבודות יותר „נקיות" ופחות קשות מבחינה גופנית.

„מיספר הפועלים־הזרים הבלתי־חוקיים גדל במהירות כה רבה עד שמשרד־העבודה חושש מפני ההשפעה השלילית האפשרית של העובדה הזאת על מצב התעסוקה ביפן", אמרה דוברת מחלקת־התעסוקה של המשרד, ארי אאוקי. האבטלה עלתה בחודש מאי ל־3.2 אחוזים והסיכויים לעתיד נראים — לדברי כלכלנים — קודרים.

פקידים במשרד־העבודה אמרו, כי אין להם מושג כמה פועלים בלתי־חוקיים מצויים ביפן, אך בסריקה של משרד־המשפטים בחודש יוני נעצרו 540 זרים, 70 אחוז יותר מאשר בפשיטה האחרונה של המשרד בחודש נובמבר.

חוקי יפן אוסרים הבאת פועלים בלתי־מקצועיים, אך חרף הסיכון והשכר הנמוך, מהווה יפאן יעד מושך לפועלים נודדים. זרם המהגרים הוזן מן העליה בשער היין בשנתיים האחרונות ועל־ידי התמעטות מקומות התעסוקה במזרח־התיכון, בעקבות הירידה במחירי הנפט.

פקידים יפניים חוזים, כי הבעיה תחמיר ככל שתצבור תנופה תוכנית־ההשקעות של הממשלה בסך מיליארדי דולארים המיועדת להמריץ את הכלכלה היפנית. יפאן, תוך כניעה ללחצים מעבר לים, מנסה להכניס שינויים בכלכלתה, הנסמכת על יצוא, על־ידי הגברת ההסתמכות על הביקוש הפנימי. שינוי זה יאפשר לה לקלוט יותר מוצרי־יבוא, ועל־ידי כך להקטין את עודפי הסחר שלה ביחס לשותפותיה במערב. אולם, פקיד של חברת־בנייה גדולה אמר: „אין ודאות שנהיה מסוגלים למלא את כל ההזמנות לעבודות־ציבוריות, בשל המחסור בעובדים".

חברות קבלניות־פרטיות נדחפות עקב כך להעסקת פועלים אסיאניים זולים יותר, אף־כי הדבר אינו חוקי — אומרים מקורות בתעשיה. גם יצרנים קטנים שנפגעו קשות על־ידי העליה התלולה בשער היין, מעסיקים עובדים אסיאניים בלתי־חוקיים, שכן, הללו מסתפקים בשכר נמוך ביותר.

עלייתו של היין ב־60 אחוז לעומת הדולר פגעה - בהכנסותיהן מיצוא של התעשיות היפאניות הגדולות, ועובדה זו מאלצת את קבלני־המישנה הקטנים יותר, לצמצם את הייצור.

כלכלנים מסוימים, החוששים פן יאבדו היפנים את מקומות התעסוקה שלהם לטובת הפועלים האסיאניים הזולים, מותחים ביקורת־על משרד־העבודה בכך שאינו פועל ביתר־תקיפות נגד העסקת פועלים בלתי־חוקיים. ואולם, לדברי אאוקי, מורה המשרד לשילטונות המקומיים לדרוש מן התעשיות שבתחומיהם שלא להעסיק פועלים אסיאניים. לדבריה, יש לממשלה מדיניות נחרצת, שמטרתה למנוע העסקת פועלים זרים.

פקידים הוסיפו עוד, כי משרד־המשפטים מהדק את הפיקוח על ההגירה בנמלי־התעופה, ומשרד־החוץ נוהג ביתר־קפדנות בהנפקת אשרות־תיירים במדינות מסוגן של הפיליפינים, המהוות מקור חשוב לפועלים בלתי־חוקיים.

טסוקאסה מאיקאווה, „רויטר" □

דפים לספרות

עורכת: יעל לוטן   עורך משנה: אילן שיינפלד

מחזה לא־גמור של יעקב שבתאי

עדנה שבתאי

באביב 1964 זכה בפרס המועצה לאמנות ולתרבות מחזה מאת יעקב שבתאי, מחבר בלתי־מוכר אז. שם המחזה: „מתוך פרשת חייו השניה של הנס ואלדמר".*

עלילת המחזה מגוללת את סיפורו של יוחנן בר־שירה, לשעבר יוהן בארנהיים. ישראלי בן שלושים ושש, השב בשנת 1956 לגרמניה כדי לזכות מחדש ברכוש משפחתו, בית בירה ובית מגורים בעיירה הדרנהיים שבדרום גרמניה, בתוקף הסכם השילומים. המחזה מבוסס על כפילויות וכפילים במתכונת קומדיה של טעויות. לכל אחת מן הדמויות המרכזיות ישנן לפחות שתי זהויות, כל אחת מהן הינה היא ולא היא. בעיירה שולט עכשיו, כמו בתקופה הנאצית, הנס ואלדמר, מי שהיה אז „הפיהרר" המקומי, החי זמנית תחת כיסוי של זהות בדויה, כדי להתחמק ממשפט פושעי־מלחמה על רצח יהודים. הוא מחזיק בבית הבירה כברכושו, לאחר שבראשית המלחמה שילח למוות את כל משפחת בארנהיים. מן המשפחה ניצלה רק תינוקת, שנמסרה למנזר על־ידי אחד מאנשי העיירה, וילי שמיט. כעת היא נזירה צעירה ויפה בשם אווה, החיה באותו מנזר סמוך לעיירה, והיא המקשרת בין המנזר לבין העולם שמחוץ. הנס ואלדמר שלח את אנשיו, מיד לאחר הצלתה של התינוקת היהודיה, לרצוח את וילי שמיט על שהצילה, אך בטעות נרצח וילי שמיט אחר, חבר נאמן של המפלגה הנאצית, שבנו פרנץ שמיט שירת בחזית המזרחית ונשאר שנים רבות בשבי הרוסי. פרנץ, קטוע יד ומעוות פנים, חוזר ומבקש נקם. הוא חותר לגלות את רוצחי אביו ועימם את פשר מותו. יוהן היהודי, לעומתו, אינו רוצה לשמוע דבר על גורל משפחתו. כל שהוא מעוניין בו הוא הרכוש ותמורתו בכסף.

כך בכך יש חילופי תפקידים: שני הבנים האובדים הללו חוזרים להדרנהיים בערך באותו פרק זמן, ובואם מערער את שיגרת ימיה של העיירה, הממשיכה לחיות את חייה באותו אורח שעוצב עם עליית הנאצים לשלטון. בעיירה שולטים כוחו הגס והאלים של הנס ואלדמר והפחד מפניו. קשריו עם השילטון והמימסד מבטיחים לו הגנה וכיסוי. יוהן בארנהיים מגיע להדרנהיים כדי לאשר, באמצעות עדויות של אנשי העיירה, את בעלות משפחתו על הרכוש שהיה שייך לאביו. הוא בא לשם בעצת עורך הדין הגרמני, שמשרדו מטפל בבקשות פיצויים כאלה, ואשר הוא גם עורך דינו של הנס ואלדמר במשפט רצח היהודים. איש אינו מוכן להעיד שאכן בית הבירה היה שייך להוריו, איש אינו מוכן להעיד שהיתה בכלל בהדרנהיים משפחת בארנהיים. לא היה ואין מקום ליהודים בהדרנהיים. באורח גרוטסקי מצליח הנס ואלדמר לשכנע את יוהן, הבא אליו ומצהיר שהוא מעוניין ברכוש לבדו, להישאר במקומו ולהחזיק זמן מה בבית הבירה תחת זהותו שלו, כדי שיוכל, כביכול, להסדיר ממרחק את מכירת בית הבירה והעברת תמורתו לידי יוהן, המבטיח להסתלק מיד לאחר מכן מגרמניה לצמיתות.

כך למעשה, מתחמק הנס מניקמתו של פרנץ. זאת לא לפני שהוא אונס את אווה, אחותו הנזירה של יוהן, בעוברה ביער, בדרכה חזרה מן העיירה למנזר. יוהן־הנס נאלץ לארגן בבית הבירה את החגיגה השנתית של ותיקי המפלגה הנאצית בהדרנהיים, ובתוך כך, בעת שיכרותם של החוגגים, המפצירים בו לשוב ולספר כיצד „חיסל את היהודים", מתברר לו כי זהו יום השנה לרצח משפחתו, וכי אחותו ניצלה ונמסרה למנזר. התנהגותו נעשית אלימה ומטורפת, והוא מתכוון להרוג את אחד הנאצים, שהיה אחד מן הרוצחים. בעיצומה של ההתרחשות הזו מתפרץ אל בין החוגגים פרנץ, שבמהלך המחזה נטרפת עליו דעתו יותר ויותר. הוא יורה בהנס־יוהן והורג אותו כנקמה על רצח אביו. כדי להשלים את הנקמה מעלה פרנץ את הדרנהיים כולה באש. אווה, המגורשת מן המנזר בגלל הריונה, פוגשת בו ביער שעה שבא לבקש לו מקום במנזר, והוא נותן לה את מעילו וכובעו כדי שתתחפש לבל יכירו אותה.

המחזה מסתיים בתמונה חוזרת של הצגת המחזה „כל־אדם", מחזה מוסר נוצרי מימי הביניים, ברחבת הכנסיה בחג נוצרי. זוהי הצגה מסורתית אותה מציגים אנשי העיר, ושבה ממלא הנס ואלדמר את תפקיד האלוהים.

המחזה נכתב רק בחלקו — מערכה ראשונה ותמונות מן המערכה השניה והשלישית. המחבר לא סיים אותו מעולם, למרות שהשקיע מאמץ רב בכתיבתו, כולל איסוף פרטים ופרטי־פרטים מפי יוצאי גרמניה על הנוף, אורח חייה של עיירה גרמנית ונוהלי קבלת פיצויים אישיים מגרמניה. באפריל השנה פירסם בן עמי פיינגולד סקירה מאלפת וניתוח מרתק של המחזה, חומריו והמשמעויות שבו ב„ידיעות אחרונות" (הדף לספרות תרבות ואמנות, „ידיעות אחרונות" — 24.4.1987). בסיום הדברים אף העלה השערות מרוע לא השלים המחזאי את המחזה למרות שכתב לו סינופסיס מפורט.

כאמור, המחזה מבוסס על משחק בתוך משחק, על כפל הדברים וכפילות־הפנים ועל חילופי־זהויות במתכונת קומדיה של טעויות. אלא שקומדיה זו, יותר משהיא קומית היא טראגית, והקומיות שבה נגלית באופן גרוטסקי ומקאברי. הגרמני־הנוצרי, פרנץ, מקבל על עצמו את גורל היהודי הנרדף ומנודה כנע־ונד, והוא גם הנפגע על „לא עוול", כי הרי אביו היה נאצי נאמן, וכך גם הוא עצמו, ורק בטעות נרצח זאב כלא־נאצי. ואילו היהודי, יוחנן בר־שירה, השב לחיות יוהן ברנהיים, לובש את זהותו של רוצח משפחתו, הנס ואלדמר, כדי להשיב לעצמו את בית הבירה — אחד מסמליה של המפלגה הנאצית ושל גרמניה שבכל הזמנים, גרמניה הלא־אחרת, וכך הוא מוצא את מותו. הנרצח מתחלף ברוצח, והרוצח אינו חדל מלרצוח. הגורל גזור מראש, האמת היא שקר והשקר הוא אמת. „אור הוא שחור", אומר פרנץ בעקבות מקבת בעת שהוא משוטט בטירופו ביער.

„דין־הַיָּשֵׁן לֹא לָקוּם לְעוֹלָם
וְדִין הַנֵּעוֹר לֹא לָנוּם לְעוֹלָם."

כמאמר משורר „שמחת עניים" ב„שיר השקר".

הדרנהיים, שהיא סמל לעולם — פתחו בולעת אל קירבה את הכל, ולא נודע כי בא אל קירבה. בשורות האחרונה של תקציר המחזה כתב המחזאי: „סתו בהדרנהיים. אולם שליד הכנסיה. שוב מציגים את החזיון המסורתי. הנס ואלדמר בתפקיד האלוהים."

להלן מובאת תמונה אחת מתוך המחזה תמונה ד' מהמערכה השניה, שבה מציגים הנאצים שבעיירה את מחזה המוסר „כל־אדם".

תל־אביב, ב' בתשרי תשמ"ח

* המחזה כלול בכנסת מספר המחזות הראשון של יעקב שבתאי, העומד לראות אור בהוצאת „סימן־קריאה" הקיבוץ המאוחד בשנת תשמ"ח.

מערכה שניה

תמונה ד'

אולם המסוך לכנסיה בהדרנהיים. באולם במה קטנה ועליה במת אביזרי תפאורה ישנים העונים רק לצרכים האלמנטריים ביותר של ההצגה. התלבושות ישנות אך מהודרות באורח מגמרי. השחקנים — אזרחי הדרנהיים. הנס ואלדמר מופיע בתפקיד האלוהים.

המספר: (לקהל) קהל קרוש של אורחי הדרנהיים! חון נא בזה המחזה הנעלה ששמו מסעו הנורא של מאןדרהוא וכל אשר אירע לו באחרית דרכו. תראו פה את מאןדרהוא, האיש שהעביר חייו באפס דעת ויראה וגם חשב להתחמק בתחבולות בשר ודם מפני הדין לעת נקרא לנטוש את עמק הבכא הזה. סיפור נורא אולם נורא שבעלים ושבע גורל האיש שיאטום אוזניו ללמוד את לקח הסיפור הנעלה, והוא: החטא בתחילתו מתוק ומשכר, אולם סופו מריר כלענה. כמוהו האדם המשרך דרכו, אשר כל מעשיו בציץ ביום קרה. סופו לרשת גיהינום. קהל קדוש האזינו לדבר אלוהינו. (מופיע הנס כאלוהים)

אלוהים: אני עצוב וכמעט נואש. (השטן צוחק ומשפשף ידיו בהנאה)

גבריאל: מה קרה, האלוהים?

אלוהים: ומה לא קרה? כאן אני יושב, בשמים הכחולים; רואה כיצד למטה חיים האנשים אשר בראתי. איזה חיים בעיוורון, ללא יראת החטא, שקועים בו עד צוואר. כל תאוותם העושר החומרי ושאר ההנאות הארציות הנבזיות.

השטן: (באירוניה) אומרים שהם נבראו בצלם אלוהים.

גבריאל: אתה מפריז. יש גם אנשים טובים.

אלוהים: בטלים בשישים. ואיש אינו ירא אפילו את כל העונשים המחוללים המצפים לו ביום הדין. וגם את פני אינם זוכרים.

השטן: הזיכרון הוא איבר רפה, האלוהים.

גבריאל: אורך רוח. אורך אפיים.

אלוהים: הו גבריאל, ממני אתה מבקש אורך אפיים, והם שולחים כפיים ארוכות אל כל שבעת החטאים האיומים. אך יש תקווה עוד. הן כל אדם, טפש וגם חכם, נועד למות.

גבריאל: מזל גדול. מזל גדול.

אלוהים: לכן נבהיל לכאן את מאןדרהוא לדין, ובחטאו ישא. הוא את לקח מעשיו אמנם כבר לא ילמד, אך החיים יפיקו רוב ברכה ממותו של האחר. מוטב שיסבול אחד משיסבלו כולם. אך מהרו, בטרם ישיבו את העולם לתהו. עתה, המוות, השליח הנורא שלשמיים, אייכה?

המוות: (מופיע) הנני אלוהים, מוכן ומזומן לצאת לכל שליחות.

אלוהים: יפה. לך הבהל לכאן את מאןדרהוא, ובשמי הקדוש אמור לו להתייצב כאן, לפני. וגם יביא עמו את ספר חשבון כל מעשיו אשר עשה. טובים וגם רעים.

המוות: כמצוותך האלוהים. (לעצמו) שמה אצא מיד לדרך, לתור את הארץ ולמצוא את מאןדרהוא. (פוסע כמה פסיעות מכסא האלוהים) אם איני טועה, רואה אני את מאןדרהוא פוסע לו שלו כמו איש חוטא. (קורא) היי אתה עמוד! לאן אתה הולך?

האיש: לאן שנושאות אותי רגליי.

המוות: (הצידה) שוטה וטומא. עולה במשעול ונופל לשאול.

האיש: מהו ממלמל, אדוני?

המוות: האם שכחת את בורא עולמך?

האיש: בורא עולם? האם זה אתה?... לא שכחתי, אבל עכשיו אני עסוק.

המוות: מצער, נשלחתי אליך על ידי בורא עולם, ובדחיפות.

האיש: האם הוא זקוק להלוואה מיידית?

המוות: לא.

האיש: חבל. הייתי מוכן להלוות לו סכום נאה ובתנאים נוחים. אף־מה־המהירות? אומרים שהוא נצחי.

המוות: אך לא אתה, מאןדרהוא.

האיש: אני יודע. אין צדק בעולם. לכן גם אין לי פנאי.

המוות: הכהו בורא עולם רוצה להתראות איתך.

האיש: כבוד גדול. אמור לו זאת בשמי. אבל עכשיו אני ממהר לגמור כמה חשבונות, ואחר כך אלך ללגום בבית הבירה ולגלגל עסקים בין כוסית לתבית. אמור לו שיבוא לשם. (פונה ללכת)

המוות: עצור! תוכנית נאה. אבל לצערי תובע אלוהים שתתייצב לפניו מיד כדי למסור חשבון־עדות כל מעשיך.

האיש: אני? מידי חשבון?... זה לא בא בחשבון. השעה אינה כשרה. העסקים פורחים להפליא. אגב, האם אפשר לדעת מי אתה?

המוות: אני השליח הנורא שלשמיים — המוות.

האיש: הו מוות נחמד... נכבד. נעים מאוד. מי יכול היה לחלום שתטריח את עצמך ביום קר־גשום אשר כזה? באמת, אין זו שעה מתאימה. הנה, אתן לך מרצוני הטוב 1000 מארק כשכר טירחה והוצאות הדרך, ואת הענין כולו נדחה לעת אחרת.

המוות: זה לא טובל דיחוי, מאןדרהוא, ואי־אפשר לקנות אותי בכסף וזהב.

האיש: לא מתקבל על הדעת. (משנה את טעמו) הזהו צדק? הכך יבוא המוות ללא הזהרה מוקדמת. הנה, דווקא עכשיו, במקרה, כל ספר מעשי הפוך ומבולבל, דפים תלושים וגם כתמים של שמן. אם תינתן לי שהות של 15, 20 שנה, אסדיר הכל...

המוות: דיו אתה מתחיל לשעמם אותי. בואו!

האיש: רגע! עצור! ניצלתי מזל גדול! שקר יציל ממוות, וטעות לעולם חוזרת. אינני מאןדרהוא. אני מישהו. (פונה ללכת)

המוות: הכהו חדל להתחכם במעשי עורמה כי אאלץ לגמור אותך פה.

האיש: זה, לא. זו טעות. מאןדרהוא רובץ בבית הכלא...

המוות: תעודות.

האיש: (שולף אותן אך אינו מוסר אותן). הן מזויפות.

המוות: תירוץ יפה לבית משפט אך לא לבית הדין של מעלה. רק זאת יכול אתה עוד לעשות לפנות אל כמה ממכיריך, אולי יסכימו להילוות אליך ולהעיד לטובתך לפני הכס של אלוהים.

האיש: אבדתי. אין כל סיכוי. אך בשעה צרה זו אני נכון לכל. הו, הנה האמת והצדיק, צמד המר זכור לטוב. (האמת בדמות אשה עיוורת מובלת ע"י הצדיק. הוא גבר חוירש.) הוי עימרה

האמת: הוגענו לגלימאקסוס וסוף לתלאה?

הצדיק: נברחו נברחו איש קרב ומנפנף בידיו. אולי קורא לעזרה, אך אולי רוצה להכות. מוטב שנברח.

האיש: האמת והצדיק הנכברים. באתם בשעה טובה. אתכם אני מבקש.

האמת: והלוא אנחנו מבקשים אותך. אך סלח, קשה לנו להבדיל בין חושך לחושך. ואפילו בין חושך לאור שבתוך החושך.

הצדיק: סלח נא אדון. אנחנו אנשים טובים ופנינו לשלום. הולכים לגלימאקסוס שהיא, כך אומרים, שם אור שם.

האיש: לכל הרוחות. מה גלימאקסוס? פה לא גלימאקסוס.

האמת: זכבן, שוב טעות. בחושך כל הדרכים שוות.

האיש: טוב. טוב. צרה גדולה באה. עלי לפתע, נכבדי. עלי לצאת מיד אל המסע, ולהעיד לפני בורא עולם על מעשי כולם.

הצדיק: רק לגלימאקסוס, אדוני, ולא נסטה ימין או שמאל. עשיר אחד עורך שם נשף לקראת מותו המתקרב. אותנו הזמינו ללקוט את כל הפירורים הנבערים מן השולחן.

האיש: טוב. טוב. אבל עכשיו אני זקוק לעזרתכם. אולי תוכלו להלוות אלי ולהעיד לטובתי?

האמת: כבר הולווינו כל כך הרבה שלא נשאר לנו מה להלוות.

האיש: אבל זה ענין אחר. הצלת נפש מן הגיהינום.

הצדיק: זה שיר עתיק ולא מעניין כל־כך.

האיש: האינכם מכירים אותי?

האמת: היית חושך ועכשיו אפלות, תולעת ועכשיו רימה, אם אתה נסיך או סתם מצורע, הדרך עולה ישרה כמו גוויה. וכבר אמרו: לא המתים יהללו יה.

האיש: לכו לכל הרוחות. יקח אתכם השד... גלימאקסוס... (מתרחקים) הו, והנה העורמה. ידידי הטוב. הוא לא יכזיב לעולם. (העורמה מופיעה בדמות גבר צולע) שלום לך ידידי, אך מה זה קרה לרגלך שאתה צולע?

העורמה: הכנסתי אותה לעסק ביש וקצת איחרתי להוציא. אין דבר. היא מבוטחת. חוץ מזה, התאכמה מפרנסת אותי. היא יצאנית.

האיש: בר־מזל אתה ידידי. אני הכנסתי את שתי רגלי לעסק ביש ואיני

(המשך בעמוד 18)

דן מירון

הסתכל בקנקן

דברים מתוך קטלוג עבודותיו של רוני רכב, היוצא אור לקראת תערוכת עבודותיו, שתתקיים בספריית בית אריאלה בחודש נובמבר הקרוב

רוני רכב תופס מקום בולט בקרב האמנים־האומנים, שחוללו בשנים האחרונות תמורה מפליגה בעיצוב האמנותי של הספר העברי. תרומתו ניכרת בעיקר בשינוי ה„פנים" החיצוניים של הספר — כריכתו או עטיפתו; אותם פנים שעימם יוצרים אנו, הקוראים הפוטנציאליים, קשר־עין ראשון, ושתגובתנו עליהם מכינה את הרקע לתגובתנו על הספר עצמו.

רוני הביא אל עשרות הכריכות שעיצב לא רק כשרון של צייר ושליטה מקצועית במעשה הגראפי, אלא גם „קונספציה" חדשה, או הבנה חדשה של תיפקוד הכריכה.

הכריכות שהוא מעצב נראות במבט ראשון שונות מאוד זו מזו — שונות במיתווה הכללי, בשימוש בקו החד או המעומעם, בצבע ה„טהור" והחריף או המעורב והמעורפל, באמצעי העיצוב הפיגוראטיביים או המופשטים, האקספרסיוניסטיים, או אף אלה הנראים כמעט קוביסטיים. עם זאת, מגלה העין הבוחנת תשתית משותפת לכל הכריכות הללו.

מקור השוני הוא, כמובן, בהבדלים שבין הספרים עצמם. רוני רכב מתחמק בהצלחה ובעקביות מן המכשלה העיקרית, האופיינית לציירים השולחים ידם בגראפיקה לעת מצוא: אכיפת עולמם הציירי האישי, האידיוסינקרטי, המובהק והמוכר, על יצירות שאינן קשורות כלל בעולם זה ואינן נובעות ממנו. הוא מנסה — כאמן־אומן אמיתי — לשרת כל ספר לעצמו, כרוחו, על פי מהותו.

ברור, שמתוך גישה כזאת אין הוא יכול ליצור סידרה של כריכות הנראות, כשאנו מניחים אותן זו על יד זו, כוואריאציות על נושא אחד.

הדמיון שבין הכריכות — זה הניכר למרות השוני או מעבר לו — נובע מאחדות־הגישה של האמן אל הספרים השונים ואל בעיית ייצוגם האמנותי.

אנו בוחנים בכל מקרה ומקרה את מהות היחסים שבין הכריכה של רוני רכב לבין הספר המקופל בתוכה ומגלים כי כמעט אף פעם, גם במקרה שהכריכה מכילה אלמנטים פיגוראטיביים, אין היא מתייחסת אל הספר יחס מימטי־תקייני. רכב אינו מנסה בה „לחקות" את הספר, לצייר את פני השטח שלו — ההגותיים או הרגשיים, החברתיים או הפסיכולוגיים. מאידך גיסא, אין הוא מנסה להשיג בכריכה אפקט אסתטי לשמו, אפקט מנותק מתכני הספר. כמו כן, כאמור, אין הוא מנסה לאכוף על הספר דימויים, המשקפים ישירות את עולמו הפנימי שלו.

כמעט בכל מקרה משקפת הכריכה של רוני התעמקות מצידו (ואין זה משנה אם היא מושגת בדרך האנליזה או האינטואיציה), בתבניות הממשמשות ביסוד התכנית והלכי־הרוח הבאים על ביטויים בספר, במיתווים המסתתרים מתחת לפני השטח שלו. לתבניות ולמיתווים אלה הוא מוצא מקבילות תמונתיות. כך הדבר כשהוא משתמש באמצעים פיגוראטיביים וכך כשהוא פונה אל המופשט. תמיד מהווה הכריכה לא „צילום" של הספר ולא שימוש בו כבתירוץ ליצירה אמנותית שאינה קשורה בו, אלא אמירה, „קומנט", אפשר כמעט לומר „ניתוח" של הספר — באמצעים אמנותיים־גראפיים, חיפוש של תוואי ותשתית, המונח ביסוד הספר.

כיון שנעשה כאן „ניתוח", הרי אי־אפשר שלא תתבלט אישיותו של המנתח, כל כמה שינסה להסתיר את עצמו. אם יש כאן אמירה, ממילא נוכח גם האומר. כך מתוות עשרות הכריכות הסטגוניות, עם כל ההבדלים שביניהן, מסכת־יצירה אחת בעלת קווי היכר בולטים משל עצמה.

יגאל תומרקין

לא נסבול צעקות „שלום! שלום!"

רוברט גרייבס: שלום ולא להתראות, תרגום: מאיר ויזלטיר, הוצאת משרד הביטחון וזמורה ביתן, 1987

„נהניתי מן השהייה שלי בסומרוויל. השמש זרחה והמשמעת היתה רופפת. שוטטנו בחצרות בית־החולים בפיג'מות ובחלוקים, ולפעמים ירדנו לסינט־ג'יילס (גם זה בפיג'מות ובחלוקים) כדי לשתות קפה של בוקר בקפה קארנג, ואני התאהבתי במארג'ורי, אחות מתלמדת, אף כי לא גיליתי לה זאת בשעתו. לבבי לא נס לחו, מאז הסתלק ממנו דיק, גם אם קהתה מעט התחושה, אך עם זאת התקשיתי להסתגל לחוויה של אהבת נשים. הייתי נפגש עם מארג'ורי, שהיתה פסנתרנית מקצוענית, כאשר ביקרתי חבר שאושפז במחלקה אחרת; אך לא מצאנו נושאים רבים לשיחה, חוץ מפעם אחת, כאשר גילתה לי איך האחיות האחרות יורדות לחייה — משום שאביה הוא גרמני שהתאזרח באנגליה. כתבתי לה לאחר שעזבתי את בית־החולים, אך משנודע לי שהיא מאורסת לקצין זוטר המשרת בצרפת, הפסקתי לכתוב לה. ראיתי במו עיני מה פירוש הדבר לשרת בצרפת כאשר יש לך מתחרה בבית. אך תוכחתה על שתיקתי רימזה שהייתי חביב עליה לא פחות ממנו. לא ניצלתי זאת והנחתי לפרשה להיגמר כמעט קודם שהתחילה".

זהו ספר בעל איכות מדהימה. יש בו כל תכונות־האופי של האינטלקטואל האנגלי, האנדרסטייטמנט והאירוניה הדקה. „שלום ולא להתראות" הוא מין אינוונטאר רגשי והיסטורי, המחזיק באותו קצב, אותו ווליום וצבע לאורך כל דפי הספר. אירועים משפחתיים, הומוסקסואליזם, לבטים של גיל הטיפש־עשרה, אדם במלחמה נוראית בה הוא נפצע ומאבד את חבריו הטובים, נישואין ונישואין שניים (עם הרבה ילדים), למרות ההומוסקסואליות, מפגשים עם אנשים ידועים. אך כל אלה אינם מצליחים לערער את גרייבס ולהעבירו מתחום הצופה, ה־Voyeur הקר, הייתי אומר, לתחום המשתתף האקספרסיבי. הכבוד (גם העצמי) חזק מכל הבהירות, והניכור הזה הוא שנותן עוצמה וייחוד לספר, בפרט אם נשווה אותו לשאר סיפרי מלחמת העולם וביוגרפיות מאותה תקופה. גרייבס נזהר מלהתחיל משפט ב„אני" גדול. אך למרות האמור והכתוב אנו חשים היטב כמה נוראית — ומעל לכל אבסורדית — המלחמה הזאת. להדראותנו ששוביניזם פרימיטיבי ומטומטם אינו תכונה אוריינטלית או פולנית דווקא, בחר בעבורנו גרייבס קטעים נבחרים מן העיתונות של אז:

תשובתה של אם למכתבו של „חייל פשוט"

מאת אמא קטנה

פנייה לפציפיסטים
פנייה למשפחות השכול
פנייה לחיילים בחפירות

לאור הדרישה העצומה מן המולדת ומן החפירות למכתב זה, שהופיע ב„מורנינג פוסט", מצא העורך לנכון לתיתו בידי מו"ל לונדוני שיוציאו כעלון מיוחד, אשר שבעים וחמישה אלף עותקיו נמכרו תוך שבוע במכירה ישירה מן ההוצאה.

קטע מתוך מכתבה של הוד מעלתה המלכה

„מכתבה היפה של „אמא קטנה" נגע עד עומק לבה של המלכה, והוד מלכותה מבינה את מלוא המשמעות הנודעת למלים הללו לחיילינו אשר בחפירות ובבתי־החולים".

לעורך ה„מורנינג פוסט"

עורך נכבד, כאם לבן יחיד — בן שיצא למלא את חובתו בהקדם ובנפש חפצה — התרשה לי להשיב לטומי אטקינס, שמכתבו הופיע בעיתונכם ב־9 לחודש זה? שמא יואיל להשמיע באוזני חבריו בחפירות לא את אשר חושבת הממשלה, לא את אשר חושבים הפציפיסטים, אלא את אשר חושבות אמהות האומה הבריטית על גברינו הלוחמים. קול זה חייב להישמע, בהתחשב בכך שאנו ממלאות את התפקיד החשוב ביותר בתולדות העולם, שהרי אנו „הרות את הגברים" הנאלצים לקיים את הכבוד המורשת לא של האימפריה שלנו לבדה אלא של עולם התרבות כולה.

לאיש המכנה עצמו באורח מעורר־רחמים בשם „חייל פשוט", עלי לומר כי אנו הנשים, התובעות שקולנו יישמע, לא נסבול צעקות כגון „שלום! שלום!" כאשר אין שלום. התבואה אשר תנוע ברוח על האדמה אשר הושקתה בדם בחורינו האמיצים היא שתעיד לפני העתיד כי דמם לא נשפך לשווא. אין לנו צורך באנדרטאות שיש שתזכרנה לנו זאת. יש לנו צורך רק באופי חזק מאחורי כל המגיעים על מנת שנראה כיצד טרגדיה כלל־עולמית זו מובאת אלי סוף שיש בו ניצחון. דם המתים והגוועים למות, דם „החייל הפשוט" חוב מ„מצעיו הקלים" לא יזעק אלינו לשווא. הם, כולם, עשו את חלקם, ואנו, כנשים, נעשה את שלנו בלי לרטון ובלי לקבול. שלחו את הפציפיסטים אלינו, ואנו כבר נראה להם ולעולם, כי בבתים שלנו, לפחות, אין „יושבים בבית בחמימות נעים בחורף, בקרירות ונחת בקיץ". טמפרטורה אחת בלבד קיימת לגבי דירה של האשה בת האומה הבריטית, והיא להט מלובן. אין לנו שום דבר משותף עם אלו המטילות קלון על חובת האימהות הקדושה שלהן. אוזנינו אינן אטומות לזעקה הבוקעת בלי הרף משדה־הקרב, מפי גברים בשר ודם אשר אומץ־לבם הבלתי מוכרע נישא אלינו, כביכול, עם כל משב רוח. אנו הנשים מעבירות להם תחמושת אנושית בדמות „בנים יחידים" למלא את החסר בשורות, כדי שבהביט „החייל הפשוט" לאחוריו בטרם יילך „ללא שוב" יוכל לראות את נשות האומה הבריטית למרגלותיו, והן נשים שניתן לסמוך עליהן, להיעזר בהן, וקובלנה אין בפיהן.

תגבורות הנשים ניצבה, איפוא, מאחורי „החייל הפשוט". אנו, בנות המין המעודן, רך־הלבב, לא רצינו במלחמה. אין אנו מוצאות עונג בכך שבתינו מתרוקנים ובבת־עינינו נלקחת מאתנו. מה טוב היה אילו נשאר נערנו האהוב, המבטית, העליז, בבית־הספר. כולנו היינו מעדיפים להמשיך בלב קל בשעשועינו ובתחביבינו. אך תקיעת החצוצרה נשמעת ברמה, ואנו תלינו את מחבט־הטניס על הקיר, הוצאנו את החמודי שלנו מבית־הספר, הנחנו את התלבושת שלו בארון והצגנו באהבה בתעודה האחרונה שלו, שפולה „מצוין" — עטפנו הכול בדגל הבריטי ונעלנו הכול בארון, משם נוציא זאת לאחר המלחמה כדי לזון עינינו. אותו „חייל פשוט" אולי לא הביא בחשבון את הנשים, אך יש להן תפקיד במערכה, ואנו התעלינו לדרגת האחריות הנדרשת מאתנו. אנו מתגאות בגברינו, והם מצדם חייבים להתגאות בנו. אם יכזיבו הגברים, טומי אטקינס, הנשים לא תכזבנה.

טומי אטקינס לחזית פניה.
הוא יצא לשאת בעול הקרב.
האם „יושבי־בית" יודעים רק לרטון;
רק לבכות?
לא, עוד הדמעה מתוך עינינו תלוגה
וכבר כולנו מעש, נשתוקק
להתמודד שכם אחד אתך — אף גם
למות!

נשים נבראו כדי לתת חיים, וגברים כדי ליטול אותם. כיום אנו נותנות חיים תרתי משמע. אין להניח שנכזיב את טומי. לא נניד עפעף, אבל בתום המלחמה בל תהיה עינו צרה בנו, בהישמע התרועה „כיבוי אורות", אם נפרוש לשעה קצרה, קצרה עד מאוד, אל סתר חדרינו, ושם נחלוק עם רחל המבכה את בניה ייסורים גלמודים של לב אבל, ונעיף מבט אחרון על אותה תלבושת בית־הספר, בטרם נצא משם נשים מחוזקות כדי להמשיך במפעל המפואר שהוריש לנו זכר גברינו לעולם ולעולמי עד.

שלך, וכו',
אמא קטנה".

אז מה הן ומי הן גאולה כהן ותמרים העקמולה־ואורה שם־אור לעומת הלבה השוביניסטית המפוארת הזאת? אפילו מי ששם בפי טרומפלדור את המילים האבסורדיות „טוב למות בעד ארצנו" לא יגיע לעמוד בד' אמות של אותה „אמא קטנה".

תרגומו של מאיר ויזלטיר קולח, … המלם את סגנונו של רוברט גרייבס … — ובעיקר לאלה המבקשים לבחור …

א.ב. יפה

החיים המוסיקליים

ראיון עם נתן שחם, עם הופעת ספרו „רביעית רוזנדורף" (עם עובד).

ש: מה הם סודות המעברה שלך העלילה של הספר התרחשה ב־1937. קשה להניח שיכולת לבנות רומן כזה רק על רקע זכרונות אישיים או התרשמות בת־הזמן. על איזה חומר ביססת את העלילה?

נתן שחם: התכנית לכתוב ספר על רביעיית מיתרים עלתה בדעתי לפני שנים רבות. כצייר סיני שלמד שנים רבות לצייר נוצה ובמחי יד אחת צייר תרנגול, כך אספתי את החומר במשך שנים רבות עד שהרגשתי שיש לי מספיק נוצות לתרנגול. בחרתי בשלהי שנות השלושים, כי הזמן ההוא נמצא מתאים להמחיש את הרעיון המונח ביסוד הספר הזה, לאמור שאפילו המוסיקה, והאלומנית והאלמקומית מכל האמנויות, אינה יכולה לחיות מחוץ להיסטוריה. משקפים ודאי שלא.

ש: כן, אבל לאלה יש־בעיות של פרנסה, תעסוקה.

נתן שחם: תמורת מבעיית הפרנסה והתעסוקה בעיית הזהות הלאומית. אחרות מן הדמויות בספרי היה סבורה שלוחות היהודית. שלום הוא סכל, פרח קורח, האמינו שאפשר לחיות בארץ „במוסיקה בלבד" להמתין עד יעבור זעם כדי לחזור למרכז התרבות בגרמניה.

ש: גיבורי רביעיית רוזנדורף הם יוצאי גרמניה וזה טבעי. רוב הנגנים שהגיעו לתזמורת של הוברמן באו משם.

נ. שחם: אחרים באו מהונגריה — אפילו הוברמן לא נולד בגרמניה — ושנים קודם לכן הגיעו לארץ מוסיקאים יהודים מרוסיה. אודיסה היתה ביה"ד לכנרים גאונים.

ש: האם אתה חושב שההתייחסות של יהודי רוסיה למוסיקה היתה שונה מזו של יוצאי גרמניה?

נתן שחם: לא. אבל הגאונים לא הגיעו לארץ. אלה מהם שהגיעו לארץ בחרו לבוא לכאן, ולכן לא התאימו לספרי. היה לי עניין באנשים שלא בחרו לבוא לארץ, למעט אחד, שעליו השקפותיהם מתחררות. לא צירפתי „נטע זר" כדי שלא להוסיף נימוק לפירוד לבנות מלבד הטבע, האופי, וההשקפות על מוסיקה, המשקפות תמונת עולם.

ש: המכנה המשותף לגיבורי ספרך הוא שכולם חיים באמנות וכל היתר טפל לעיקר. אין להם שום מחוייבות חברתית ואינם מזוהים עם מאבקים.

נתן שחם: לא בדיוק. כולם, בעצם, לרצונם ולאנסם נעשים חלק מן ההוויה של ארץ ישראל. גם מי שמוותר על המעורבות מוצא עצמו מעורב, כאותה נערה יפה, בת 14, שהמנגינה נגד משלוח נשק להודו סין בשנות החמישים. שאלו אותה העיתונאים: מה לנערה יפה כמוך ולפוליטיקה? אמרה: איני מתעניינת בפוליטיקה אבל הפוליטיקה מתעניינת בי. גם לגיבורי ספרי קרה אותו דבר עצמו הפוליטיקה התעניינה בהם.

ש: אבל רוב הציבור היה „מחובר" לחיים הפוליטיים בקשר אמיץ ביותר, ואתה בחרת ב„תלושים", הנאחזים במוסיקה בעקשנות.

נתן שחם: כל אדם הוא גם תלוש וגם מחובר. אבל לא זה הנושא שהעסיק אותי בספר הזה, אלא הקשר בין מוסיקה לחיים. האנשים שלי תלושים גם ממקום אחר, מגרמניה שנעקרו ממנה שלא מרצונם. בכוונה בחרתי באנשים שלא יכלו לפתח קריירה בינלאומית. הם גם קרבנות של מוגבלות הכישרון המוסיקלי שלהם, הם, אגב, אינם עוסקים ביצירה אלא בביצוע, ובעיות אינטרפרטציה משאירות תחום מצומצם למימוש הייחוד. אבל אף באמת אני אשם שמספר התלושים בספר הזה גדול ממספר המחוברים. הייתי מציע לשפוט אותי לפי כל עבודותי כולם. הקדשתי למחוברים מרעה. ולאנשים בעלי תודעה פוליטית חברתית חלק נכבד מזמני, הגיעה שעתם של המחוברים פתחה.

ש: האם אינך חושב שאלה אינו שהיא התפתחות בהלך־הרוח השתחררו איזה שהם מעצורים, ועל כן הותרת לעצמך להיפנות אל ה„לא־מחוברים"?

נתן שחם: לא. בספר „עצם אל עצמו" עסקתי בקומוניסט שנתלש מעולמו הרוחני ומצא את עצמו מחובר למציאות, שלפנים אמר לה לאו. בספר הזה נתעוררה אצלי אמפטיה כלפי אנשים שהשתתפו ביצירתה של תרבות שלא בכוונה. בעצם, תרבות נוצרת לא רק על־ידי אנשים הנמצאים במרכזו העשייה או במוקד העניינים, אלא גם על־ידי אנשים שלא רצו אלא לעשות מוסיקה. כיוון שבוודאי ביהודים נוסף מימד טראגי לזיקה שלהם לתרבות הארץ־ישראלית, אלה היו יותר גרמנים מהגרמנים. הם האמינו שקיימת גרמניות טהורה שהגרמנים השחיתו ואילו ניתן להשאיר אותה בידי היהודים היתה נשמרת טוהרתה. מה שנוצר בארץ היה זר ומוזר להם, ואעפ"כ הן היו חלק מן התרבות הצנעית.

ש: נחזור אל מה שאתה מגדיר מוסיקה כאורח חיים, ניגנת גם בתכנית טלוויזיה בתוך רביעיה, ניכר היה שגם אתה שותף לתחושה הזו. איך היית מסביר את מקומה של המוסיקה, ודווקא המוסיקה הקאמרית, במכלול חיי האדם כיום בישראל ולא רק בישראל?

נתן שחם: מוסיקה קאמרית היא בעצם תמצית של קיום אנושי הוגן. עבודת צוות בלי תחרות תוך שאיפה לשלמות, בלי מנצחים ומנוצחים. אין מנצח. אמר לי מרען חברו: כך גם המדע המודרני; יש כינור ראשון, אבל הוא ראשון בין שווים. אבל כל ההישגים המדעיים הינם פרי עבודת צוות — אגב, ככל שהמוסיקה מודרנית יותר כך מתמעט ההבדל המעמדי בין הכלים. ברביעיות של ברטוק, למשל, יש שוויון מוחלט בין ארבעה כלים.

ש: האם זה גם תורם לאיזה איזון נפשי, לאיזושהי שלווה? האם זה פותר בעיות של הגיבורים שלך, המוסיקה הקאמרית?

נתן שחם: אפשר לומר שהמקצוענים אינם זוכים ל„שלווה" שזוכים לה החובבים. גם רביעיות מתחרות זו בזו, אבל אין שם אותו המתח הקיים בין סוליסטים הנמצאים בתחרות מתמדת, במאמץ בלתי פוסק לשמור על־מעמדם בפיסגה.

ש: אבל בכל זאת, לא כולם שווים, רוזנדורף שווה יותר מאחרים?

נתן שחם: הוא טוב מהם טכנית. אבל הבסיס המוצק של הרביעיה שלו היא דווקא אוה שטאובנפלד, האישיות היציבה ביותר. אף כי מבחינה אינטלקטואלית אין היא מסוגלת להבין מדוע דווקא היא מסוגלת להקיף גם את האמנות המודרנית, המעוררת לעתים כי רעיונות פילוסופיים וחדשים מקדימים במוסיקה את המלים.

ש: אני התרשמתי ששטאובנפלד איננה, בלשון המעטה, הדמות הכי סימפטית בספר, הייתי אף אומר, … אם אצל אחד יש זיקה לאמנות, או לאחר זיקה הרמונית, הבכל זאת יש בו משהו מן … אבל אגב, ואילו אצלה יש כבר … בין העיסוק במוסיקה ובין החיים … שם היא מתגלה בצורה וולגארית ביותר? נכון?

נתן שחם: איני רוצה לחלק ציונים לדמויות בספרי. אני אוהב את כולן, אפילו את אוה שטאובנפלד. היא חביבה עלי במיוחד. והיא חביבה עלי כיוון שהיא פמיניסטית מבלי להגדיר את עצמה כך. כמוני כמוה אין היא מבינה מדוע גבר שנכנע ליצריו נחשב לאדם נחמד ונעים, והאשה הממשת את יצריה היא מפלצת. ובעצם, אין היא כל כך טורפת גברים כפי שסבורים כמה גברים. אין היא חסרה רגשות עמוקים. את רוזנדורף היא אוהבת. כיוון שרביעיית המיתרים מלמדת אותנו שלא תמיד צריך לנגן במקסימום הטון ובכל הקשת. היא לומדת לפתח דיקות. אנוש גם ברגשות עצורים וגם ברגשות מתפרצים. היא אפילו שמרנית קצת. רוזנדורף הוא בעל משפחה ואינה רוצה לפגוע בו. על פרידמן: היא חסה ואינה מנסה לפתותו כיוון שהיא יודעת שהדבר יפגע בערכיו.

ללבנטל היא מעניקה מתנת פרידה, אולי כדי לשמור לה מדור בתודעתו.

ש: הסצנות הארוטיות שבספר הזה, דומני, שגם מבחינתך, יותר גלויות מאלה המופיעות בספריך הקודמים.

נתן שחם: לא.

ש: אתה לא חושב שהפעם השתמשת במלים שלא היית מרשה לעצמך לפני כן?

נתן שחם: לא. ב„עד המלך" שם יש שורה ארוכה מאוד של ביטויים המלמדים כולה למה היא נכנסת לחופה. לגבי מין בספרות חייב הקורא להציג לעצמו שאלות אישיות. שאלה ראשונה: האם הוא מבהיר משהו? שאלה שניה: האם למדתי משהו על מין? והשלישית: האם האדם למד משהו על עצמו? שאלת הסגנון היא אחרת. האם הוא תולם את הדמות המדברת? לא שמתי בפי רוזנדורף או פרידמן מלים „גסות". אלו יוצאות מפי מי שמתבטא בדרך כלל באופן בוטה; הלשון הגסה הזו היא שלו לא שלי.

ש: נחזור לעניין המסר: לבנטל הוא המדבר והוא מביע את השקפתו. יש רושם כאילו אתה כותב נגד עצמך כשאתה נותן לו להתבטא בצורה חופשית. ומביא לקורא ללכת אחריו. הקורא מתחיל לחשוב שאולי באמת האידיאולוגיה שלו… יש סוג סופרים כאלה, בימינו, אדם כותב נגד עצמו. אתה כותב נגד עצמך?

נתן שחם: כלל לא. לא השתמשתי … להביע דעות אנטי ציוניות … מבחינתי … של לבנטל. אני מיואש מציונים רבים כמוני אבל לא מהציונות. אם הקורא במבוכה, הרי זה שלו. ולמטרה הוא יואלץ לחשוב. אם יש לספרות תפקיד הריהו לעורר מחשבה. והמטרה של הסופר היא להעמיד כנגד השקפתו שלו כל דיעה שעלולה לסתור אותה — וזאת לא כדי להחליש את עמדתו אלא לחזקה. והמטרה שלי היא למסור את הרעיונות שאינני מסכים עמם בפי דמויות חזקות. מה הרבותא להפקיד את הרעיונות שאינני מסכים עמם בפי טיפשי? אינני נוהג להפקיד את הרעיונות שאני מסכים עמם בידי הדמויות החיוביות והחזקות דווקא. להיפך, הם מתחזקים כאשר הם יוצאים משכנעים אפילו מפי איש לא נחמד.

ש: אומרים שבספר הזה אתה מעמיד בסימן שאלה דברים שפעם היו בחזקת ודאי.

נתן שחם: תמיד העמדתי הכל בסימן שאלה. כוחה של הקבוצה האידיאולוגית שאני משתייך אליה, שהיא מרשה לעצמה להעמיד בסימן שאלה את כל הערכים שלה. היא לא כתבה אף פעם ספרי קודש ולא היה לה מעמד הר סיני. זו גבורה גדולה להיות כאנשים מאמינים בלי אלוהים, גיבורים או מלכים. יש מי שמצא הרהורי כפירה ב„אבן על פי הבאר". ויש אנשים שנפגעו מהספר ההוא.

ש: האם הבחירה של ארבעה מונולוגים ובסוף הפרק של לבנטל והכוונה להביע משהו?

נתן שחם: כן. ראשית היא מביעה השקפת עולם פלורליסטית. בכל פרק העומד ברשות עצמו, לא יכול להימצא יותר מאדם חושב אחד, כל היתר מתנהגים ומדברים. כאן יש לצורה תפקיד להבהיר את שוויון הערך של הכלים, לכל אחד מן הכלים ערך לעצמו. החמישי הוא המקהלה, או הקהל.

ש: אגון כותב ספר על הרביעיה, האם ספרך הוא הספר שכתב הוא?

נתן שחם: לא, מישהו טעה פה.

ש: והיו סופרים שהכניסו את עצמם לרומנים וכיהנו שם כגיבורים.

נתן שחם: אני מוכן להסכים אתך שהדבר הזה אפשרי, אבל לא זאת היתה כוונתי.

ש: חלק גדול מהפרדוקסים שבספר הזה שייכים בכל זאת לנתן שחם ולא לפרידמן ולא לרוזנדורף.

נתן שחם: לעיתים קרובות אני קורא ספרים שבהם עוסק הסופר בנסיון או להעלים את עצמו או לחשוף את עצמו. מלאכה לבטלה. נוכחות הסופר או אי נוכחותו אינה חשובה כדי כך שצריך לבלוע אותה. ספרים נכתבים ע"י סופרים והם תמיד נוכחים וזאת יודעים גם הסופר וגם הקורא.

ש: הפרק האחרון שלך כתוב בטכניקה של זרם תודעה.

נתן שחם: השתמשתי בה באירוניה. לבנטל מגלה שאין שחר לטכניקה הזאת, כי המחשבות מהירות מהכתיבה ולכן בסופו של דבר כדאי להתאמץ עוד קצת ולנפות את התבן מן הבר.

ש: שאלו אותך גם מיהו, בעצם, אגון לבנטל?

נתן שחם: כן, ודאי.

ש: ויש לך תשובה?

נתן שחם: לא, אפילו שאלו אותי בשידור חי אם הוא ארנולד צוויג. כמובן שלא. ספרית פועלים הוציאה לאור את צוויג ולא הוציאה את לבנטל. בחרתי בלבנטל מפני שעדיין לא היה סופר ידוע.

ש: שאלו אותך האם רביעיית רוזנדורף היתה קיימת?

נתן שחם: כן. ואני יודע אם להתייחס לשאלה הזו כמחמאה, או לראות בה עדות למגמה רווחת, לחפש את המפתחות לרומנים שלא נתכוונו כלל להיות „רומנים של מפתח", כאילו הספרות הבדיונית יש לה עניין ציבורי אם היא מצליחה להלשין על מישהו.

אילן שיינפלד

גּוֹלָה בִּלְבַב שָׁרוֹן

מוֹשַׁבְתִּי נוֹפָהּ נִבְצַע נִטְעֵי דְקָלִים
עֲקוּרֵי חוֹלוֹת עֶרֶב
לְמַלֵּא וְלַחְפֹּר בָּהּ חוֹל יָמִים.

עַל כֵּן אַף נַפְשִׁי גּוֹלָה, גּוֹלָה
מִיַּלְדוּתָהּ, הוֹלֶכֶת וְנִמְלֵאת
מִלּוֹת מַגַּע וְאֵרוֹטִיקָה שֶׁל נְעוּרִים.

עַכְשָׁו, שֶׁאֲנִי יוֹשֵׁב בִּלְבַב שָׁרוֹן,
לֹא רַךְ גַּם דָּבָר. הַיּוֹם רֵיקָן,
הָרוּחַ עוֹמֶדֶת, וְהַזְּמַן לֹא נִגְמַר כָּל עָבָר.

עוֹדֶנִּי רוֹכֵן, תָּמֵהַּ עַל הַתּוֹקְרָנוּת,
כְּבָר מַעֲרִיב, וּמֵרָחוֹק
מְרַחֵק צוֹעֵד הַיּוֹם אֵלַי אִיטִּית.

ד' בסיון תשמ"ז

אחרון תהומה

משמאי מחשבותי. אני
נובר מים, מישור
המים המוריד לנו לשחור.

השחפים משחרים. גם אנו
מתאוים לאהבה,
ולכן מביאים לכאן אוב

נבקרן פסועים על פני המים,
נבנתיבה עליון
אשר עוברת גם הבות.

אני מסגל עצמי לסגלות
השבע. לסגל־פחה
המיפה את שפולי הגוף.

אף איני רואה בו
נחם. לא
אני האחותי מחלוף.

ג' בתמוז תשמ"ז

אחרי ההמדומים

אחריתי את הקריאות. הדאי
שאת הלהט השורן מגשפי
הצערים בקרי. לא נותר לי
אלא להכות לה, אבל
שום אשר אין כאן [illegible]
[illegible]

ד' בסיון תשמ"ז

רחל קמה

אִם לִהְיוֹת קָנֶה
הַחַיִּים מְאֻמָּתִים דִּיגִיטָלִיִּים. מַה שֶּׁלֹּא אֱמוּנָה
לְהַאֲמִין שׁוּב בְּמַחֲזוֹר הַמַּיִם מְסֻפֶּרֶת
לְמַהֲלַךְ הַנֶּפֶשׁ. אֵין תֶּלֶם מַעְגָּל חָרוּשׁ מִשְׁכָּבָה.
מְתוֹגֵי הַשָּׁעוֹן הֵם אֶצְעָדָה עַל אַמָּתִי —
עוֹד לִפְנֵי שֶׁנִּתְרְשָׁה כִּי קַיִּים לְאָרְךְ.
הָאוֹפֶק חָלָק.
רַק מַה שֶּׁהוֹתַרְתִּי בְּצֵל עִקְבֵי הוּא הָיָה
הוֹמֶה בְּשִׁפְעֵי הַמַּיִם.
מַבָּט לְאָחוֹר מַמְצִיא הִרְהוּרִים עַל תַּכְלִית.
אֲנִי פּוֹסַעַת קָדִימָה עַד תֹּם הַפּוֹלְלָה
אֶל הַקַּו הַנֶּעְלָם מִמֶּנִּי.

מחזה לא־גמור

(המשך מעמוד 15)

יכול לחלץ אותך. עלי לצאת מיד אל המסע הגדול, להתייצב לפני האלוהים ולהעיד על מעשי כולם. האם תסכים להילוות אלי?
העורמה: ברצון רב. אם כי איני סבור שנוכחותי תהיה שם רצויה.
האיש: כן. יש פה מגבלה. אבל תוכל להעיד שאני מישהו ולא מאן־דהוא.
העורמה: אתה מישהו? לא ידעתי. משהו למרות ממני, מישהו. טוב. תמיד אני נכון לעזור לידידים, אבל יהיה עליך לשאת אותי על הכתפיים, וגם לקחת שתיים, שלוש, חביות בירה לדרך.
האיש: תיפח רוחך, סוחך לשאת אותך... וחביות של בירה... לך תפסח. (העורמה מתרחקת. עכשיו הוא פוסע היטב על שתי רגליו) עולם רקוב. כל אחד אוהב רק את עצמו. אבל יש עוד סיכוי. הנה הנאמנות. (הנאמנות מופיעה בדמות נערה צעירה ויפה) אותה אפשר לבטח בוחה להעלות. אני מאושר לפגוש בך. האם את זוכרת אותי?
נאמנות: כן אדוני. אתה הוא מאן־דהוא.
האיש: לא. אני הוא מישהו.
נאמנות: אולי, זה היינו־הך.
האיש: כן. כן. השנים... אך את, כמו שהיית. עורך חלק ועיניך לחות. האם את פנויה הערב?
נאמנות: שכחת שאני נאמנות, ולא איזה אחת שמסתובבת.
האיש: זה בסדר. תעשי הפסקה ללילה אחד. בחוץ קר, אך בחדרי תנור מוסק ויין...
המוות: שכחת מאן־דהוא שאנחנו ממהרים. זמנך עומד לפקוע.
האיש: ממהרים? באמת שכחתי. ובכן, ראי נא עלמתי, פתאום קורא לי המוות לבוא להתייצב לפני האלוהים ושם להישפט. הלוא תסכימי להילוות אלי, ובתורת ידידה גם להעיד על מעשי הטובים שנעשו בתום, ללא בקשת תכלית.
נאמנות: איך שהמוות משנה את האנשים! אתה תמיד ביקשת את התכלית.
האיש: נו, נו. חשבתי שהתבגרת. אהבה מופשטת — כמו חץ בלי קשת.
נאמנות: פתגם יפה. וכמה פעמים בגדת בי?
האיש: ומה רצית? אי אפשר לדרוש מן הרוח לנשוב דרך חלון אחד, ומגבר לשכב רק על צד אחד. אבל הנשיקה הראשונה?
נאמנות: היא היתה חמה באמת. אני זוכרת אותה.
האיש: והשניה?
נאמנות: לא רעה. אני זוכרת.
האיש: את רואה? עכשיו בואי ונלך...
נאמנות: אבל על השלישית כבר אינך שואל.
האיש: לכל הרוחות, תאוותנית שכמותך. אולי גם השלישית צריכה להיות השד־יודע־מה? טוב. אל נריב עכשיו מריבה קרתנית. נשכח את העבר. העתיד חשוב יותר. הנה, אני מציע לך נישואין. מיד, ללא ריחוי.
נאמנות: זה מאוחר דודי, זה מאוחר. (הולכת)
האיש: לכי? לכי תאוותנית פושקת רגליים. (למוות) בוא, נלך. ככה זה כאן. חבית ריקה אינה שווה יריקה. נלך. (פונים והולכים עד כסא האלוהים)
המוות: אדוני, מילאתי את מצוותך.
אלוהים: טוב ויפה. אין כמוך שליח נאמן, המוות. (נוטל את הספר מידי האיש) ספר דל ורזה.
האיש: חלק מן הדפים נתלשו ואבדו. אך ספר החשבונות המסחרי...
אלוהים: טוב. טוב. גם זה מספיק לשלוח איש לגיהינום.
האיש: לגיהינום? (בפחד) אם יורשה לי להעיר, לא קיבלתי הודעה או התראה מוקדמת.
אלוהים: ומה כל דברי הנביאים ודברי השליחים הכתובים בספרי?
האיש: אני מצטער, אלוהים. אינני קורא ספרים. רק עיתונים.
אלוהים: אי ידיעת החוק איננה פוטרת מעונש. אנו ניגשים למשפט, מאן־דהוא.
האיש: אנא האלוהים. עצור. אם מותר לי להעיר בטרם יתחיל המשפט הרי שנפלה פה טעות.
אלוהים: מרדנותו? אין טעויות בממלכת השמים כפי שאין רעש בממלכת החירשים.
האיש: אנא, סלח נא אלוהים. אולי לא בחרתי במלה נכונה. בכל אופן אני אינני מאן־דהוא, אלא מישהו. מאן־דהוא ידידי כלוא זה 8 שנים בבית הסוהר. כיוון שכך מצאתי שיהיה זה בזבוז משווע שלא להשתמש בשמו, שהרבה יתרונות תלויים בו. הו, איזו קלות דעת מעציבה.
שטן: תוהו ובוהו. תוהו ובוהו.
האיש: זה לא נורא. אבל האם לא יעשה לי צדק?
אלוהים: צדק נעשה לך, וצדק יעשה בך. תיכף ובקלות נהפוך טעות של לכאורה לאמת מרה.
האיש: אבדתי. אבדתי. הכך יעשה לי צדק? אבדתי...
אלוהים: הנה לאנחות. ומה חשבת לך? שבגלל טעות קלת־תיקון נשיב אותך אל העולם הרע ההוא? הם עוד עלולים להפוך אותך לבנו השני של אלוהים ולשבש את סדר העולם. קבל את הדין בשמחה.
האיש: ומהו הדין, לפני שאני שמח.
אלוהים: אתה תישאר מת. זו מידת הדין. אך בתורת פיצוי שיש בו חסד, נעלה אותך למדרגת קדוש ממעלה שניה.
האיש: לא. לא. איני רוצה להיות קדוש. לא דין ולא סליחה... (אל הבמה מוריץ לפתע פראנץ שמיט)
פראנץ: (לאיש) נבל. קבל את הדין ולך שב במעלת קדושים. (אל הנס) סלח לו אלוהים, הלוא הוא נבל שפל בצלם אלוהים.
אלוהים: פראנץ.
קולות: (המולה באולם) מטורף. מטורף. להוריד אותו. רד. רד.
פראנץ: (לקהל. בצחוק) שוטים! הוא לא יתן להוריד אותי. לא כן, אלוהים? כל השואל יקבל, והדורש ימצא, והדופק יפתח לו.
השטן: (בנחת) רד פראנץ. רד מן הבמה. אתה מפריע.
פראנץ: (באירוניה) מפריע... אתם שומעים? אני מפריע. חמיר מפריע.
(רציני) הלוא תפתח לי שער, האלוהים. (המולה)
השטן: רד פראנץ. אתה מפריע באמצע ההצגה.
פראנץ: הצגה? הצגה. הכל הצגה. ומתי תסיימו מהר? מתרחיים? כעד שנה? (בצחוק) ובכן, גם אני משחק. האם אין כאן תפקיד בשבילי? קהל נכבד של אורחי הארנהיים בחיל ורעדה חזו בא בפראנץ שמיט. זה אני. נולדתי וגדלתי כמו כל איש בעולם. אבל למה בגיל 17 הייתי וצייד בגיל 19 הרגתי אנשים ונשים? בגיל 23 כרתו לי יד אחת? למה לא נשאתי אשה, ולא הולדתי ילדים? בגיל 36 חזרתי מן השבי להארנהיים. למה מצאתי את אימי? ולמה אני נעלם? (צוחק) נעלם... אחר, הנס ואלדמר חיסל אותו, האלוהים. האם לא יעשה לו צדק בהארנהיים? (המולה באולם)
גבריאלה: (בתוקף) די! רד פראנץ! אתה מקלקל את השמחה של האורחים.
פראנץ: הו, סילחו לי אורחים. סלח לי אלוהים. תנו לי לתקן את שקלקלתי בשיר קטן שתחילתו עצובה וסופו שמח.

א. ביום ראשון, אולי שישי
יצאתי מעולם התוהו,
לשוב בלי כובע לראשי
אל זה עולם הבוהו.
התוהו והבוהו...

ב. אבי על מטאטא נדף
אמי אז הסתתרה לתוהו,
כל תרים אל מול פני חוגף
פה, בעולם הבוהו
התוהו והבוהו...

את היתר שכחתי. האין זה משעשע וגם נוטע תקוות?
אלוהים: דיו מספיקו להלצות שלך יש טעם חמוץ, פראנץ.
פראנץ: הו. לא. אני סתם פושק שפתיים וממצמץ בהם לשם שעשוע. האם זה חטא?
אלוהים: כן. בהארנהיים זה חטא.
ליזה: בוא הביתה פראנץ. בוא הביתה.
פראנץ: הניחי זקנה. יש לו חוש הומור, לאלוהים. אבל גם אני החלטתי להמור לצון ולחסל את הנס ואלדמר. (המולה)
ליזה: (מתפרצת) לא, פראנץ... לא אתה... אלוהים ידון אותו...
פראנץ: לא בהארנהיים, אמא. כאן הנס הוא אלוהים ואני אדון אותו. (המולה)
ליזה: לא פראנץ... בשם אלוהים... בוא הביתה...
פראנץ: לכי הביתה. לכי, התפללי לעילוי נשמתי. (לקהל) קהל נכבד! ניסיתי לבדר אתכם כיד אתה, ואם פרעתי קצת את סדר הדברים, יסלח לי אלוהים. (להנס) אתה סולח? (לקהל) שלום אדונים. אני הולך. (יוצא שמה. המולה)

יעקב סימן־טוב

אקדמיה אוכלת יושביה

אילן רדום: הפרוצדורה, תיאור של אירוע אקדמי־משפטי, הוצאת „רשפים", 1987

ספר זה, הכתוב באיפוק רב ובנקיון הבעה, מגולל פרשה המעוררת הרהורים נוגים על הדינמיקה המוזרה של תהליך הברירה, קליטה ופליטה, של מדענים צעירים בתוך מחזור־הדם של הקהילה האקדמית בארץ.

אדם תמים יכול להניח לתומו כי סגל המדענים, החוקרים והמורים במוסדות המחקר וההשכלה הגבוהה בארץ (ובעיקר, כמובן, באוניברסיטאות ירושלים ותל־אביב) — ואפשר גם בעולם הרחב — כולל מן הסתם את הטובים ביותר שבאו בשערי היכל־המדע, לאחר שהטובים פחות נפלטים מן המערכת, מן הסתם, בתוך תהליך ברירה קפדן, אובייקטיבי וזהיר. לדאבון הלב ולמרבה התמיהה אין הדברים כך, ועל כל פנים — לא תמיד כך.

המונח „פרוצדורה" — שהשתרש באוניברסיטאות שלנו לציין שמורה אוניברסיטאי מצוי בהליכים להעלאה בדרגה או להמרת מינויו בנסיון במינוי קבוע, קנה לו שביתה, כנראה, על שום היכתם של פרופסורים ותיקים בעלי רקע מרכז־אירופי, למילים ומונחים לטיניים. מה עומד מאחורי „פרוצדורה" כזו הוא עניין משאר עניינים המפרנסים את עמודי הספר הזה. סח לי פעם ידיד, פרופסור נכבד, אחד ממאורות תרבות והמדע הישראלי, מן הבולטים בממלכת המדעים — הפילוסופית — שמנסיונו הרב בקהיליה המדעית בארץ הוא יודע כי במקצועות רבים במדעי הרוח והחברה ואף במדעי הטבע, קיימת מין סלקציה שלילית שלא בכוונה תחילה: לאמור — לא תמיד הטובים ביותר נקלטים בסגל החוקרים והמורים כתום תקופות מינוי לנסיון, המתחדשות בהתאם ל„פרוצדורה", אחת לפרקי־זמן מסויים. התרחבות השכלה הגבוהה ותהליכי ההתמקצעות וההתמקדות בתחום צר בלבד דחקו מזמן את רגליו של המלומד האוניברסלי ורוב־האשכולות, או של המורה הטוב, היודע להנחיל לתלמידיו תורה ושיטות מחקר. הטובים באמת, מתברר, לא תמיד מעוניינים או יכולים לעמוד בדרישות המחמירות של ההתמחות בתחום צר, שכישוריה הם כמות הפרסומים בכתבי־עת מדעיים. ועתה קרה מכסה את מצוי למחשבה הרישמית שאיינשטיין הצעיר, למשל, יכול היה על נקלה להיפלט מהמערכת האקדמית בזמן הזה, אילו היה נתון לשיפוטן ההערכותיהן של ועדות אקדמיות כנדרש ב„פרוצדורה", על פי מספר פרסומיו המדעיים בלבד. מי הסיכה שמדענים צעירים באוניברסיטאות שלנו הם מן הבריות העסוקות ביותר, המודאגות ביותר והטרודות ביותר שהם נועלים עצמם מכל עניין ומשקיעים את כל מרצם ומאודם בפרסומים מדעיים (וגם לפעמים ביחסי־ציבור נאותים), הם רדופי סיוט של תאריכים ומועדים קצובים — של עצמם ושל אלה המצווים לקרוא את עבודותיהם או להתייחס אליהן, הכל במירוץ המטורף אל קו הסיום לקבלת קביעות ולאחריה שלוות הפרופסורה, הקורצת באופק, וגם, כמובן, לחוקרים רבים וטובים אחרים המצפים במקצה המירוץ יחד עימם.

אכן, אל המרוץ לקביעות מגיעים בדרך כלל הטובים מתוך אלה שבאו בשערי היכל־המדע, אך במירוץ עצמו אל קו הסיום מגיעים המתמידים, העקשנים, האופטימיים, ועוד בעלי תכונות שונות, שהכישרון לא תמיד המכריע שבהן. תוסף לכך מדיניות הקליטה בהתאם למצב הכלכלי במדינה, שנות שפע והרחבה באוניברסיטאות או, להיפך, שנות רזון וצמצום, הרי לך הסבר נוסף לקליטתו הקבועה של פלוני במערכת האקדמית או, להיפך, לפליטתו של אלמוני ממנה.

ד"ר אילן רדום, יליד הארץ, היסטוריון במקצועו, שתחום התמחותו הוא ההיסטוריה של אמריקה הלטינית בעת־החדשה, הוא אחד המדענים הצעירים שהגיעו אל קו הסיום וכשלו בטשו. הוא ניסה לערער על הערכות המנגנון האוניברסיטאי המשפטי בהחלטת מי לקביעות ומי לפיטורין, והמערכת שניהל היתה כבדה עליו. המציאות תמים של אדם המאמין בצדקתו נקלע האיש למבוך קפקאי של יחיד הנשחק בין גלגלי מערכת גדולה ומוסכמות חברתיות, ומאבד את דרכו בלבירינת משפטי מתמשך ומפרך שכמו־כצפור, תבנית היחיד והבודד, שחיה, כשולה מרשי הספר. שני נתונים חיוניים לקבלת קביעות עמדו לכאורה לזכות המחבר: כמות הפרסומים המדעיים בכתבי־עת מדעיים חשובים, וסיבה הנלווית, שקיבל גושפנקא מדעית הדיסמשפטית של אחד מבכירי ההיסטוריונים שהוסמך לתת חוות־דעתו לצורך הפרוצדורה. ולמרות הכל משהו השתבש בתהליך. יחסי אנוש גרועים? עיתוי אומלל? סכסוך בין מחלוקות? מאבק על תקנים? על כל פנים, איזה סיכוי יש לאדם בהתדיינות משפטית ממושכת בכל הערכאות המשפטיות, בעומדו לבדו ללא פרקליט (שכן תקציבו אזל כבר מזמן), אל מול המערכת האוניברסיטאית ופרקליטיה, המסולחים והמנוסים, המשרתים אותה ואת יוקרתה בשכר נכבד? היחיד שנכנס לנתיב היסורים בקצהו האחד, וכולו תום ואמונה בצדקתו וביכולתו להוכיחה, יצא מן הקצה השני וידיו על ראשו. וכפי שסח לי ידידי הפרופסור: „אם האוניברסיטה רוצה להכשיל מישהו, אפילו אלוהים לא יוכל לעזור לו." כשלון מאבקו של אילן רדום הניב במקרה דנן כמה דברים טובים: האחד — הספר שלפנינו נקרא בנשימה עצורה, הן כמסמך אותנטי על עולמם העלום־כמעט של מיטב הכשרונות בישראל, הנשחקים בין אבני־ריחיים אדירות של המאבק המטורף להישרדות במערכת האקדמית (ובתוך כך נפגעים לא במעט עולמם הפרטי, בני משפחותיהם וכישרון־היוצר שלהם) והן כסיפור בדיוני על מאבקו של היחיד באשר הוא לצדק אל מול מנגנונים חברתיים משומנים, אל מול חולשותיהם של שופטים ופרקליטים ומנהלים, ואל מול שרירות־הלב הביורוקרטית. הסיפור הפרטי של המחבר מעמיד לפנינו במלוא החריפות מצבים אנושיים יסודיים המוכרים לנו כל כך מתחומים רבים ושונים. כשהוא תבודד, המובס צעיר אחר צער, עלול להיתפס מחמת מוסכמותינו החברתיות, כלוקה בפרנויה, רחמנא ליצלן. מעשה במרצה צעיר שקרא את הספר הזה, שריפרף בין דפיו, החזיקו פתוח בכשני שליש ממנו, הצביע על עמוד מסויים ואמר לאשתו: „הנה, עד העמוד הזה עברתי גם אני."

הדבר הטוב האחר שצמח מכך הוא שאילן רדום, מחמת שנתפנה ומנו מן האקדמיה, העשיר את הציבור הישראלי במספר עבודות חשובות: שאחת מהן מתנוססת בכבוד בספרייתו של כל שוחר אמנות, והיא „האנציקלופדיה לאמנות הציור והפיסול" ב־4 כרכים שיצאה בעריכתו בהוצאת „כתר". עבודה חשובה אחרת שלו, היא „האנציקלופדיה לתולדות הכנסייה" באנגלית, הזוכה למוניטין רב באוניברסיטאות ושונות בארצות הברית ואנגליה. למרבה האירוניה, מדענים ומרציים בתחום התמחותו בהיסטוריה המודרנית של אמריקה הלטינית, ממשיכים לראות אותו כמומחה מרעיש, שנים רבות לאחר שהודח מעיסוקו זה.

מכל מקום, עד קו מאוד שמערכות האקדמיה עלולה לקחת קשה כל כך, [illegible] יותר.

דני ורט ■ קולנוע

כל המי ומה

מבט על פסטיבל הסרטים בחיפה

ברונו גאנץ, שיתארח בפסטיבל, וסולביג דומרטין ב„מלאכים בשמי ברלין" לוים ונדרס

עונת הפסטיבלים עוד לא הסתיימה, או אם תרצו, זו תחילתה של העונה החדשה. פסטיבל הסרטים, השב למפת הפסטיבלים בארץ לאחר היעדרות בת שנה, מציע מבחר עשיר של קולנוע שיתפרש על ארבעה ימים ממחר. בפתיחה תיערך הקרנת בכורה לסרט הישראלי החדש של עמוס גוטמן, „חימו מלך ירושלים", על־פי הרומן מאת יורם קניוק. הפסטיבל משובץ אירועים מיוחדים, ביניהם סדנת אנימציה ובצידה תערוכת אנימציה משטוטגארט, תחרות וידאו קליפים ארצית, וכן בחירת סרטי השנה על־פי טעמם של מבקרי הקולנוע בארץ.

במשך הפסטיבל יוקרנו כחמישים סרטים. מיעוטם סרטים שיוצגו אחר־כך בהקרנות מסחריות, רובם הובאו במיוחד לפסטיבל. אם לנסות לחלק את הסרטים לקבוצות, הדבר הפשוט ורומה, היחיד האפשרי, יהיה להעמידם על־פי ארצות המוצא. במקרה זה בולט מיעוטם של הסרטים שאנו רגילים להם בדרך־כלל, כלומר כמעט ואין סרטים אמריקנים, ואפילו לא צרפתיים, שהירבו להופיע השנה על מירקענו. לעומת זאת, חוגגים כאן סרטים הונגריים (שלמרות הפופולריות שלהם השנה לא הגיעו לבתי הקולנוע שלנו), שווייצרים, בריטים, יווניים וטאיוואניים.

הסרטים היפניים והטאיוואניים בפסטיבל מהווים במידה רבה הרחבה והשלמת מידע לסרטים שהוצגו השנה בפסטיבל ירושלים. סרטו של הו הסיאו הסיין מטאייוואן, „קיץ אצל סבא", מזכיר מאוד את שני סרטיו „עת לחיות ועת למות" ו„כאבק נישא ברוח", מבט אוהב על צמד ילדים הנשלחים לבלות חופשת קיץ בכפר אצל סבם הרופא, כשאימם נופלת למשכב. משל ז'וזו איטאמי, שבירושלים הוצג סרטו טאמפופו, יוצגו שני סרטים. איטאמי יוצר קריקטורות לגלגניות על החברה היפנית העכשווית ובמפתיע זוכה להצלחה בארצו. „מנהגי הלוויה" הוא קומדיה מקאברית, שבה זוג שחקנים מארגנים את הלווייתו של אבי באשה. דרך טקס ההשכבה משתקפת בראי עקום החברה היפנית על שכבותיה ומעמדותיה. סרט חדש של איטאמי, „אשת מס", מבקר את התאווה לממון, המובילה יפנים טובים וטובים פחות להעלים הכנסות משלטונות המס. כאן מנסה מפקחת מס לשים יד על בעל בית מלון. מי שהתלהב מסרטו המסוגנן של יושימטסו מוריטה, „ואז", יוכל לצפות בעוד שניים מסרטיו המוקדמים יותר: „המשחק המשפחתי" ו„מוות בטוקימקי". השני שנחשף בפני העיתונאים הוא קולנוע מלא חידות ומיסתורין, ויחד עם זאת, סרט רב־עוצמה ותפיסה חזותית מרתקת. העלילה הסתומה־משהו עוסקת ברוצח שכיר צעיר המתבודד תוך ציפייה להיקרא לפעולה.

ייצוג נכבד לקולנוע ההונגרי יש בסרטי עלילה כמו „הדרור הרגול" של פרנץ אנדראש, „אני את והמהפכה" של פטר גארדוש, „סובלנות" של פאל ארדוש, וגם שני סרטים תעודיים: „קווין בבודפשט", המתעד את הופעת להקת הפופ הבריטית בהונגריה, ו„נערות יפות" העוקב אחר בחירת מלכת יופי הונגרית שהתאבדה לאחר בחירתה. אם להמליץ, אזי ניתן לעשות זאת על סרטו היפה של גיולה גאזדאג, „ספור אגדה הונגרי". זהו סרט בשחור־לבן על ילד שאימו נהרגה והוא יוצא לחפש את אביו על־פי הרישום בתעודת הלידה, אב שאינו קיים משום חוק ביורוקרטי מטופש. סרט המכיל אלמנטים של סאטירה חברתית, שסימנו אגדה פיוטית.

לייצוג בולט למדי זוכה גם הקולנוע השווייצרי. כאן נמסרים שני הקצוות של קולנוע זה, מצד אחד, אלן טאנר מהוותיקים והמפורסמים של במאי שווייץ עם סרטו „אש בליבי", על אובססיות מיניות של אשה, המנתקת קשר אהבה שורדני אחד רק כדי לשקוע ביחסים מטורפים עם גבר אחר. הצעירים של שוויץ מיוצגים כמתחלה אנרכיסטית — „וגם אתה", על יחסים בין שני נגני רחוב הנקלעים לתעלומה בלשית אפלה. יוצרי הסרט הם שחקניו הראשיים דני לוי ואניה פרנקה, שכתבו את התסריט שלוי ביים עם יוצר טרי אחר, הלמוט ברגר. הפקה שווייצרית אחרת היא, למעשה, סרט אמריקני — „אין שום הר של סוכריות", שבו נגן כושל מניו־יורק יוצא לקנדה בחיפוש אחר מעצב גיטרות אגדי שעקבותיו אבדו. סרטם של במאי סרטי המחתרת והצלם רוברט פרנק והתסריטאי רודי וורליצר מביא שנית את נוסחת סרטי הדרך הוותיקים. הגיבור (קווין אוקונור) נתקל בדרך בדמויות סטגוניות, המגולמות בחלקן הגדול בידי מוזיקאים כמו טום ווייטס („נרדפי החוק") או ד"ר ג'ון.

מהקולנוע האמריקני, שחלקו כאמור אינו בולט בפסטיבל, כדאי לציין את „סלאם ואנס", סרטו של הבמאי האמריקני ממוצא סיני וויין וואנג, שסרטיו לא הוצגו עדיין אצלנו. טום הולצה כצייר קומיקס הופך לבלש בעל כורחו, כשנערה עמה בילה נרצחת. פילם נואר מודרני על רקע לוס אנג'לס.

מן הקולנוע הבריטי, אולי אחת התופעות המפתיעות והבולטות בפסטיבלים בעולם בעת האחרונה, יובאו סרטים, שרובם ככולם יזכו להקרנות מסחריות בארץ בחודשים הקרובים: ביניהם „זקפה באוזן" של סטפן פרירס (המכבסה היפהפיה שלי), על פרשיית הרצח של המחזאי ג'ו אורטון; „ריטה סו וגם בוב" של אלן קלארק, על צמד נערות מיורקשייר ויחסיהן עם גבר נשוי; „ויתנייל ואני" של ברוס רובינסון, על צמד צעירים בשנות השישים, ו„כשהרוח נושבת" — סרט אניציה ארוך של ג'ימי מורקאמי על שני קשישים בעולם שלאחר המצה הגרעינית.

בין היוצרים המוכרים, שסרטיהם יוצגו בפסטיבל, מוצאים את וים ונדרס עם סרטו „מלאכים בשמי ברלין", על זוג מלאכים היורדים לברלין ומקשיבים להגיגי תושביה. אריק רוהמר הצרפתי, עם צמד סרטיו האחרונים, עדיין שבוי בקסם הנעורים וקשוב לבעיות אנשים צעירים — „ארבע הרפתקאות של ריינט ומיראבל" ו„החבר של החברה שלי". לינדסי אנדרסון הבריטי מופיע עם „לווייתני אוגוסט", עיבוד למחזה אודות היחסים בין שתי אחיות קשישות, סרט שבמרכזו מפגש בין שתי כוכבות־עבר גדולות, ליליאן גיש ובט דייויס. „מגדל דבורים" של תיאו אנגלופולוס, הוא מסע ביוון, שעורך גבר מזדקן בגילומו הנפלא של מרצ'לו מאסטרויאני. כמובן, תובא יצירתו האחרונה של ג'ון יוסטון, „המתים", עיבוד לסיפורו של ג'יימס ג'ויס, „המתים". בצד סרט זה יוצג גם סרט תעודי — „יוסטון והדבלינאים", שמתאר את תהליך ההסרטה, שבמהלכה חיה הבמאי רתוק לכיסא גלגלים וצמוד למכשיר הנשמה.

לאחר רשימה חלקית בלבד זו אני מגיע לפרק שאולי יהווה את הקטע המלהיב ביותר בפסטיבל: רטרוספקטיבה כמעט מלאה לסרטיו של הבמאי והתסריטאי פרסטון סטרג'ס, מהדמויות הגדולות של הוליווד בשנות הארבעים, שעד כה עדיין לא זכה לחשיפה בארץ. סטרג'ס, שהיה לבמאי ב־1940, ידע קריירה מטאורית, שבמהלכה יצר שורת קומדיות סאטיריות אניגות, שהציבו אותו בראש סולם יוצרי הקומדיה האמריקנית לצד ארנסט לוביטש, הווארד הוקס או פרנק קאפרה. סרטים שנונים, לעיתים מפתיעים בהעזתם, שהעבירו ביקורת על החברה. ואם להזכיר אחדות מיצירות המופת של הקומדיה, הרי נוכל לצפות ב„מסעות סוליבן", „ספור פאלם ביץ'", „חג מולד ביולי", „הריעו לגיבור הכובש" ו„הליידי איב"; סך הכל תשעה מתריסר הסרטים של סטרג'ס, ההופכים את השהייה בחיפה בארבעת הימים הקרובים לכדאית ביותר. □

דורית קדר ■ תערוכות

הלימון והלימוניות

תערוכת הדפסי אבן מסדנת מורלו במוזיאון חיפה

במוזיאון חיפה מוצגת תערוכה גדולה — הדפסים מסדנת מורלו, לציון יובל לתיפעולה. תערוכת הדפסים יפיפיה ומבחינה דידקטית־איכותית. עבודת ההכנה נעשתה על־ידי גד אולמן והיא מבהירה הן בכתב והן באמצעות הדגמה את סוגי ההדפס השונים, הכנתם והצגת הכלים המיועדים להדפס אבן. האוסף המוצג, הכולל הדפסי אבן בלבד, מעיד על מיומנות טכנית ללא רבב, פלורליזם כמגוון האמנים המציגים, מהיבט תוכני ומהיבט פלסטי.

קו רוטט אך בטוח, נוטה לפתלתלות, לקו משורבט וצולב הוא בוודאי זה של ג'קומטי. מומנט הניכור מצוי בפסליו ובציוריו. לעומתו, חוש קישוטי מופלא, מהול בתחושה של יצרים שוקקים ומיניים, כמו גם הבנת ותאמות משטחים דו־ממדיים — הינם פרי וקו של מטיס.

אצל פיקסו פיגורטיבי, המעיד על מצע מאוד אקדמי, מחד גיסא, והכרה עמוקה מצד האחר של הקו, כאמצעי לביטוי המפשט מאידך גיסא. היסודות החקייניים והיסודות העצמאיים זורמים ומשולבים בתוך העבודה. הראשונים מסתמכים על מראה־עיניים והאחרים — על שיחזור מאווי הדמיון. אין הפרדות בין שני הסוגים והם הופכים למעשה, צורת ביטוי אינטגרלית מהממת בשלמות הקונצפט.

אנדריה מסון מעביר את התת־מודע, רצונות וחלומות אפלים, מיניות הנוהמת בפראות בתוכו. כל אלה מבצבצים באותה אשה קוסמית, שאבריה הופכים לחלק מדימוי רחב יותר, כאשר אין בדיוק לדעת מה סידרם של האברים ולאלה תחומים אורגניים אחרים ורמות והאסוציאציות.

למירו עולם ראשוני, שבו כל יצור מצוייר עם יצור אחר שהולידה פנימיות האמן. לכל מוטיב סיפור גדול בעל צופן הניתן לפיענוח אך ורק על־ידי מבט כולל יותר.

קלדר, בסדרת ה„כדורים" בהירי הצבע, עוסק במשטחים והיחס שביניהם, אשליית העומק ותחושת ההשטחה, כאשר הקו המנחה לעולם אינו שוכח את שלימות המוטיבים המתוארים ואת היותם אובייקטים בפני עצמם.

פרננד לגיה משוחרר בהדפסים המוצגים כאן מההלום הקומוניסטי, המאפיין את הציורים הגדולים על הבד. הוא עוסק ביחס שבין הדמויות (שאמנם אופייניות לו כצורתן) לבין משטחי־צבע עצמאיים ואקראיים החוצים את הדמויות והופכים את הציור ליחידה אחת הרמונית.

ברק מרגש מאוד עם הקומקום הקטן והאפור הצמוד לצמד לימונים בטונים אפורים. ברק נהג לומר שכל רצונו להוציא את הלימוניות מהלימון, לרדת לסוף דעתם של העצמים שלו. הוא אכן עושה זאת. התרגיל, הלכאורה פשוט, של קומקום ופרי, מהווה ציור־חובה ראשוני למתחילים ומשמש כמראה למיומנות וחוש פואטיקה גבוה המוציא מהיומיום את הנצח. ואומנם, „הוצאת הנצח מתוך היומיום" שימשה לבודלר (Baudelaire) קריטריון להבנת האמנות המודרנית, בניגוד להאצלה ולנושאים הדנים

מאטיס, יצרים שוקקים

ברומו של עולם. „המודרניסטים" של סוף המאה ה־19 ותחילת המאה ה־20 החלו עוסקים ב„יש" הסובב, ומכאן — לראיית האמנות כאובייקט בעל חיים עצמאיים משלו, אשר אינו תלוי יותר ברבור חיצוני לו — הדרך קצרה.

מן הראוי במיוחד להתעכב עוד על עבודתו המעולה של אנטוניו טפיאס. הדפס זה מתקשר לנאמר לעיל: מן הסתם, כתמים על חלק מקרטון משוחזר — הופכים שירה. טפיאס הנו אסתטיקן בעל כרחו, אבל כוונתו היא בבירור כזאת.

שגאל בהדפס, כמו בציורי השמן על בד, עטוי שלל צבעים מרהיבים על גוני הגונים. מציאות ועל־מציאות, הווה, עבר והשתוקקות לאופטימליות עתידית — כל אלו מעצבים את ההדפס כקבי יופי מלא החיים והשראה.

דנו כאן באמנים המיוצגים במספר עבודות, אך יש אחרים המיוצגים בעבודה אחת בלבד, וזה חבל. ראול דיפי, למשל, מצליח להטעין את ההדפס האחד שלו באווירת אגדת־ילדים קסומה, כך גם דימיסה — על המשמעויות הקיומיות והמטפטפות מרכזיות המתח־חיים שלו.

לעומת זאת, ניתן היה לוותר על עבודותיו של הארכיטקט הנודע — לה קורבוזיה, כמו גם על עבודותיו של שרל לפיק. הללו מושפעים מרוח התקופה. לגבי קורבוזיה לפחות, תרומתו לארכיטקטורה ולעיצוב האמנות המודרנית עצומה, ומיותר להראות הדפסים ספוגים בצורות פיקסויות שלא עוכלו כשורה. גם לגבי לפיק — הפוסט־מודרניזם הפוינטיליסטי הינו יותר הפגנה של טכניקה מיומנת מאשר התפרצות של אמירה. תערוכה יפה וראויה לביקור. □

תל־אביב

אסתר
הטורף
חול: 5.00, 7.30, 9.45
ימי ד', ו': 10.00, 12.15
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.30, 9.45

אורלי
אשה מסורה
חול: 5.00, 7.15, 9.30
ימי ד', ו': 9.40, 12.00
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.00, 9.30

בן יהודה
הבלתי משוחדים
חול: 4.30, 7.00, 9.30
ימי ד', ו': 9.45, 12.00
מוצ"ש ומוצ"ח: 6.45, 8.45, 10.45

גת
המכשפות מאיסטוויק
חול: 2.30, 5.00, 7.30, 9.50
ימי ד', ו': 9.50, 12.15
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.30, 9.50

גורדון
טוויסט וצעקה
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.30, 9.30
א, ב, ג: 4.30, 7.30, 9.30

דקל
האלמנה השחורה
9, 14 בחודש ב־10
מוצ"ש וחול: 7.15, 9.30
ב־11—13 בחודש
יומיות 4.30
שישי: 10.00
מרי פופינס

חוד
השוטר מבברלי הילס מס' 2
חול: 4.30, 6.45, 8.45, 10.45
ימי ד, ו: 9.45, 12.00
מוצ"ש: 6.45, 8.45, 10.45

פאר
לא שם זין
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.30, 9.30
א, ב, ג: 5.00, 7.30, 9.30
יום ד: 10.00 בלילה
יום ה: 7.30, 9.30

מוזיאון תל־אביב
בית האמיצים
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.15, 9.30
א, ב, ג: 4.30, 7.15, 9.30

סינמה 1
פעולות נקם
חול: 5.00, 7.30, 9.40
ימי ד, ה: 10.00
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.30, 9.40

סינמה 2
משפחת פלודר
שעות כמו סינימה 1

פאריס
יום ד' 12.00
לא יכולה בלי זה
2.30: מלכוד 22
4.30: אפוקליפסה עכשיו
ב־10.00, 12.00 בלילה:
לא יכולה בלי זה
יום ה' 11.00: מלכוד 22
13.00: מציצים
15.00: חקירה על אזרח העומד מעל כל חשד
17.00: יחסים מסוכנים
7.15, 9.30: לא יכולה בלי זה
11.30: אורח מכוכב אחר
יום ו':
12.00: לא יכולה בלי זה
2.30: לחם ושוקולד
4.30: והספינה שטה
10.00, 12.00: לא יכולה בלי זה
יום שבת:
9.30, 11.00:
9 שבועות של שכרון חושים
13.00: לילות כביריה
3.00: אהבה ואנרכיה
5.00: ספור עצוב על איש מצחיק
7.15, 9.30: לא יכולה בלי זה
11.30: משהו שונה לגמרי

חן 1
מטאל גאקט
חול: 5.00, 7.30, 9.50
ימי ד', ו': 9.55, 12.20
מוצ"ח: 7.30, 9.50

חן 2
ליבו של אנגל
חול: 5.00, 7.30, 9.50
ימי ד', ו': 9.55, 12.15
מוצ"ש + מוצ"ח: 7.35, 9.50

חן 3
פגישה עיוורת
חול: 5.00, 7.35, 9.50
ימי ד', ו': 10.00, 12.20
מוצ"ש + מוצ"ח: 7.35, 9.50

חן 4
הנוכל, האוהבת והמאהבת
חול: 5.00, 7.35, 9.50
ימי ד', ו': 9.55, 12.20
מוצ"ש + מוצ"ח: 7.40, 9.55

חן 5
אני והחברה
חול: 5.00, 7.35, 9.55
ימי ד', ו'. 10.00, 12.20
מוצ"ש + מוצ"ח: 7.35, 9.55

שחף
הבלתי משוחדים
חול: 4.30, 7.00, 9.30
ימי ד', ו': 9.40, 12.00
מוצ"ש + מוצ"ח: 7.00, 9.30

תכלת
תחנות מעבר לפינה
חול: 2.30, 5.00, 7.30, 9.45
מוצ"ש + מוצ"ח: 7.45, 9.50

תל־אביב
רובוקופ
חול: 5.00, 7.15, 9.30
ימי ד', ו': 9.45, 12.00
מוצ"ש + מוצ"ח: 7.15, 9.30

בית ציוני אמריקה
יומן אהבות
יום ד', ו'. 10.00
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.15, 9.30
א, ב, ג 4.30, 7.15, 9.30
שבלול
ימי ד', ו': 12.00
קאוס
יום ו': 14.30
וודסטוק
מוצ"ש: 23.45
חמים וטעים
יום ה': 23.45

החוויה הישראלית
יום שישי:
מרי פופינס 10.30, 12.30
אני אוהב אותך
כרמן 23.00
שבת:
מרי פופינס 10.30, 16.00
זרים 21.50, 24.00

לב 1
המשפחה
יום ו', ד'. 13.30, 21.45, 23.15
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.30, 9.50
ימי חול:
11.30, 2.00, 4.40, 7.30, 9.50

לב 2
גברים גברים
יום ו', ד': 1.30, 10.00, 12.00
מוצ"ש ומוצ"ח: 8.00, 10.00
ימי חול: 11.30, 2, 5, 8, 10

לב 3
משפחת המלוכלכים
יום ו', ד': 1.30
ימי חול: 11.30, 2.00, 5.00
נרדפי החוק
יום ו', ד' 9.50, 12.00
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.50, 10.00
חול: 7.50, 10.00

לב 4
חימו מלך ירושלים
יום ו', ד': 1.30
מוצ"ש ומוצ"ח: 7, 9.45, 10, 12
ימי חול: 11.30, 2.00, 5.00, 7.00

"צוותא" נהריה
יום חמישי, 15.10.87 שעה 18.00 פעילי "צוותא" נהריה אושפיזין בסוכה של תרזה ביסעור.

ליל שבת, 16.10.87 שעה 21.30 ישראל זוהר עם הקלרינט בתכניתו — "בזוהר ברקיע".

יום שלישי, 27.10.87 שעה 21.00 "צמחי מרפא ותועלת" עם — נסים קריספיל. נסים חוקר בנושא צמחי מרפא עם ההבטים הפולקלוריסטיים.

"צוותא" קרית־חיים
מוצאי שבת, 10.10.87 שעה 18.00 פעילי "צוותא" — אושפיזין בסוכה של תרזה בקבוץ יסעור.

יום שלישי, 20.10.87 שעה 20.30 מה צפוי לנו בשנה הקרובה — עם האסטרולוג — אילן מקר והעיתונאי — חנן קריספל. (מתקיים בבית נגלר.)

יום שני, 26.10.87 שעה 20.30 "צמחי מרפא ותועלת". עם נסים קריספיל.

"צוותא" מגדל העמק
יום שני, 12.10.87 שעה 17.30 באולם מועצת הפועלים הצגה לילדים — "חיות", קולאג' של שירים וסיפורים על בעלי חיים שונים. לגילאים — 5—10 ולהורים.

מוצאי שבת, 24.10.87 שעה 21.00 (במועצת הפועלים) עודד תאומי בהצגת היחיד שלו — "מעל ומעבר" סיפור אישי בנושא הפראפסיכולוגיה. בסוף המופע — נסוי בטלפטיה בשיתוף הקהל.

"צוותא" חיפה
מוצאי שבת, 17.10.87 שעה 21.00 ערב ריסקד עם יקיר אביב.

יום רביעי, 21.10.87 שעה 21.00 פאנל לרגל הופעת ספרו של יונה יהב "לשון הרע". משתתפים עו"ד יונה יהב — המחבר, עו"ד עקיבא נוף, זאב יפת — עתונאי "הארץ", יגאל גלאי — עתונאי "לאשה", מנחה — גבי זוהר.

יום שני, 26.10.87 שעה 21.00 ישעיהו בן־אהרון מרצה על — אנטרופוסופיה. נושא ההרצאה — "האנושות על סף עולם הרוח" גילו של המטריאליזם במאה ה־20.

"צוותא" באר־שבע
ליל שבת, 23.10.87 שעה 21.00 (בבית התאחדות עולי אמריקה הלטינית) השחקנית שושה גורן בהצגת היחיד שלה — "מדמות לדמות"

"צוותא" ירושלים
ליל שבת, 9.10.87 שעה 22.00 הזמן והמלחין — דני ליטני.

ליל שבת, 16.10.87 שעה 22.00 יוקרן הסרט — "לחנך את ריטה".

שבת, 17.10.87 שעה 17.00 "תלת מימדי" — ג'אז בין ערביים.

יום ראשון 18.10.87 שעה 20.30 "מפגש" — תיאטרון נוה־צדק מציג תיאטרון פוליטי, חברתי עם השחקנים: עמי כץ, מנור גדיש אשר יגישו קטעים מתוך מחזות ישראליים מקוריים. (לאחר כל קטע ישוחחו עם הקהל).

יום שני, 19.10.87 שעה 20.30 הכר את עירך — "הדינמיקה בין חרדים וחילוניים" משתתפים: ד"ר יוסי שילהב — חוקר בנושא העדה החרדית. נציג החרדים.

יום חמישי, 22.10.87 שעה 20.30 מעבר לפער שבין מדע ואמונה — השקפת עולמם של גיטה ושטיינר מול הדואליזם מקנט ועד ליבוביץ. מרצה פרופ' ישעיהו בן־אהרון.

"צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 9.10.87 שעה 22.00 דני סנדרסון מגיש את תכניתו — "חכם על קטנים". יחד עם דני על הבמה — גיורא קנת — גיטרה, דורון פיקר — קלידים, דודי לוי — תופים, דני צוקרמן — בס, גני תמיר ואוסירה יוספי — שירה.

יום רביעי, 14.10.87 שעה 22.00 נורית גלרון — "משהו בלבבה". מלווים: מאיר ישראל — תופים, אילן וירצברג — גיטרה, אלונה טוראל רון ודריאן על הקלידים.

ליל שבת, 16.10.87 שעה 22.00 הצגה חדשה — "מצגת טומי". מבצעים, שרים: דורי בן־זאב, נתן נתנזון, איקה זוהר, רינת עמנואל.

שבת, 17.10.87 שעה 11.00 בבוקר הצגה לילדים מגיל 3. "אני וקשקשתא — הכי בעולם". מגישים: ישה גליצקי, בני גרלר וסיגל לוי.

"צוותא" רמת־השרון
ליל שבת, 9.10.87 שעה 22.00 יואב קוטנר עם ערב וידאו. הפעם־מבט מקיף ומעמיק על הופעת פיטר גבריאל ולהקת ג'ינסיס.

ירושלים

אדיסון
השוטר מבברלי הילס מס' 2
חול: 4.30, 7.00, 9.15
מוצ"ש: 7.00, 9.15

אורגיל
מטאל גאקט
חול: 4.30, 6.45, 9.00
מוצ"ש + מוצ"ח: 6.45, 9.00

סמדר
אני והחברה
מוצ"ש: 7.15, 9.15
חול: 5.30, 7.15, 9.15

כפיר
הבלתי משוחדים
חול: 4.30, 7.00, 9.15
מוצ"ש: 7.00, 9.15

אוריון
אור 1
זהב רטוב
מוצ"ש: 7.15, 9.15
חול: 4.30, 7, 9.00

אור 2
חימו מלך ירושלים
מוצ"ש: 7.15, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.00

אור 3
לא יכולה בלי זה
מוצ"ש וחול: כנ"ל

אור 4
לא שם זין
מוצ"ש: 7.15, 9.15
פני צלקת
מוצ"ש וחול: 23.15

אור 5
007 באזור המסוכן
מוצ"ש: 7.15
חול: 4.30, 7.00
רובוקופ
כל השבוע 9.15
רכבת תחתית
כל השבוע: 11.15

בית אגרון
יום שישי:
10.00 עוץ לי גוץ לי
11.45 ציטי ציטי בנג בנג
14.00 מונטי פיטון - צהוב הזקן
ג'יימס בונד -
15.45 בשרות הוד מלכותה
22.00 טעם החיים
24.00 שבלול
מוצ"ש:
18.30 כל מה שרצית לדעת על המין
20.15 מונטי פיטון - צהוב הזקן
22.00 נושוע אתמול והיום
ג'יימס בונד -
24.00 בשרות הוד מלכותה

תיאטרון ירושלים
מותו של סוכן

ראשון־לציון

רון 1
השוטר מבברלי הילס 2
7.00, 9.30

רון 2
היפה והחיה
שעות כנ"ל

כפר־סבא

בית ברל
סזאר ורוזני
יום ה: 10.00
מוצ"ש: 8.30
א, ב: שיער — 8.30
ג, ד: הרולד ומוד 8.30
ה, ו: בולשיט 8.30, 10.00

בת־ים

עצמאות
השוטר מבברלי הילס 2
מוצ"ש ומוצ"ח 7.15, 9.30
א־ג: 5, 7.15, 9.30
ד', ו': 10.00
ה' 7.15, 9.30

הרצליה

חיכל
השוטר מבברלי הילס 2
מוצ"ש מוצ"ח: 7.15, 9.30
חול: 5, 7.15, 9.30

מלון דניאל
גבר מאוהב
מוצ"ש וחול: 7.15, 9.30
א, ב, ג: 5.00
מחנה קייץ בחלל

נתניה

שרון
המכשפות מאיסטוויק
מוצ"ש: 9.15
חול: 5, 7, 9.15

סטודיו
רימון חי
מוצ"ש: 9.15
חול: 5, 7, 9.15

באר־שבע

חן
סוד ההצלחה
חול: 4.30, 7.00, 9.30
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.00, 9.30

חיפה

חן
פגישה עיוורת
מוצ"ש: 7.00—9.15
חול: 7.00, 9.15
קרוקודייל דנדי
א, ב, ג: 11.00, 4.30 בוקר
יום ד': 11.00 בבוקר

אורלי
תחנות מעבר לפינה
יום ד': 7.00, 9.15
15.10: 7.00, 9.15

רון
הבלתי משוחדים
מוצ"ש מוצ"ח: 7.00, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.15
ה' 7.00, 9.15

אורה
השוטר מבברלי הילס 2
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.15
ימי ד', ו': 10.00 בערב

קרן אור המחודש
לא שם זין
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.00, 9.15
א, ב, ג: 4.30, 7.00, 9.15
שבת חצות: מונטי פייטון
בריאן כוכב עליון
יום חמישי חצות
זיגי סטרדסט

פאר
הטורף
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.15
ד', ו': 22.00

אמפי
משפחת פלודר
7.00, 9.15
מוצ"ש וחול: 4.30, 7.00, 9.15
11.00 בוקר
הרפתקאות חד קרן
מוצ"ח: משפחת פלודר

עצמון 1
רובוקופ
ימי ד', ו': 10.15
מוצ"ח: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.15
יום ד': 11.00 בבוקר
סופרמן 4 – נינג'ה 3

עצמון 2
המורדת
ימי ד', ו': 10.15
מוצ"ח: 7.15, 9.30
חול א, ה: 11.00 בבוקר

עצמון 3
ילדים חורגים לאלוהים
ד', ו': 10.00 בערב
מוצ"ח: 7.00, 9.30
חול: 4.15, 6.45, 9.10
חול: 11.00 בבוקר
אלדין

חולון

ארמון
קרוקודייל דנדי
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.30
א, ב, ג: 5.00, 7.30
יום ד': 10.00
יום ה': 7.30
לא שם זין
מוצ"ש: 9.30
א, ב, ג: 9.30
יום ה': 9.30
התפוז המכני
שבת: 23.30
יום ה': 23.30
כל מה שרצית לדעת על המין

סבוי
הבלתי משוחדים
מוצ"ש מוצ"ח: 7.00, 9.30
ימי ד', ו': 10.00
חול: 4.30, 7.00, 9.15

מגדל
מטאל ג'אקט
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.15, 9.30
חול: 7.15, 9.30
יום שישי: 10.00

מתנ"ס קרית שרת
סינמטק
ימי הרדיו
מוצ"ש א, ב, ג: 7.15, 9.30
א, ב, ג: 4.00
רובין הוד

גבעתיים

חדר
הבלתי משוחדים
מוצ"ש ומוצ"ח: 7.00, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30
ימי ד', ו': 10.00

רמת־גן

אואזיס
מטאל ג'אקט
חול: 4.30, 7.20, 9.50
ימי ד', ו': 10.00
מוצ"ש מוצ"ח: 7.30, 9.50

ארמון
הטורף
מוצ"ש מוצ"ח: 7.30, 9.50
ימי ד', ו': 10.00
חול: 5.00, 7.30, 9.45

לילי
מרדף לוהט
ד, ו: 10.00
ה', ושבת: 7.15, 9.30
חול: 5.00, 7.15, 9.30

רב גן 1
המכשפות מאיסטוויק
מוצ"ש מוצ"ח: 7.30, 9.30
חול: 7.30, 9.50
ימי ד', ו': 10.00, 12.15

רב גן 2
הנוכל האוהבת והמאהבת
מוצ"ש מוצ"ח: 7.30, 9.50
חול: 7.30, 9.50
ימי ד', ו': 10.00, 12.15

רב גן 3
מעקב חושני
חול: 7.30
יום ד', ו': 10.00, 12.15
מוצ"ח: 7.30, 9.50
שישי: 10.00

רב גן 4
שם הורד
מוצ"ש: 7.15, 9.50
חול: 7.15, 9.30
שישי: 9.50, 12.20

פתח־תקוה

היכל 1
השוטר מבברלי הילס 2
מוצ"ש מוצ"ח: 6.45, 8.45, 10.45
חול: 6.00, 8.00, 10.00
ימי ד' ו. 10.00

היכל 2
הבלתי משוחדים
מוצ"ש מוצ"ח: 6.45, 8.30, 10.30
ימי חול: 4.00, 6.15, 8.30, 10.30
ימי ד', ו': 10.30, 12.30

היכל 3
משפחת פלודר
שעות כנ"ל

עפולה

מופתרון
סוד ההצלחה
יום ה': 9.00
חול: 9.00
משהו פראי

הבימה
התיאטרון הלאומי
מחר מוצ"ש, 10.10
מירלה אפרת: 18.45, 21.30
חדוד וניתו: 21.00

תורנות בתי־מרקחת

שישי
[illegible]

שבת
[illegible]

מד"א
[illegible]

המוליכה נגד האלופה – במוקד משחקי הליגה הלאומית מחר

מכבי נתניה לבית"ר ירושלים: גם שפיגלר ושירזי לא יעזרו...

דרבי־פרברים כבר היום בוינטר ● מכבי ת"א ומכבי פ"ת בקרב בלתי־מנוצחות ● מכבי חיפה המתוסכלת נגד בית"ר ת"א, ברמת־גן ● חולון מאיימת על הפועל ת"א

לאומית

משחקי הליגה הלאומית בכדורגל יתחדשו מחר, לאחר פגרת יום־הכיפורים.

בעימות מסקרן במחזור הה', כאשר המובילה עם מלוא הנקודות, מכבי נתניה, תארח את האלופה, בית"ר ירושלים. המאמן מוטליה שפיגלר ינסה לנווט את קבוצת הבירה מול מועדון נעוריו, בשורותיו עשה בעבר חיל כדורגלן וכמאמן.

משחקי המחזור יתחילו כבר היום, בדרבי־פרברים, כשבני־יהודה ת"א תשחק באיצטדיון וינטר ברמת־גן עם שמשון ת"א.

שני משחקים מסקרנים יהיו מחר באיצטדיון ברמת־גן: בית"ר ת"א נגד מכבי חיפה, ומכבי ת"א מול מכבי פ"ת; הפועל ת"א תתמודד בבלומפילד עם הפועל חולון; הפועל כפר־סבא תבקש להתאושש על חשבון הפועל לוד, ובפ"ת ייפגשו קבוצות הפועל פ"ת והפועל באר־שבע.

● הקרב הגדול בנתניה (3), בין מכבי נתניה ובית"ר ירושלים, יאפיל על כל שאר משחקי הליגה הלאומית. מאבק בין קבוצה נתניתית, שגילתה העונה יכולת טובה וניצחה בכל ארבעת משחקיה, לבין אלופה ירושלמית מתוסכלת שתילחם על כבודה. האם מסוגלים מוטליה שפיגלר ושלמה שירזי, לשעבר במכבי נתניה וכיום בבית"ר ירושלים, לכרסם במאזן יריבתם? נתניה תעלה כפייבוריטית. בנוסף לעדיפותה האיכותית העונה היא גם ביתית. תהיה זו הפתעה גדולה אם בית"ר ירושלים תצליח לנצח. תיקו — סביר. נצחון נתנייתי עוד יותר. ישפוט: עובדיה בן־יצחק.

● שתי קבוצות בלתי־מנוצחות העונה, מכבי ת"א ומכבי פ"ת, יתמודדו ב־4 באיצטדיון ברמת־גן. סיכויו של ה"בוס" גיורא שפיגל מת"א עדיפים. מכבי פ"ת, צעירה ונמרצת, תשתדל להפתיע ולסחוט לפחות נקודה. ישפוט: אריה פרוסט.

● במשחק מוקדם ברמת־גן (2) ייפגשו קבוצות בית"ר ת"א ומכבי חיפה. בית"ר ת"א, שטרם הפסידה בארבעת המחזורים, תשתדל לנצל את בטחון שחקניה מול קבוצה חיפנית מעורערת, המחפשת נצחון ב"זכוכית־מגדלת". לא מן הנמנע שדווקא במשחק חוץ זה תצליח מכבי חיפה להיחלץ מהמשבר אם־כי לא תהיה זו משימה קלה מול קבוצה טובה כבית"ר ת"א. ישפוט: חיים ליסקוביץ.

● קבוצות הפועל ת"א והפועל חולון צמודות בחלק העליון של הטבלה. מחר ב־3 בבלומפילד ייפגשו השתיים בקרב ללא־אפשרות. בהפועל חולון מככבים שחקני־עבר מהפועל ת"א, ובראשם השוער המצטיין יעקב ביטון, שלא נקלטו בקבוצת־האם שלהם. הפעם ינסו להוכיח שהיה זה מישגה לדחות אותם. אם התקפת הפועל ת"א לא תתייעל צפויה הפתעה. ישפוט: יהושע לויה.

● מיפגש מעניין יהיה בפ"ת בין שתי קבוצות טובות, הפועל פ"ת והפועל באר־שבע. אמנם השתיים לא שיכנעו ביציבותן, אך מחר ב־3 ינהלו מאבק נמרץ על 3 הנקודות. באר־שבע, צעירה ושאפתנית, תשתדל למנוע ממארחתה, הפועל פ"ת, נצחון. עדיפות ביתית להפועל פ"ת. ישפוט: יוסף דיאמנט.

● קבוצת הפועל כפר־סבא, שלא ניצחה שלושה מחזורים רצופים, תחזור למגרשה, למיפגש עם סוגרת הטבלה, הפועל לוד. האורחים מלוד ילחמו אך כל תוצאה, לבד מנצחון כפר־סבא, תהיה הפתעה. ישפוטו עובדיה צבי.

● משחקי המחזור יתחילו כבר היום ב־3 באיצטדיון וינטר ברמת־גן, כאשר בני־יהודה ת"א תארח בדרבי־פרברים את שמשון ת"א. שתי הקבוצות עדיין ללא נצחון. לכן ילכו "על כל הקופה". שמשון ת"א סבלה במחזורים הראשונים מפציעות. הפעם תנסה להתאושש מול בני־יהודה ת"א, המועמדת לנצחון. ישפוט: יאיר טילינגר.

הטבלה הלאומית
(אחרי ארבעה מחזורים)

1.	מכבי נתניה	2־7	12
2.	מכבי תל־אביב	5־10	8
3.	בית"ר ת"א	3־8	8
4.	מכבי פ"ת	3־4	6
5.	הפועל ת"א	1־2	6
6.	הפועל ב"ש	3־3	5
7.	הפועל חולון	2־2	5
8.	בית"ר י־ם	8־7	4
9.	הפועל פ"ת	5־4	4
10.	הפועל כ"ס	4־2	4
11.	בני־יהודה ת"א	3־2	3
12.	מכבי חיפה	4־2	2
—	שמשון ת"א	4־2	2
14.	הפועל לוד	10־2	2

משחקי המחזור

היום
● בני־יהודה — שמשון ת"א.

מחר
● בית"ר ת"א — מכבי חיפה.
● מכבי ת"א — מכבי פ"ת.
● הפועל ת"א — הפועל חולון.
● הפ. כפר־סבא — הפועל לוד.
● מכבי נתניה — בית"ר י־ם.
● הפועל פ"ת — הפ. באר־שבע.

עודד מכנס מול שמשון ת"א: האם ינצל מחר את נסיונו נגד בית"ר ירושלים? צלום: אריה קנפר

הפועל חיפה ומכבי יפו ב"מיפגש נוסטלגי" בחיפה

ארצית

שתי הקבוצות הוותיקות של הפועל חיפה ומכבי יפו, שידעו ימים יפים במשך שנים רבות בליגה הלאומית וכיום משחקות בארצית, יתמודדו מחר ב־3 באיצטדיון בקרית־אליעזר.

השתיים לא שיכנעו העונה. יפו טרם ניצחה. גם הפועל חיפה, למרות דירוגה בצמרת, לא התעלתה.

● המוליכה, קבוצת הכח רמת־גן, שגילתה יכולת מלהיבה בפתיחה, תשתדל לצבור 3 נקודות נוספות במשחקה מחר ב־3 באיצטדיון וינטר עם היורדת מהלאומית, בית"ר נתניה.

● משחק מעניין צפוי מחר ב־3 במגרש ימק"א בבירה, כשהפועל ירושלים, השנייה בדירוג, תארח את הקבוצה הבלתי־יציבה של הפועל חדרה, המסוגלת ביום־טוב לאיים על יריבתה.

● היורדת מהלאומית, מכבי יבנה, תארח — עם סיכויים טובים — את הפועל טבריה, מחר ב־3.

● מאבק נמרץ יתנהל ביהוד (3), בין קבוצות הפועל יהוד והפועל רמת־גן. יהוד, ששקעה בתחתית, תבקש לנצל את ביתיותה ולנצח.

● באותה שעה תתמודד מכבי רמת־עמידר במגרשה עם האחרונה בטבלה, הפועל עכו, שבמאזנה 0 נקודות. סיכויי עמידר ברורים.

● משחקי המחזור הה' יפתחו היום ב־3 בחולון בדו־קרב מסקרן בין הפועל בת־ים ומכבי שעריים. מיפגש בין קבוצה מנוסה (שעריים) לבין יריבה שאפתנית (בת־ים).

הטבלה הארצית
(אחרי ארבעה מחזורים)

1.	הכח רמת־גן	1־7	10
2.	הפועל ירושלים	8־7	10
3.	מכבי יבנה	3־6	8
4.	הפועל חיפה	4־4	7
5.	הפועל רמת גן	4־4	6
6.	הפועל טבריה	10־5	6
7.	הפועל חדרה	5־8	5
8.	מכבי עמידר	4־4	5
9.	מכבי יפו	1־1	4
10.	הפועל בת־ים	4־3	4
11.	בית"ר נתניה	5־3	4
12.	מכבי שעריים	6־5	3
13.	הפועל יהוד	5־4	3
14.	הפועל עכו	8־2	0

משחקי ליגה א' יתחילו מחר

משחקי ליגה א' בכדורגל יתחילו מחר.

● צפון: הפועל בית־שאן — בית"ר חיפה; מכבי עוספיה — הפועל בני־נצרת; הפועל קרית־שמונה — הפועל קרית־אתא; בית"ר נהריה — מכבי טמרה; הפועל בני־טמרה — הפועל רעננה; מכבי חדרה — מכבי עפולה; מכבי אח"י נצרת — הפועל טירה; הפועל טייבה — הפועל טירת־הכרמל.

● דרום: מכבי הרצליה — הפועל קרית־אונו; הפועל מרמורק — הפועל אזור; מכבי קרית־גת — הפועל קרית־מלאכי; הפועל אשדוד — הפועל רמלה; בית"ר רמלה — הפועל בית־שמש; לורוס חולון — הפועל אור־יהודה; הפועל אשקלון — הפועל ראשל"צ; הפועל רמת־השרון — הפועל דימונה.

ליברפול שואפת לפיסגה

מאת שבח בן־גבריאל

בעלת שיא הזכיות בליגה האנגלית בכדורגל, קבוצת ליברפול, תנסה לנצל מחר את תוחשת המובילה, קווינס־פארק־ריינג'רס, ולהעפיל לראש הטבלה כשתשחק בלונדון עם וימבלדון.

המשחק המרכזי במחזור הי"ו יהיה בגודיסון־פארק כשהאלופה, אברטון (תשיעית בטבלה) תארח את צ'לסי (רביעית).

שאר המשחקים: ארסנל — אוקספורד; קובנטרי — סאותהמפטון; דרבי — נוטינגהאם; נוריץ' — טוטנהאם; פורטסמות — לוטון; שפילד־ווינסדיי — מנצ'סטר־יונייטד; ווטפורד — ניוקאסל; ווסטהאם — צ'ארלטון.

● גרמניה (מחזור 12): קלן — מנשנגלדבאך; פרנקפורט — המבורג; קארלסרוהה — באיירן מינכן; שאלקה — בוכום; האנובר — מנהיים; וורדר ברמן — נירנברג; בוכום — לברקוזן; קייזרסלאוטרן — דורטמונד; אורדינגן — שטוטגרט.

● סקוטלנד: ריינג'רס גלאזגו (רביעית בטבלה) עם אבי כהן ועם הכדורגלן היקר שלה, המגן ריצ'ארד גוף (עלה מיליון וחצי ליש"ט ושנרכש מטוטנהאם), תשחק ברנדי נגד היונייטד (8). בין המשחקים: סלטיק — מורטון; אברדין — דנדי.

ליברפול – אברטון, בסיבוב השלישי

בהגרלת משחקי הסיבוב השלישי בגביע הליגה האנגלית בכדורגל ייפגשו שתי היריבות המושבעות של העיר ליברפול, ליברפול ואברטון — כך נקבע בהגרלה שהתקיימה בלונדון.

המשחק ייערך ב־26 באוקטובר באנפילד איצטדיונה של ליברפול.

וידנפלד וציון בגמר

טניס

מאת יצחק אשל

מספר הפתעות נרשמו אתמול ושלשום באליפות הנוער של ישראל בטניס. בתואר לזוגות, גילאי 18, זכו רביב וידנפלד ובועז מרגשטיין, שגברו על אוהד וינברג ושגיב הורוביץ — 4:6.

בגילאי 16 זכו ניר דקל ואבי מרלון, שניצחו את גיל קובלסקי ויובל הירש — 2:6, 5:7.

בתואר לגילאיות 18, זכתה דליה קוריאט שגברה במשחק המכריע על חגית אוחיון — 2:6, 3:6.

בגיל 16 זכתה במפתיע דניאלה בלנקה, שניצחה את המדורגת מספר 1 — יעל סגל — 4:6, 7:5, 4:6.

בתואר הזוגות זכו דניאלה בלנקה ולימור זלץ שגברו על יעל סגל ומדי דרדוש — 2:6.

בחצי־גמר גילאי 18 גבר רביב וידנפלד, המדורג מספר 1, על אוהד וינברג, המדורג 3 — 6:7, 1:6, וחיים ציון הפתיע בנצחון בחצי־הגמר השני על המדורג מספר 2, שגיב הורוביץ — 2:6, 0:6.

בגילאי 16 ניצח במפתיע שר ג'ייסון, עולה חדש, את ניר דקל, המדורג מספר 3 — 2:6, 6:1, 3:6. ויובל הירש גבר על שגב לוי — 3:6, 6:4, 4:6.

היום, משעה 2, יהיו משחקי הגמר לגילאי 16 ו־18 לבנים.

הטקס המסורתי של הענקת המילגות יתקיים היום (ו') השנה השישית, לזכרו של אורון ירדן. בין הבנים זכה אוהד וינברג ובין הבנות — דניאלה בלנקה. כל מילגה היא בת 500 דולאר.

המשטרה תגביר אמצעי האבטחה מחר בנתניה

[illegible]

קאזרטה הביסה את טרסר 82:101 — שמידט קלע 40

כדורסל

אלופת איטליה בכדורסל, טרסר מילאנו, נחלה הפסד ליגה לקבוצת קאזרטה, שתופיע ביום חמישי בישראל נגד הפועל חיפה, בגביע קוראץ' — 82:101.

אוסקר שמידט, הכוכב הברזילאי של קאזרטה, קלע 40 נקודות. לטרסר הירבה לקלוע ריקי בראון — 17.

שלושה משחקי גביע – כבר מחר

משחקי הסיבוב הראשון בגביע־המדינה בכדורסל יתחילו כבר במוצאי־שבת.

הפועל עין־דור / תבור תארח ב־8 את הקבוצה הלאומית של אליצור נתניה. באותה שעה יתמודדו בפ"ת קבוצות אליצור ת"א / פ"ת והפועל הגליל־העליון. בכרמיאל ישחקו קבוצות מכבי כרמיאל ומכבי חיפה.

הפועל חולון – אליצור רמלה 62:83

מאת יצחק ויסתוף

קבוצת הכדורסל של הפועל חולון גברה אמש במשחק־אימון על אליצור נודידור רמלה — 62:83 (27:52).

אבי מאור, שחקנה הבין־לאומי של הפועל חולון, שותף במשך כ־15 דקות והזים בכך את השמועות כאילו לא ישחק העונה בגלל פציעה.

בשורות חולון בלטו שני הזרים, ג'ו דאוסן, שקלע 20 נקודות, וקני אורנג', שהצטיין בהגנה ובהתקפה. בשורות רמלה התעלה ארל ויליאמס.

● קבוצת הפועל הגליל־העליון ערכה מחנה־אימון בקיבוץ מלכיה מאחר שבאולם זה רצפת הפרקט היא בדיוק כמו באולמה של קבוצת אולוויק השבדית, עמה תתמודד הגליל־העליון ביום שלישי בגביע־אירופה למחזיקות־גביע.

מנסדורף איכזב את השוויצים

מאת יוסף אלפרין, כתבנו בשוויץ

ג'נבה. — פרשני הספורט בעתוני שוויץ מותחים ביקורת חריפה על הטניסאי הישראלי עמוס מנסדורף, שנוצח בטורניר בזל ע"י הצ'כי יארי נאורקסטיל (4:6, 2:6, 4:6).

"מנסדורף, המדורג במקום ה־35 בעולם, הצדיק רק במערכה הראשונה את דירוגו. אחרי־כן ניצח הצ'כי ללא מאמץ" — כתב העיתון "לה־סוויס".

אכזבת המארגנים הייתה גדולה. הם ראו במנסדורף את אחד מכוכבי הטורניר ולא צפו שהמדורג מספר 8 יודח כבר בסיבוב הראשון.

סך הפרסים בטורניר — 216 אלף דולאר, והפייבוריט הוא הצרפתי יאניק נואה.

כדורגל

נערים: ישראל – שוויץ 1:1

נבחרת הנערים של ישראל בכדורגל סיימה אמש בתיקו 1:1 את משחקה הראשון בברן נגד נבחרת שוויץ.

שני השערים הובקעו במחצית הראשונה. את השער לישראל כבש טוני מרדכי.

שיינר שפט בהצלחה ברומניה

מאת יוסף חבס

שופט הכדורגל הבין־לאומי, יעקב שיינר, יחד עם קוונו צבי שריר ורחמים דינצייו, ניהלו בהצלחה את משחק הכדורגל בין רומניה ויוון, שהסתיים בתיקו 2:2.

35 אלף חזו במשחק־הידידות בבוקרשט.

הפועל ראשל"צ תנסה לשמור על פער 3 השערים ביוון

כדוריד

מאת יוסף חבס

קבוצת הגברים של הפועל ראשל"צ וקבוצת הנשים של מכבי הארזים רמת־גן יקיימו מחר בערב את משחקי־הגומלין בגביע־אירופה למחזיקות־גביע בכדוריד.

באתונה יתמודדו במוצאי־שבת ב־8 שחקני הפועל ראשל"צ עם הקבוצה היוונית, רוקאס סקול, כשנוצחה בארץ — 24:21. שחקני ראשל"צ יעשו מאמץ לשמור על יתרון שלושת השערים במשחק הראשון. בשורותיהם יופיע לראשונה חיים רון, שהועבר מהפועל רחובות.

המנצחת תשחק בסיבוב השני נגד יריב מיוגוסלביה.

באולם מכבי ראשל"צ ישחקו מחר ב־6 בנות מכבי הארזים רמת־גן עם הקבוצה האוסטרית, ו.א.ט. וינה. במשחק הראשון, בתחילת השבוע, הביסו האוסטריות את הישראליות — 9:24. מאמנת מכבי הארזים, תמי סנדריק מקווה שהפעם תהיה התוצאה שונה. ישפוט צמד מאיטליה.

קיסר מצטלם עם הכדורידניות

מאת יוסף חבס

שחקניות הכדוריד של מכבי הארזים רמת־גן שהתמודדו בשבוע שעבר באוסטריה בגביע־אירופה למחזיקות־גביע לנשים, מול קבוצת ו.א.ט. וינה, [illegible]

כדורעף

שער־העמקים ורמת־השרון במבחנים

קבוצות הכדורעף של הפועל שער־העמקים ואגודת־ספורט רמת־השרון יקיימו בינתיים שני משחקי־מבחן. הקבוצה שתזכה תשחק העונה בליגה הלאומית. שתי הקבוצות סיימו אשתקד במקום השני בליגה הארצית.

ההחלטה על משחקי־המבחן התקבלה שלשום באיגוד הכדורעף בעקבות הרחקתה של אליצור ת"א ממשחקי הליגה הלאומית, לאחר שלא הופיעה פעמיים רצופות.

איגוד הכדורעף החליט להיענות בחיוב לפניית בית־הדין העליון של ההתאחדות לספורט שקבע שיש לקיים ליגה לאומית בת 12 קבוצות.

שני משחקי־המבחן יתקיימו תוך שבוע.

כדורמים

גבעת־חיים – היום נגד טבעון

מאת יצחק ויסתוף

אלופת המדינה בכדורמים, קבוצת הפועל גבעת־חיים, תופיע היום, במתוכנן ב־5.30 אחה"צ במכון־וינגייט, במשחק מול הפועל קרית־טבעון, שיכריע את גורל האליפות.

מנהל הפועל גבעת־חיים, יואל סמואל, אמר אמש כי קבוצתו החליטה להופיע כדי לא להרוס את עתיד הכדורמים בישראל.

קיצפם של אנשי גבעת־חיים יצא נגד ראשי הענף מאחר שאלו קבעו מועד חדש למשחק נגד הפועל קרית־טבעון, שלא הופיעה למיפגש שנקבע ב־18 בספטמבר. לדברי אנשי גבעת־חיים לא הגיעו שחקני קרית־טבעון מאחר שחלק מהם היו מושעים על עבירות משמעת חמורות, כמו הכאות והתפרעות. קרית־טבעון טענה כי שחקניה לא הגיעו בגלל בעיות טכניות בדרכם למכון־וינגייט.

אליפות ההתישבות מחר בדליה

אליפות ההתיישבות העובדת בטניס־שולחן תיערך מחר מ־10 בבוקר באולם בקיבוץ דליה.

בתחרויות ישתתפו כ־200 טניסאי־שולחן מגילאי 13 עד 65.

היום – שיוט הערים

למעלה מ־100 כלי־שיט מסוגים שונים ישתתפו היום בשיוט־הערים ה־36 על־שם [illegible].

הזינוק יהיה ב־9 בבוקר מול המרינה בת"א והגמר בעכו.

קוף רוסי משתולל בחלל

הקוף חסר המנוח במתקן אימונים, לפני שיגורו לחלל (צילום: אי. פי.)

מוסקווה. — ידו של אחד משני הקופים בלוויין סובייטי השתחררה. על כך מסרה סוכנות הידיעות הסובייטית ביום ד'.

התעורר חשש שיהיה צורך להחזיר את הלוויין אל כדור הארץ, לפני שישלים את משימתו, אך מדען סובייטי מסר אתמול, שלא נראה שהקוף יוכל לגרום נזק ביד המשוחררת. הנתונים מראים שמשהו קרה לאספקת המזון לקוף, המכונה ירושה (שם רוסי שפירושו „חסר מנוח"), והגבירו כפיצוי מיץ הפירות שהוא מקבל.

הלוויין הוא מעין תיבת נח חללית, ובו מבחר של יצורים אחרים, כולל חולדות, דגים וחרקים. הוא המריא לחלל ב־29 בספטמבר.

סוכנות הידיעות הסובייטית טא"ס מציינת, כי הקוף ששמו „ירושה" שחרר את זרועו השמאלית ביום החמישי של שהיית הלוויין בחלל, ומאז הוא משחק בכל חפץ שאליו הוא מצליח להגיע.

המומחים בתחנת הבקרה על פני הקרקע מפעילים עתה קוף אחר כדי שיסייע להם לקבוע את ממדי הסכנה שהקוף המשתולל עלול לגרום ללוויין. הוא יושב ב„לוויין" דמה, וזרועו השמאלית משוחררת, ועליו למלא אותן משימות שהוטלו על ירושה, שיחד עם חברו דרויומה מקבל מזון רק לאחר שהוא מגיב בצורה נכונה לאותות אור.

הניסוי בחלל נערך בשיתוף פעולה עם מומחים מארה"ב, סוכנות החלל האירופית ומדינות סוציאליסטיות. (ע"ר)

סין הורתה לכל העיתונאים הזרים לצאת מטיבט עד הערב

בטיבט חוששים, שהגירוש מבשר פעולה צבאית נגד דורשי העצמאות

להסא. — סין הורתה לכל העיתונאים הזרים לעזוב את טיבט עוד היום. הדבר עורר חששות בקרב תושבי טיבט, מפני פעולה צבאית נרחבת נגד דורשי העצמאות.

פקידי הממשל האזורי של טיבט זימנו ביום רביעי בחצות־הלילה, 15 כתבים זרים, והורו להם לעזוב את טיבט תוך 48 שעות. עם זאת טוענים השלטונות, כי המצב בלהאסה שקט, אחרי המהומות שפרצו ביום חמישי שעבר. לפי מקורות בלתי רשמיים, נהרגו במהומות 19 איש.

השלטונות ניסו להטיל איפול על חדשות מטיבט. בין היתר נאסר על עיתונאים זרים להעביר ידיעות על התסיסה בקרב הבודהיסטים, בטלפון או טלקס.

ידיעה זו הוטסה מלהאסה בידי בלדר לצ'נג דו, במחוז סצ'ואן הגובל בטיבט. (ע"ר, ע"יצ)

הסנאט קורא לרייגן לדרוש העברת שגרירות בריה"מ למקום נמוך יותר

ממקומה הגבוה בוושינגטון, מסוגלים הרוסים לצותת לכל שיחת טלפון בבירה

וושינגטון. — סנאט ארה"ב קיבל אתמול החלטה לקרוא לנשיא רייגן לבטל את ההסכם שהושג בין שתי המדינות ב־1969 על מיקומן של שגרירויות חדשות בבירות שתי המדינות, ולפתוח בשיחות עם מוס־קווה, כדי שתעביר את שגרירותה החדשה בוושינגטון לאתר אחר.

אתר השגרירות הסובייטית החדשה, על פסגת הר אלטו, המקום הגבוה ביותר בוושינגטון שנוי זה זמן רב במחלוקת, על רקע חששות בממשל ובקונגרס, שמא יאפשר ציתות לתקשורת סודית ואפילו לכל שיחת טלפון רגילה.

הצעת החוק דורשת, שהשגרירות תועבר לאתר חדש, אשר גובהו לא יעלה על 30 מטר מעל פני הים. (גובהו של הר אלטו 110 מ').

תיקון אחר לחוק ההקצבה של משרד החוץ, שאושר אתמול קובע, כי על משרד החוץ לוודא שבעתיד ייבנו שגרירויות ונציגויות אמריק־ניות בחו"ל על ידי קבלנים אמרי־קנים, כדי למנוע הישנות התקנת מכשירי הציתות בשגרירות החדשה של ארה"ב במוסקווה, בתחילת השנה. (ע"ר)

פרס למוסרי מידע על טרוריסטים

מאת יוסף אלפרן

בשניים מהעיתונים החשובים בשוויץ — „לה סוויס" מז'נבה ו„טאגס אנצייגר" מציריך, התפרסמה אתמול מודעה, המבטיחה מיליון פראנק (כ־1.1 מיליון שקל) לכל מספק מידע „העשוי להוביל למעצר טרוריסטים"...

המודעה מתייחסת לטרוריסטים המעורבים ב־6 מעשי טרור, שארעו בין השנים 1983־1986 במקומות שונים באירופה: בליסבון התקפה על שגרירות סוריה, ביולי 1983, ברומא נרצח למון הנט, ראש כוח השלום בסיני, בפברואר 1984, ורצח נציג אש"ף, נביל רוריש, בדצמבר 1984), באתונה — רצח העיתונאי ניקוס מומפראטוס, בפרנקפורט — נרצח חייל אמריקני, ופיצוץ בבסיס אמריקני, באוגוסט 1985 ופריס — פיצוץ בתחנת משטרה ביולי 1986.

המפרסמים קוראים לעצמם „קבוצה בינלאומית של חברות וקרנות פרטיות, המזועזעות מהטרור הבינלאומי", ובעלי המידע מתבקשים לצלצל למספרי טלפון בארה"ב, מערב־גרמניה, צרפת, לוק־סמבורג, הולנד וטורקיה. עיתונאי של רדיו שוויץ, שניסה לחקור את זהות מפרסמי המודעה נכשל במשימה, אך הביע דעה שאין זאת מתיחה, אלא „התארגנות רצינית".

שי לנציגת מפ"ם מפליטי סלבדור

מאת עלי כהן,
כתב „על המשמר" בדנמרק

קופנהגן. — מוניקה פולאק, מזכירת מפ"ם לעניינים בינלאומיים, השתתפה בקונגרס הדור הצעיר הסוציאליסטי שהתקיים בבריסל, יחד עם יורם בר מקבוץ שובל. בר הוא חבר הוועדה ליחסים בינלאומיים של הדור הצעיר. בוועידה ציינו לשבח את התנהגותם של נציגי מפ"ם, ופליטים מסלבדור נתנו למוניקה פולאק שי — מדליון קטן ועליו המלה מפ"ם.

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

מודעה

לפי תקנה 2ב (ד) לתקנות התכנון והבניה (בקשר להיתר תנאי ואגרות) תש"ל 1970

הרינו מודיעים בזאת כי הגשנו בקשה לוועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב — יפו, לשימוש חורג מגורים למשרדים ברחוב בן־יהודה מס' 121 גוש 6902 חלקה 67 תיק בנין 121־0025.

כל מי שיש לו זכויות בנכס האמור לעיל ומתנגד לשימוש עליו להודיע על כך, בצרוף התנגדותו המנומקת, לוועדה המקומית תוך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו.

ישעיהו מרגס

בריוני הכדורגל בשוויץ היו ניאו־נאצים

מאת יוסף אלפרן, כתבנו בשוויץ

חקירה של שלטונות בזל העלתה, שקבוצה נאו־נאצית, שרוב חבריה הם צעירים, היא שגרמה למהומה באיצטדיון של בזל, ב־19 בספטמבר, בעת משחק הליגה הלאומית לכדורגל. בקטטה שארעה אז, נפצעו למעלה מ־20 איש, ו־15 מהם נזקקו לאשפוז בבית החולים. פרדי רומן, נשיא הפדרציה השוויצית לכדורגל הביע דאגה מתופעת הבריונות הנאו־נאצית והזכיר שהיא מתפשטת עתה באיצטדיונים באנגליה, צרפת, ומערב־גרמניה.

● „בריה"מ מתכוונת להתיר בקרוב היתרי־יציאה לכמה מסורבי עלייה יהודים, שרבים מהם ממתינים זה יותר מעשר שנים לעלייתם", אמר אתמול סגן נשיא הקונגרס היהודי העולמי, איזי ליבלר מאוסטרליה. (ע"ר)

ליידי מאקגיל — הבול היקר בעולם

ניו יורק. — בול אמריקני יחיד במינו משנת 1852, שזכה לכינוי „ליידי מאקגיל", נמכר לא־מכבר לבנק באסיאני תמורת 1.1 מיליון דולר, מסר המוכר מארק רוסו, זהו המחיר הגבוה ביותר ששולם אי־פעם תמורת בול דואר.

רוסו, נשיא חברת ההשקעות „קרץ" המתמחה בחילופין בינלאומיים של בולים באמצעות מחשב, אמר כי ייתכן שמדובר בבנק יפני.

הבול „ליידי מאקגיל", בערך נקוב של 2 סנטים, הונפק ב־1852 בעיר פיטסבורג, על־ידי חברת ראלאס קומפאני, שעסקה בחלוקת דואר באזור. החברה הזאת העבירה בזמנה מכתב ליעדו, תוך שעתיים. (ע"ע)

ח.י.ל.ן — החברה הישראלית לעיבוד נתונים בע"מ

הודעה בדבר פרסום תשקיף

ניתנת בזאת הודעה לפי סעיף 23 לחוק ניירות ערך תשכ"ח—1968 בדבר פרסום תשקיף בגין הנפקת של

עד 3,797,550 כתבי אופציה (סדרה ב') רשומים על שם (להלן — „כתבי האופציה") והניתנים למימוש בכל עת החל מ־1.12.87 ועד 30.11.89 (כולל) במניות רגילות בנות 1 ש"ח, כך שכל כתב אופציה ימומש למניה רגילה אחת בת 1 ש"ח ע"נ (כפוף להתאמות) כנגד תשלום במזומן של מחיר מימוש בסך 1.5 ש"ח לכתב אופציה;

ושל

אגרות חוב (סדרה א') רשומות על שם בערך נקוב כולל של עד 2,658,285 ש"ח, עומדות לפרעון ביום 30.11.92, נושאות ריבית בשיעור של 6% לשנה על ערכן הנקוב, צמודות (קרן וריבית) למדד המחירים לצרכן (להלן — „אגרות החוב"), והניתנות להמרה בכל יום עסקים החל מ־1.12.87 ועד ל־26.11.92 (כולל) במניות רגילות בנות 1 ש"ח לפי שער המרה של 3 ש"ח ע"נ של אגרות חוב למניה רגילה אחת בת 1 ש"ח (300%) (כפוף להתאמות).

ניירות הערך הנ"ל מוצעים במחירים ובהרכב כדלקמן:

כתבי האופציה — ללא מחיר רכישה, ואגרות החוב — במחיר רכישה של 0.95 ש"ח לכל 1 ש"ח ע"נ אגרות חוב (95%) ב־379,755 יחידות, כשהרכב ומחיר כולל של כל יחידה:

7 ש"ח ע"נ אגרות חוב במחיר כולל של — 6.65 ש"ח
10 כתבי אופציה ללא מחיר רכישה — —
סה"כ מחיר היחידה בדרך של זכויות — 6.65 ש"ח.

ניירות הערך הנ"ל מוצעים במסגרת —

הנפקה בדרך של זכויות לבעלי המניות ולמנכ"ל של המנפיקה של 365,211 יחידות לפי היחס כדלקמן: לבעלי המניות — יחידה אחת בגין כל 10 מניות רגילות בנות 1 ש"ח קיימות שתהיינה רשומות על שמם בתום יום העסקים ה־13.10.87;

ולמנכ"ל — 10,571 יחידות בגין האופציה לרכישת 105,710 מניות רגילות בנות 1 ש"ח המוקנות לו (ראה פיסקה 4.7 לתשקיף).

שלושה בעלי ענין במנפיקה המחזיקים ב־45.96% מהון המניות התחייבו לנצל מחצית מהזכויות המוצעות להם, דהיינו 22.32%, ומנכ"ל המנפיקה התחייב לנצל את מלוא הזכויות המוצעות לו, היינו 12.99% שלושה בעלי הענין והמנכ"ל התחייבו איפוא לנצל ביחד 25.31% מכלל היחידות המוצעות בהנפקה זו (ראה פיסקה 3.2.5.1 לתשקיף).

והנפקה לעובדים של המנפיקה של 14,544 יחידות.

כבטוחה לבעלי אגרות החוב תמשכן המנפיקה במשכון בדרגה ראשונה את זכויותיה החוזיות ליחידות שרכשה בבנין בתל־אביב, והמשמשות את מרכז המיכון שלה ומשרדיה, ולאחר רישום הבנין כבית משותף ובד בבד עם רישום היחידות על שם המנפיקה בלשכת רישום המקרקעין, תרשום המנפיקה משכנתה בדרגה ראשונה לטובת הנאמן, כמו כן תדאג המנפיקה לרישום הערות אזהרה בגין הימנעות מעשיית עיסקה הנוגדת את התחייבותה זו. השעבוד הנ"ל יהווה בטוחה לתשלום הסכומים המגיעים לבעלי אגרות החוב, אולם רק עד לסכום כולל שיהווה מחצית חובה של המנפיקה לבעלי אגרות החוב, לרבות ריבית והפרשי הצמדה, כפי שיהיו במועד מימוש השעבוד (ראה פיסקה 3.6.13 לתשקיף). בהתאם להערכת שמאי ליום 30.6.87 ולאחר הפחתת מס שבח מקרקעין שעשוי לחול אם היחידות ימכרו בהתאם להערכה זו, מוערכות היחידות הנ"ל בסכום של 3,607,000 ש"ח (ראה פיסקה 3.6.13.9 לתשקיף).
ליום 31.3.87 סך התחייבויותיה של המנפיקה הוא 2,411,138 ש"ח ומתוכם התחייבויות המובטחות בשעבודים על נכסי החברה, פקדון וערבויות מסתכמות בסך של 818,709 ש"ח (ראה סעיף 10.5 לתשקיף).

בין בעלי ענין במנפיקה קיימים הסכמי הצבעה וזכות סירוב ראשונה במכירת מניות (ראה פיסקה 4.6.3 לתשקיף).

ההנפקה לבעלי ענין בדרך של זכויות וההנפקה לעובדים אינה מובטחת בחיתום.

סכום כל עמלות החיתום, ההפצה והניהול וכן ההוצאות הנוספות הקשורות בהנפקה זו לא יעלה על 10.5% ממחיר הרכישה הכולל של היחידות המוצעות בהנפקה זו (כולל מחיר הרכישה בגין היחידות המוצעות לבעלי הענין).

החברה תשלח בסמוך ככל האפשר ליום 13.10.87 הודעה לכל הזכאים לכך בדבר הזכויות להן הם זכאים. הזכאים הרשומים כהגדרתם בתשקיף זכאים לנצל את הזכויות או להורות על מכירתן על גבי טופס אותו ניתן לקבל אצל המנפיקה, שימסר למנפיקה, במשרדה ברחוב המסגר 12, תל־אביב, לא יאוחר מ־8.11.87 ב־12.00 בצהריים והזכאים הבלתי רשומים כהגדרתם בתשקיף, זכאים לנצל את הזכויות או להורות על מכירתן, בהודעה בכתב לחברי הבורסה, בהתאם להוראות התשקיף, עד ליום 9.11.87 בשעה 10.00.

עותקים מן התשקיף ניתן לקבל בסניפי הבנקים, אצל חברי הבורסה ובמשרדה הרשום של החברה ברח' המסגר 12 תל־אביב.

התשקיף והיתר לפרסומו הוגשו לרשם החברות.

הודעה זו אינה מהווה הזמנה לרכוש את ניירות הערך המוצעים.

החתמים להנפקה בדרך של זכויות לציבור: כלל מנפיקים בע"מ, בטוחה ניירות ערך והשקעות בע"מ
הנאמן לאגרות החוב: החברה לנאמנות של בנק כללי לישראל בע"מ

תאריך התשקיף: 9.10.87

משלחת ארה"ב עוזבה בעת נאומו של נשיא ניקרגואה

מרכז האו"ם. — המשלחת האמריקנית יצאה מאולם עצרת האו"ם, בעת נאומו של נשיא ניקרגואה, דניאל אורטגה, אשר תקף בחריפות את מדיניות ארה"ב כלפי ארצו.

אורטגה הפסיק או את נאומו והעיר: „נראה לי שהאשמים אינם מרוצים. הם ביצעו תוקפנות נגדנו והם הרגו את בני־עמנו, אך עכשיו הם מתרגשים כאשר מספרים את האמת".

זו הפעם השנייה בעצרת הנוכחית — שהחלה ב־15 בספטמבר — שנציגים אמריקנים יצאו במהלך נאום של ראש מדינה. בחודש שעבר הם יצאו כמחאה כאשר נשיא איראן, עלי חמינאי, תקף את מדיניות ארה"ב. כהסבירו את המחאה שגריר ארה"ב באו"ם, ורנון וולטרס אמר אתמול: „הנשיא אורטגה סילף בצורה גסה את ההסטוריה. הוא העליב פעמים חוזרות ונישנות, לא רק את ממשלת ארה"ב, כי אם גם את נשיא ארה"ב. לא ראיתי סיבה לשבת שם ולהאזין למטחים של כזבים".

בנאומו הציע אורטגה שיחות ישירות עם ארה"ב על חילוקי־הדעות בין שתי המדינות, וקרא לנשיא רייגן להרהר היטב בטרם ידחה את הרעיון. (ע"ר)

נס פינוקיו כלב לידו

מוסקווה. — כלב רוסי הצליח להישאר בחיים, לאחר שנבלע על ידי זאב־מים ענקי, סיפר רדיו מוסקווה.

עקבותיו של הכלב נעלמו כאשר שחה בנהר פצ'ורה בצפון סיביר, כדי להצטרף לבעליו שעסק בדיג בגדה השנייה של הנהר.

כמה דקות לאחר מכן הטיל הדייג את רשתו ולכד זאב מים. ממלתעותיו בלט זנבו של הכלב.

הדייג פעל במהירות, חתך את הדג, והכלב יצא בריא ושלם. הוא פתח בנביחות שמחה ולפי כל הסימנים לא נגרם לו כל נזק. רדיו מוסקווה מסר, כי הדג שנלכד אורכו 1.8 מטר ומשקלו 52 ק"ג. (ע"ר)

שני קושרים נגד המשטר הוצאו להורג בתוניסיה

תוניס. — שני קנאים מוסלמים הוצאו להורג בתלייה בתוניסיה, לאחר שנמצאו אשמים בקשירת קשר להפיל את השלטון במדינה, בסיוע איראן.

מהרז בורגה, בן 25 שהודה כי ייצר חומר נפץ, שבו השתמשו לפיגועים בבתי מלון. בפיצוצים נפצעו 13 אנשים. ובולכאבה דכיל, בן 24, שהודה כי תקף אחד ממנהיגי מפלגת השלטון. חמישה אנשים נוספים, שבית משפט דן אותם למוות, הצליחו להימלט.

ארגונים הומאניטריים, וביניהם „אמנסטי אינטרנשנל" והליגה התוניסית לזכויות האדם, פנו לשלטונות בבקשה להמתיק את דינם של שבעת האנשים שנידונו למוות, חמישה מהם שלא בפניהם. (עצ"ע)

יעל מוריץ ואמה נאשמות בגניבה ובעבירות על חוק ניירות ערך

יעל מוריץ (52) מת"א, בעלת חברת „מוריץ את טוכלר", מואשמת בגניבה בידי מורשה, רישום כוזב במסמכי תאגיד, קנייה ומכירה של ניירות ערך שלא במהלך המסחר וניהול פנקסי חשבונות שלא בהתאם להוראות.

כתב־אישום נגדה, וכן נגד חב' „מוריץ את טוכלר" ואביבה אלמן (78) מת"א, אמה של יעל מוריץ, הוגש ביום ד' לבית־המשפט המחוזי בת"א.

התובע, עו"ד אמנון רודה, ראש המחלקה הכלכלית־פלילית בפרקליטות מחוז תל־אביב, טוען בכתב־האישום, שהחל משנת 1978 עד 1984 ניהלה חב' „מוריץ את טוכלר" באמצעות יעל מוריץ סדרת חשבונות, שנקראו בספרי החברה „פעולות במזומן" — אף כי הן לא היו פעולות במזומן דווקא.

ניסו לגנוב מלקוחות

בחשבונות אלה, נאמר בכתב־האישום, לא נפתח כרטיס פתיחת חשבון ולא נרשם שם הלקוח או פרט מזהה אחר. יותר מזה, ברישומי החברה לא נמצא רישום מתאם בין מספר החשבון לבין שם הלקוח. מנהלי החברה התבקשו על־ידי המשטרה להמציא את שמות בעלי החשבונות האלה, אך לטענתם, הם אינם יכולים לעשות זאת מחוסר ידיעה.

התובע טוען, כי יעל מוריץ וחברתה העבירו כספים וניירות ערך מחשבונות לקוחות לחשבונות פעולות במזומן אלה בלי ידיעת הלקוחות, שלא ידעו אם נפתח חשבון רגיל עבורם, או שנעשו עיסקות בחשבונן בלי שם. לכן, כאשר הלקוח הלך לעולמו, לא יכלו יורשיו לקבל את מה שהצטבר בחשבונו. הימנעותן של יעל מוריץ וחברת „מוריץ את טוכלר" מלרשום את השמות נבעה מטעמים פסולים, טוען עו"ד רודה ומוסיף, כי על־ידי פתיחת החשבונות בלי שם הלקוח ניסו הנאשמות לגנוב את הכסף שהופקד באותם חשבונות לצורך מסחר בניירות ערך.

עוד נאמר בכתב־האישום, כי יעל מוריץ וחברתה גנבו כספים מבני הזוג אסיא שפתחו אצלם חשבון, על ידי ביטול כל פעולות הקנייה והמכירה שנעשו בחשבונם של בני הזוג והעברתן לחשבון החברה. שווי ניירות הערך שהועברו הוא 71,000 שקל.

הצוואה לא קויימה

במקרה אחר מואשמות יעל מוריץ ואמה אביבה אלמן בהעלמת כספים מעזבונה של אשה בשם סופיה סקורוחור, בת־דודה של אביבה אלמן ואמו של אדם בן 61 שהוא מפגר בשכלו, שהשאירה שני חשבונות בחברת „מוריץ את טוכלר" בסך 923,379 שקל. טרם מותה של סופיה סקורוחור מונתה החברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל כאפוטרופוס על־פי בקשת ההורים ולאחר מותה, בדצמבר 1980, פנו מנהלי החברה לנאמנות אל אביבה אלמן וביקשו לדעת אם המנוחה השאירה צוואה. אביבה אישרה זאת ואמרה, לפי כתב־האישום, כי הצוואה נמצאת אצל חתנה עו"ד יצחק מוריץ, בעלה של יעל מוריץ. מנהלי החברה חזרו וביקשו מעו"ד יצחק מוריץ לפנות לבית־המשפט ולקיים את הצוואה, אך לא נעשה דבר לשם כך והצוואה לא קויימה.

ב־16.6.82 העבירו הנאשמות שלא כדין, נאמר בכתב־האישום, תעודות קרן נאמנות יסודית בערך נקוב 42,000 שקל מחשבונה של סופיה סקורוחור לחשבון בלי שם. הנאשמות עשו זאת, לטענת התביעה, כדי להעלים את הכסף מעזבונה של המנוחה סופיה, על מנת שהחברה לנאמנות לא תוכל לתפוס כסף זה או אף לדעת על קיומו. בעשותן כן ניסו הנאשמות לגנוב את שווי ניירות הערך, כדי שיוכלו להשתמש בכסף לפי רצונן, בלי פיקוח בית המשפט והחברה לנאמנות.

כן הן מואשמות בגניבת כספי מחשבון המנוחה סופיה בסך 8,000 שקל ב־3 הזדמנויות נוספות. (עתיים)

„קו אשראי" לצרכני סמים

„נראה שהגיעו זמנים טובים בקרב צרכני וספקי הסמים, והם הולכים בדרכם של הבנקים — „קו אשראי פתוח לצרכן" — אמר שופט השלום בת"א, אריה זיו־אב, בהחליטו ביום ד' להאריך מעצרו של חשוד בסחר בסמים ב־7 ימים.

מדובר בישראל אברהם (53) מחולון. אל ביתו יצא ביום ג' צוות ממפלג הסמים, בעקבות מידע כי ברשותו כמות גדולה של הרואין.

ב"כ המשטרה טען, כי החשוד יצא מביתו עם אשתו ושלושה ילדיו. משהבחין בשוטרים החל לברוח. השוטרים דלקו אחריו, ובזמן מנוסתו נראה החשוד מוציא חבילה מכיסו ומשליכה. בחיפוש במקום נתפסה חבילה עם 92 מנות הרואין במשקל 32.35 גרם.

החשוד טען, כי החזיק את הסם לצריכה עצמית, וכי קיבל את ההרואין ב„תנאי אשראי" — מבלי לשלם במקום, כדי שיחזיר את תמורת הסם לאחר שימכור חלק ממנו לצרכנים אחרים. לכן ביקש שלא יוארך מעצרו.

על כך הגיב השופט זיו־אב, בציינו באירוניה, כי מסתבר שגם עברייני הסמים מנהיגים „קווי אשראי" כמו הבנקים. אולם, הוסיף השופט, „כשמדובר בכמות כזו ברור שיש לאפשר חקירות יסודיות באשר למקור הסם".

השופט הורה להאריך את המעצר ב־7 ימים, כדי שבמהלכם יוגש כתב האישום, אם יוגש. (עתיים)

רופא חשוד במתן תעודות כוזבות לצורך הונאת הביטוח הלאומי

ד"ר מרק קלדרון (62) מתל־אביב הובא ביום ד' לבית־משפט השלום בת"א בחשד במתן תעודות רפואיות כוזבות לאנשים לצורך קבלת קיצבאות נכות מהביטוח הלאומי, ושוחרר בערבות.

ב"כ המשטרה, רפ"ק דוד חגי, טען, כי ד"ר קלדרון נתן במהלך השנים 1986־1987 את התעודות הכוזבות תמורת כספים. בידי המשטרה תלונה של המוסד לביטוח הלאומי, ובה 12 מקרים שלגביהם יש חוות־דעת של הרופא המחוזי על חוות־דעת שנתן החשוד.

קצין המשטרה סיפר, כי החוקרים שלחו איש משטרה חסוי לקבלת שירותיו של הרופא החשוד והפגישה הוקלטה. „החשוד יצטרך לתת הסברים רבים לאמור בהקלטות — אמר החוקר — הן בעניין קבלת כספים והן בעניין חוות הדעת והדרכה לחולה־לכאורה כיצד להתנהג בפני הוועדה בביטוח הלאומי".

ב"כ המשטרה סיפר עוד, כי בפרשה זו מעורב גם תושב כפר קאסם, שהוא נכה, שהחליט להיות „עורך־דין של הביטוח הלאומי בשטחים". הוא סייע לאנשים שונים וגבה מכל אחד מהם 1000 דולר ואף החתים אותם על התחייבות לשלם לו 50 אחוז מכספים שיקבלו מהביטוח הלאומי. איש זה (שנעצר אף הוא לא מכבר) היה צריך לדאוג לאותם אנשי השטחים בקשר לתביעה, וזה כלל קבלת חוות־דעת מד"ר קלדרון.

בנו של החשוד, עו"ד י. קלדרון, כפר בשם אביו בהאשמות המיוחסות לו.

השופט ארי זיו־אב קבע, שהיחידה החוקרת שחקרה בעניין אספה חומר ראייתי לכאורה נגד החשוד. עם זאת, מאחר שלמשטרה לא היתה התנגדות לשחרור החשוד בערבות, החליט השופט לשחררו בערבות של 10,000 ש"ח והוציא צו לעיכוב יציאתו מן הארץ.

השופט זיו־אב דחה בקשת החשוד לאסור על פרסום שמו. (עתיים)

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 7.10.87

	יחידה	בנקנוטים קניה	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.6702	1.6909	1.6812
דולר אמריקני	1	1.56	1.63	1.5941	1.6139	1.6050
מרק גרמני	1	0.86	0.90	0.8737	0.8846	0.8793
לירה שטרלינג	1	2.57	2.69	2.6174	2.6501	2.6342
פרנק צרפתי	1	0.25	0.27	0.2620	0.2652	0.2642
ין יפני	100	1.08	1.13	1.0969	1.1106	1.1023
גילדן הולנדי	1	0.76	0.80	0.7750	0.7847	0.7814
פרנק שווייצרי	1	1.03	1.08	1.0473	1.0604	1.0538
כתר שוודי	1	0.24	0.26	0.2489	0.2520	0.2506
כתר נורווגי	1	0.23	0.25	0.2388	0.2418	0.2404
כתר דני	1	0.22	0.23	0.2277	0.2305	0.2290
מרק פיני	1	0.35	0.37	0.3635	0.3680	0.3661
דולר קנדי	1	1.20	1.26	1.2215	1.2367	1.2280
דולר אוסטרלי	1	1.11	1.19	1.1499	1.1642	1.1581
ראנד דרום אפריקני	1	0.47	0.79	0.7754	0.7851	0.7808
פרנק בלגי	10	0.41	0.43	0.4197	0.4249	0.4234
שילינג אוסטרי	10	1.22	1.28	1.2407	1:2561	1.2492
לירה איטלקית	1,000	1.19	1,26	1.2121	1.2273	1.2186

צוותא לתרבות מתקדמת
אבן גבירול 30 ת"א

מבצע מיוחד של צוותא
3 מופעים במחיר של 2
ניתן לבחור 3 הצגות מתוך המופעים הבאים:
★ רכוש נטוש ★ קידוש ★ פולה ★ האופטימיסט ★ הזמן הצהוב ★ נורית גלרון ★ באלדי אולייר ואחרלה קמינסקי ★ הקריירסט ★ לונדון קורא שירה ★ ג'וני שב משדה הקרב ★ במטבח. אדם אינו ציפור ★ מי רצח את פינוקיו! ★ שחרית 11:11 ★ מועדון הוידאו בצוותא.
פרטים בטלפון 250156/7

תיאטרון
„מסביב לעולם ב־80 יום" — היום 9.10 ב־15.00
„רכוש נטוש" — שבת 10.10 • א' 11.10 ב־20.30
„קידוש" — ב' 12.10 • ג' 13.10 ב־20.30
„הזמן הצהוב" — ד' 14.10 ב־21.30
„פולה" — ה' 15.10 ב־20.30

בידור
נורית גלרון — הערב 9.10 ב־22.00 ובחצות ורבע
„לונדון קורא שירה" — ה' 15.10 ב־22.30

מוסיקה
שחרית 11.11 התזמורת הקאמרית הקיבוצית בניצוחו של ליאור שמבדל, הסולנית רובין ויזל־קפסוטו (סופרן) עם מקהלת עמק חפר. מיצירות: י.ס. בך, א. ברג וא. חנרין — שבת 10.10 ב־11.00

אירועים מיוחדים
„ז'בוטינסקי" — סמינר על האיש על דרכו על ממשיכיו ומסלפיו בהשתתפות אישי ציבור מכל הקשת הפוליטית — ימים ב', ג' 12.10, 13.10 בשעות 10.00 — 17.00

בצוותא מוצגת תערוכתה של עידית חלד

לקיבוצי השומר הצעיר
למחלקת הבניה
להתיישבות העובדת
ולכל בית ישראל

שנה טובה ומבורכת
שנת שלום, בנין ויצירה

הנדסה מולקולרית
הנדסה מולקולרית בע"מ
קרית חיים, רח' הגדוד העברי 61
טלפונים: 727931, 723037, 731311

תבניות פרידריך בע"מ
תבניות לפלסטיק וגומי בדיוק גבוה
עבודות אלקטרוארוזיה
רח' החרושת 4, אזור התעשיה, קרית ביאליק
ת.ד. 2482, חיפה, טל: 700111, 04-700011

בפלילים

חברי להקת זמר חשודים בהשמעת שירים לאומניים

מאת יהודה צור, כתב „על המשמר"

5 מתושבי הכפרים עראבה וסכנין, החשודים בניצול אירוע להשמעת שירים לאומניים, הובאו בערב החג לבית־משפט השלום בעכו ומעצרם הוארך ב־7 וב־10 ימים.

בתחילת השבוע נחנך בכפר סכנין מועדון של האגודה לפיתוח סכנין, שמאחוריו עומדת תנועת בני הכפר. במהלך האירוע הופיעה להקת זמר בשם „אל נטוף" שהשמיעה, לדברי המשטרה, שירים לאומניים אשר השמיצו את המדינה. בעקבות זאת נעצר יו"ר האגודה, שלושה מהמארגנים וצלם מקומי, שהקליט את ההופעה במצלמת וידיאו אך העלים את הקלטת כאשר נדרש למסור אותה למשטרה.

בדעת המשטרה להעמיד את החשודים לדין תוך תקופת מעצרם.

אח חשוד באונס חולה שקיבלה כדורי שינה

מאת קובי מגדל, כתבנו בחיפה

מעצרו של אח החשוד באונס חולה הוארך שלשום ב־15 יום בבית־משפט השלום בחיפה.

האח, העובד בבית־חולים בצפון הארץ, חשוד באונס חולה בחדר המיון בהיותה תחת השפעת כדורי שינה.

נציג המשטרה, רס"ם ניסן ציגלר, ציין בבית־המשפט, כי המשטרה ביקשה לערוך מיסדר זיהוי אולם סניגורו של החשוד, עו"ד בר־דיין, התנגד לכך בנימוק שהמתלוננת מכירה את החשוד מנסיבות קודמות.

הסניגור טען, כי אין לתת אימון בתלונתה של האשה, ולביסוס טיעון זה הגיש לבית המשפט העתק מפרוטוקול של בית משפט, שם העידה המתלוננת במשפטו של חיפאי אשר זוכה בדין, לאחר שהשופט קבע כי גירסת עדה זו היא שיקרית.

בא־כוח המשטרה סיפר בדיון, כי כתמי זרע שהתגלו על סדין שעליו בוצע מעשה הפשע הועברו לבדיקה מעבדתית, לצורך השוואה עם זרעו של החשוד.

השופט מרדכי הס ציווה להאריך את מעצרו של החשוד ב־15 יום, בציינו, כי האינטרס הציבורי מחייב חקירה יסודית לעבירה חמורה זו של אונס חולה בין כותלי בית־חולים. שמו של החשוד נאסר לפרסום.

אזרח סיכל נסיון לאנוס תיירת בים

אורח נתניתי, שרחץ בים בחג, מנע מחוסה ששהה בחופשה ממוסד פסיכיאטרי לבצע מעשה מגונה בתיירת מצרפת.

הצעיר התוקף, בן 35, המאושפז במוסד הפסיכיאטרי פרדסיה, הוחזר על־ידי השוטרים לבית החולים.

התיירת מצרפת, בת 43, התלוננה במשטרת נתניה, כי כאשר שהתה בחוף סירונית בנתניה, ניגש אליה אלמוני וניסה להפשיטה בכוח. עובר אורח, שרחץ גם הוא בים, נזעק לעזרתה ועצר את החשוד. כאשר הגיעו השוטרים למקום גילו, כי מדובר בתושב העיר הנמצא בחופשה מפרדסיה והאיש הוחזר, כאמור, לבית־החולים. (עתי"ם)

הוארך מעצר החשודים בנסיון לפצח כספות בנק

מאת קובי מגדל, כתבנו בחיפה

בית המשפט השלום בחיפה האריך ביום רביעי ב־7 ימים את מעצרם של שלמה דרעי (30) מקרית־חיים, חיים בן־נעים (31) ויוסף גולן (28) מקרית מוצקין החשודים בנסיון לפצח כספת בנק באמצעות חומר־נפץ.

נציג המשטרה טען בבית־המשפט, כי בלילה שבין יום שני לשלישי פרצו השלושה לסניף בנק דיסקונט שבקרית־ים והניחו מטען חומר־נפץ על הכספת של הכספומט. פיצוץ חומר הנפץ גרם להפעלת מערכת האזעקה והפורצים נמלטו מהמקום בלי ליטול דבר.

בא־כוח המשטרה ציין, כי החשודים סיכנו חיי אדם, מאחר שהבנק ממוקם על קומת עמודים בבית מגורים והפיצוץ יכול היה לגרום להתמוטטות המבנה.

השופט מרדכי הס האריך, כאמור, את מעצר החשודים ב־7 ימים.

נעצר חשוד בנסיון לרצוח את חברו בבת־ים

יצחק קסטרו (29) מבת־ים החשוד בנסיון לרצוח את חברו על רקע סכסוך ביניהם, נעצר ביום ד' ל־8 ימים בפקודת בית משפט השלום בת"א.

ב"כ המשטרה, רס"ר יעקב גרין, אמר, כי מדובר בעבירה חמורה של נסיון לרצח בצהרי יום. לדבריו, הגיע החשוד במתכוון לביתו של הקורבן בבת־ים, העליב אותו, כינה אותו בשמות גנאי וקרא לעברו „מלשין".

לאחר שהתלהטו היצרים במקום, הודיע החשוד לקורבן שהוא יחזור מיד. כשחזר היה עימו אקדח והוא ירה מספר יריות לעבר הקורבן ופגע בעקב נעלו. לדברי החוקר, הודה החשוד במעשה במהלך חקירתו.

הסניגור, עו"ד משה דואק, טען, כי המתלונן, שהוא בעל עבר פלילי עשיר, רץ אחרי החשוד עם סכין וחומצה ואיים לשפוך על ילדי החשוד חומצה ולהתעלל אותו. הסניגור הוסיף, כי החשוד ירה עליו לא כדי לפגוע בו אלא כדי להרתיעו. (עתיים)

עם חברינו חנן ואברהם נגרי
ובני משפחותיהם

משתתפים באבלכם במות
האב־הסבא

אשר טישלר

קיבוץ הזורע